

จำกัด พลาญกูร

บทบันทึกงานครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย

กูรี ฟุงศ์เจริญ บรรณาธิการ

จำกัด พลาญกูร

บทบันทึกงานครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย

จำกัด พลังกูร
บทบันทึกงานครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย

รหัส ISBN: ๙๗๘-๙๗๔-๕๖๖-๗๔๗-๒

พิมพ์ครั้งแรก: สิงหาคม ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์: ๑,๐๐๐ เล่ม

บรรณาธิการและออกแบบ: ฐิติ พวงศัเจริญ

พิสูจน์อักษร: วาสิฎฐี ชัยขันธ

จัดทำ: หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตึกอเนกประสงค์ ๓ ชั้น ๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขที่ ๒ ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร ๐๒-๖๑๓-๓๘๔๐-๑

พิมพ์ที่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑๘ ตำบลคลองหลวง อำเภอคลองหลวง ปทุมธานี ๑๒๑๒๑

โทร ๐๒-๕๖๔-๓๑๑๑

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

๑

แนะนำวันสันติภาพไทย

๖

ภารกิจเพื่อชาติ เพื่อ humanity ของจำกัด พลาญกูร กับเอกราชของไทย

๑๒

กว่าจะเป็น “เพื่อชาติ เพื่อ humanity”

๒๒

ปฏิบัติการเสรีไทยในประเทศ (บางส่วน)

๓๖

ภาคผนวก

Timeline: “เพื่อชาติ” ของจำกัด พลาญกูร

๗๖

ข้อมูลใหม่: จำกัด พลาญกูรในวัยนักศึกษา

๘๒

ประกาศสันติภาพ

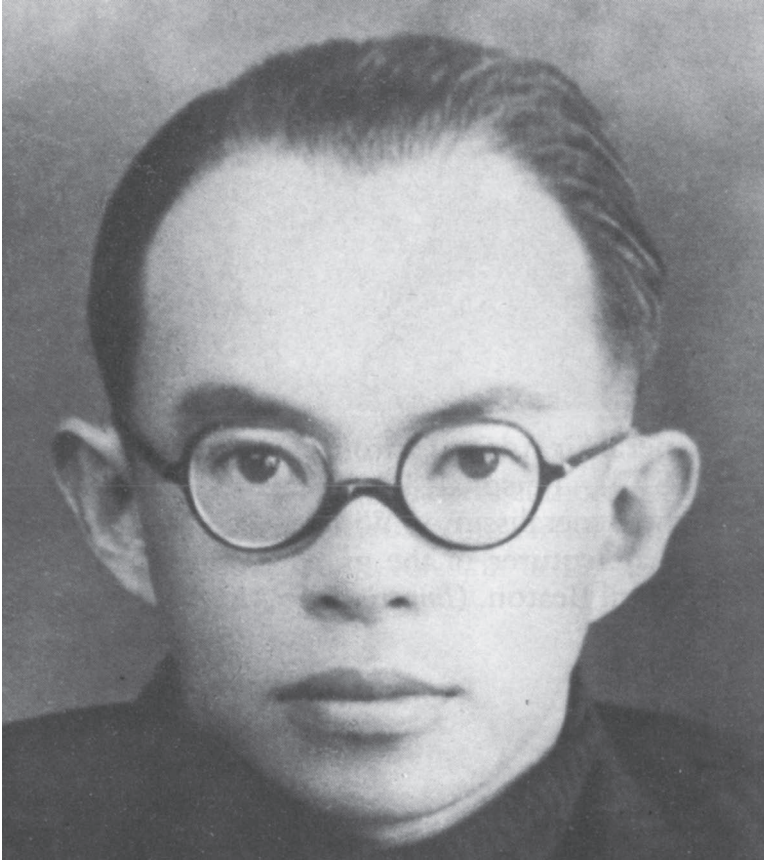
๘๖

คณะกรรมการดำเนินงาน

๘๙

กำหนดการงานครบรอบ ๖๙ ปี วันสันติภาพไทย

๙๑

ภาพถ่ายสุดท้ายของนายจำกั๊ด พลังกูร
ก่อนที่เขาจะเสียชีวิตในวัยเพียงไม่ถึง ๒๙ ปี เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖

บทบรรณาธิการ

นายจำกั๊ด พลังกูร (พ.ศ. ๒๔๕๗ - ๒๔๘๖) เป็นอีกหนึ่งบุคคล
นิรนามในทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ตัวผู้เขียนเองก็ไม่เคยได้ยินชื่อ
ของนายจำกั๊ดมาก่อน จนกระทั่งช่วงปลายชีวิตนักศึกษาปริญญาตรี ผู้เขียน
จึงมีโอกาสดำอ่านเรื่องราวของนายจำกั๊ด แต่ถึงอย่างไร นั่นก็เป็นเพียงแค่
การทำความรู้จักแบบฉาบฉวยเท่านั้น เหตุสำคัญเพราะเราไม่มีงานศึกษา
ที่รอบคอบเป็นชิ้นเป็นอันเกี่ยวกับนายจำกั๊ดเลย ซึ่งเป็นเรื่องน่าเสียดายยิ่ง
เนื่องจากนายจำกั๊ดเป็น “คนตัวเล็ก ๆ” ที่มีบทบาทใหญ่โตในสมัยสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ เขาเป็นถึงหนึ่งในผู้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทย เป็นตัวแทนหนึ่งเดียวที่
ถูกส่งไปเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร* และเป็นฟันเฟืองอันขาดมิได้สำหรับ
การกอบกู้ประเทศให้รอดพ้นจากสถานะผู้แพ้สงคราม

---

* อันที่จริง มีนายไพศาล ตระกูลลี ร่วมเดินทางด้วย แต่เขาทำหน้าที่เป็นล่ามภาษาจีน

ในการพบกันครั้งสุดท้ายก่อนนายจำกั๊ดจะออกเดินทางไปทำภารกิจลับที่ประเทศจีน นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำเสรีราชการแทนพระองค์ และกำลังเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นแบบปิดลับ ได้กล่าวกับนายจำกั๊ดด้วยความอาลัยว่า

เพื่อชาติ เพื่อ humanity นะคุณ เเคราะห์ดี
ที่สุด อีก ๔๕ วัน ก็คงได้พบกัน เเคราะห์ไม่ดี
นักอย่างช้าอีก ๒ ปี ก็ได้พบกัน และถ้าเคราะห์
ร้ายที่สุด ก็ได้ชื่อว่า สละชีวิตเพื่อชาติไป

สุดท้าย นายจำกั๊ดก็ต้องเผชิญกับ “เคราะห์ร้ายที่สุด” ด้วยการ
“สละชีวิตเพื่อชาติไป”

นายจำกั๊ดเดิมทีนั้นเป็นคนไม่แข็งแรงอยู่แล้ว พอต้องเดินทางพันฝ่าไปเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรถึงประเทศจีน ก็ยิ่งทำให้สุขภาพทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เราต้องไม่ลืมว่า การเดินทางจากประเทศไทยไปประเทศจีน ณ เวลานั้น ไม่ใช่เรื่องสะดวกสบายเหมือนกับในยุคปัจจุบัน นายจำกั๊ดต้องลัดเลาะไปตามป่าเขา ผ่านทางลาว และเวียดนาม ก่อนขึ้นเหนือสู่กรุงจุงกิง อันเป็นเมืองหลวงของประเทศจีนสมัยนั้น โดยตลอดเส้นทางมีความทุรกันดาร มีสัตว์ป่า มีโรคระบาด มีโจรผู้ร้าย มีพิกกล่าวถึง สภาวะสงครามที่ทำให้นายจำกั๊ดยิ่งต้องเสี่ยงภัย ต้องหลบซ่อนตัวจากกองทัพญี่ปุ่นซึ่งกำลังปกครองอินโดจีน และหลายส่วนของประเทศจีนอยู่นอกจากนั้นเมื่อไปถึงกรุงจุงกิง นายจำกั๊ดก็โหมทำงานอย่างหนัก คอยติดต่อเจรจากับทางฝ่ายจีน ประสานงานกับเสรีไทยทางฝั่งอังกฤษ จนไม่มีเวลาพักผ่อน หรือรักษาตัวจากความเจ็บป่วยแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะปฏิเสธว่า นายจำกั๊ดได้ยอมสละชีวิตเพื่อชาติไปอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากบทบาทผู้เจรจาเพื่อความอยู่รอดของชาติแล้ว นายจำกัดยังเป็นปัญญาชนแห่งยุคสมัย ซึ่งจุดนี้เป็นสิ่งที่เรายังไม่ได้ให้ความสนใจกันนัก นายจำกัด้สามารถเข้าเรียนถึงมหาวิทยาลัย Oxford อันเก่าแก่ และมีชื่อเสียง แลผนวชศึกษา นายจำกัด้ก็ยังรักการอ่านเขียน และการถกเถียงทางวิชาการ พร้อมไปกับการเป็นบรรณาธิการหนังสือของสมาคมนักเรียนไทยในอังกฤษ เขายังเขียนหนังสือของตัวเองออกมาเป็นเล่ม ตั้งแต่อายุ ๒๒ ปี หนังสือเรื่อง “ปรัชญาของสยามใหม่” ที่นายจำกัด้เขียนขึ้นสะท้อนความสนใจใคร่รู้ของเขาในยามที่ประเทศเพิ่งผ่านพ้นการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกแผ่นดินหลังวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ต่อมา เมื่อได้กลับบ้านเกิดเมืองนอน นายจำกัด้ก็ยังคงทำงานด้านความคิดต่อไป เขาเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์เป็นระยะ ซึ่งน่าเสียดายที่เรายังไม่ได้ศึกษามิติด้านนี้ของชีวิต นายจำกัด้เท่าที่ควรเลย* การศึกษาดังกล่าวคงไม่เพียงทำให้เราเห็นตัวตนของนายจำกัด้ แต่ยังช่วยขยายมุมมองให้เราเข้าใจบรรยากาศแห่งยุคสมัยที่นายจำกัด้อาศัยอยู่ด้วย

ดังนั้น ในโอกาสที่วันสันติภาพไทยเวียนมาบรรจบอีกครั้ง ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เราก็ควรลองทำความรู้จักกับนายจำกัด้ ซึ่งเป็นแกนนำคนสำคัญของเสรีไทยที่ยอมสละชีพเพื่อให้ประเทศไทยมีสันติภาพ อนึ่ง ผู้เขียนได้รับเกียรติจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้มาดูแลการจัดทำหนังสือที่ระลึกเล่มนี้ โดยได้เลือกนำเสนอบทบาทในฐานะ และบทเสวนาในงานสันติภาพไทยเมื่อปีก่อนเป็นหลัก เนื้อหาจำนวนหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับนายจำกัด้โดยตรง ขณะที่เนื้อหาอีกส่วนจะเป็นเรื่องของขบวนการ

* ดู ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. เพื่อชาติ เพื่อ humanity: ภารกิจของวีรบุรุษเสรีไทย จำกัด้ พลางกูร ในการเจรจากับสัมพันธมิตร (กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, ๒๕๔๙), บทที่ ๗.

เสรีไทยจากบางแง่มุม ผู้เขียนหวังว่า ทั้งหมดนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน และที่สำคัญคือ ช่วยจุดประกายความสนใจให้คนรุ่นใหม่หันมาศึกษาตัวตน และวีรกรรมของนายจำกั๊ด ตลอดจนขบวนการเสรีไทยที่เขา ร่วมให้กำเนิด เพื่อในอนาคตข้างหน้า เราจะได้มีงานค้นคว้าเกี่ยวกับ นายจำกั๊ดเพิ่มขึ้น ไม่ให้เหมือนกับปัจจุบันที่ทั้งประเทศมีหนังสือซึ่ง จับประเด็นเรื่องนายจำกั๊ดโดยเฉพาะอยู่เพียง ๓-๔ เล่มเท่านั้น.*

ภุรี พวงศ์เจริญ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

---

* จากการสำรวจฐานข้อมูลห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย เมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๕๗

สภาพความเดือดร้อนจากการทิ้งระเบิดทางอากาศของฝ่ายสัมพันธมิตร

อาคารที่ได้รับความเสียหายอย่างยับเยินช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒

แนะนำวันสันติภาพไทย

“วันสันติภาพไทย” เป็นอีกหนึ่งวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งน่าเสียดายวันนี้ไม่ได้เป็นที่รู้จักกว้างขวางนัก คนทั่วไปยังไม่ทราบกันเลยว่าเรามีวันสันติภาพไทยนี้อยู่ด้วย มิพักกล่าวถึง ความหมาย ความสำคัญ และที่มาที่ไปของวันดังกล่าว

วันสันติภาพไทย คือ วันที่ ๑๖ สิงหาคมของทุกปี ซึ่งเมื่อย้อนไปในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ วันดังกล่าวเป็นวันที่รัฐบาลไทยออก “ประกาศสันติภาพ” อันมีใจความสำคัญส่วนหนึ่งว่า

การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลาย ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ . . . ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงครามและการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

ผลคือ ประเทศไทยยุติความเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายสัมพันธมิตร พร้อมให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการहनคืนมาของสันติภาพ โดยตัวประกาศมีผู้ลงนามคือ นายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนรัชกาลที่ ๘ และมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการคือ นายทวี บุณยเกตุ ผู้ที่จะขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีต่อจาก นายควง อภัยวงศ์ ประกาศสันติภาพนั้นมีส่วนสำคัญในการช่วยไม่ให้ประเทศไทยต้องตกเป็นชาติผู้แพ้สงคราม เพราะประเทศไทยได้ลงนามร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งก็ไปลงนามกันถึงกลางพระอุโบสถของวัดพระแก้ว นอกจากนี้ ประเทศไทย

ยังประกาศสงครามกับสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักรตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ นำไปสู่การยึดทรัพย์สิน และการจับกุมเชลยศึกของประเทศเหล่านี้ จึงดูเป็นเรื่องยากที่ประเทศไทยจะไม่กลายเป็นผู้แพ้สงครามหลังจากที่ฝ่ายสัมพันธมิตรมีชัย ซึ่งหากเราต้องตกอยู่ในสถานะดังกล่าว ก็ย่อมเท่ากับว่า เราจะเสียผลประโยชน์ไปมหาศาล อาจถูกยึดครองเป็นแรมปี เหมือนกับประเทศญี่ปุ่น และประเทศเยอรมนี อาจถูกปลดอาวุธ ถูกเรียกค่าปฏิกรรมสงคราม หรือแม้แต่ถูกยึดดินแดนบางส่วนไป อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่ได้ช่วยยืนยันต่อชาวโลกว่า “การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย” เพราะขัดกับความต้องการของปวงชน และขัดต่อรัฐธรรมนูญ ปรากฏการณ์เป็นก้าวสำคัญก้าวแรกในการจูงใจประชาคมโลก โดยเฉพาะชาติฝ่ายสัมพันธมิตร ว่า ประเทศไทยไม่ได้ต้องการเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะตั้งแต่ต้นเลย ซึ่งนี่เป็นการเดินเกมการเมืองระหว่างประเทศอันชาญฉลาด และท้ายที่สุดก็พิสูจน์ว่า สามารถช่วยกอบกู้สถานะของประเทศไทยบนเวทีโลก สภาวะสงครามยุติลง และเราได้เข้าร่วมในองค์การสหประชาชาติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๙ (กว่าประเทศญี่ปุ่นจะเข้าร่วมได้ก็ต้องรอถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๙)

ในอดีตมีการจัดงานรำลึกถึงวันที่ ๑๖ สิงหาคมขึ้นบ้าง แต่ก็เป็นการดำเนินการโดยภาคประชาสังคม จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นวาระครบรอบ ๕๐ ปีแห่งการประกาศสันติภาพ คณะรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นหัวหน้า ได้ลงมติเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ประกาศให้วันที่ ๑๖ สิงหาคมของทุกปีเป็น “วันสันติภาพไทย” โดยมีฐานะเป็นวันสำคัญของชาติประเภทที่ไม่ใช่วันหยุดราชการ และให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเจ้าของเรื่อง สำหรับรูปแบบนั้นให้ “เน้นเรื่องสันติภาพ

ส่งเสริมและสร้างสรรค์ความสามัคคี โดยมีรูปแบบที่เรียบง่าย ประหยัด และมีลักษณะในทางวิชาการ”

คณะรัฐมนตรีมีแผนจัดงานรำลึก และได้ให้ผลิตเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกในราคา ๒๐ บาทออกมาด้วย* ต่อมา วันสันติภาพไทยก็ยังคงได้รับการสนับสนุน แม้มีการยุบสภาเพียงหนึ่งเดือนให้หลัง และมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ภายใต้การนำของนายบรรหาร ศิลปอาชา ขึ้นมาแทน แต่ถึงกระนั้นเหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นเมื่อ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จสวรรคตในวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ หรือเพียงไม่ถึง ๑ เดือนก่อนวันสันติภาพไทยครั้งแรก เมื่อเป็นเช่นนี้ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติในวันที่ ๘ สิงหาคม ให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำในการจัดงานวันสันติภาพไทยแทน โดยภาครัฐจะลดบทบาทเป็นผู้ร่วมสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมในยามที่ภาครัฐไม่ควรเป็นเจ้าภาพจัดงานเฉลิมฉลองทุกประเภท

หลังจากนั้นมา ก็มีการจัดงานรำลึกถึงวันสันติภาพไทยเกิดขึ้นทุกปี โดยรูปแบบงานย่อมแตกต่างกันไป บางปีมีการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกเป็นชุดแจกจ่าย บางปีมีการเปิดอาคารเสรีไทยอนุสรณ์ หรืออย่างปีที่แล้วก็มีการแสดงละครเวที ผู้จัดงานมีทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน แยกย่อยกันไป อย่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ได้ประกาศให้วันสันติภาพไทยเป็นวันสำคัญของมหาวิทยาลัย และมีนโยบายจัดกิจกรรมขึ้นทุกปี**

---

* เหรียญกษาปณ์ดังกล่าวผลิตจากโลหะสีขาว ลวดลายด้านหน้าเป็นพระบรมรูปรัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ ในฉลองพระองค์เครื่องแบบเต็มยศจอมพลทหารบก ส่วนด้านหลังมีรูปสัญลักษณ์งาน ๕๐ ปี สันติภาพ

** ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ ยังมีถนอนชื่อ “๑๖ สิงหาคม” (จากประตู่ทำพระอาทิตย์ชานแนวแม่น้ำเจ้าพระยา ไปจนถึงประตู่ทำพระจันทร์)

ท้ายที่สุด ควรกล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า นายจำกั๊ด พलगูร์ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่ยอมเสียสละตนเพื่อให้ประเทศไทยรอดพ้นจากสถานะชาติผู้แพ้สงคราม วีรกรรมของเขาในประเทศจีนช่วยให้ฝ่ายสัมพันธมิตรทราบถึงการดำรงอยู่ของขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ประกาศสันติภาพจึงมีน้ำหนัก และไม่ถูกปฏิเสธโดยฝ่ายสัมพันธมิตร ดังนั้นแม้ นายจำกั๊ดจะไม่ได้มีลมหายใจอยู่เห็นวันที่นายปริตีออกประกาศสันติภาพ แต่เราก็สามารถสรุปได้ว่า หากไม่มีนายจำกั๊ด ประกาศสันติภาพก็คงไม่เกิดหรือเกิดด้วยความลำบากยากเข็ญยิ่งขึ้น การรำลึกถึงวันสันติภาพไทยจึงไม่มีทางสมบูรณ์แบบได้ ถ้าไร้ซึ่งการรำลึกถึง นายจำกั๊ด พलगูร์ ผู้สละชีพ “เพื่อชาติ เพื่อ humanity.”

ขบวนการเสรีไทยจัดพิธีสวนสนาม ณ ถนนราชดำเนิน
เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘

พลพรรคเสรีไทยที่เข้าร่วมการเดินสวนสนาม พร้อมแต่งกายในเครื่องแบบ

ภารกิจเพื่อชาติ เพื่อ humanity ของจำกั๊ด พลังกูรกับเอกราชของไทย

ด้วยความประทับใจในวีรกรรมเพื่อชาติของนายจำกั๊ด พลังกูร
ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา แห่งสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทုံมเทศันคว่าข้อมูล และจัดทำทละครเรื่อง
“เพื่อชาติ เพื่อ humanity” สำหรับสืบทอดเรื่องราวของนายจำกั๊ดให้แก่
อนุชนรุ่นหลัง โดยเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นวาระครบรอบ
๖๘ ปี วันสันติภาพไทย ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ ได้แสดงปาฐกถา ณ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เพื่อเรียบเรียง และวิเคราะห์บทบาท
ของนายจำกั๊ดในฐานะแกนนำของขบวนการเสรีไทย

เรียนท่านผู้จัดงานวันสันติภาพไทย ท่านเสรีไทยและลูกหลาน และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ผมขอขอบคุณผู้จัดงานรำลึกวันสันติภาพไทยที่ได้เชิญผม และ คณะศิษย์เศรษฐศาสตร์การเมือง และเพื่อนมาร่วมในการปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ภารกิจเพื่อชาติ เพื่อ humanity ของจำกัด พลังกูร กับเอกราชของไทย” ผมจะใช้เวลาสัก ๒๐ นาที หลังจากนั้นจะเชิญคณะละครมาเล่าเรื่องละคร ที่เป็นความจริงทุกประการ ไม่ได้เป็นละครอิงประวัติศาสตร์ แต่เป็นละคร ที่จำลองประวัติศาสตร์ขึ้นมาตามที่เกิดขึ้นเลย ขอแสดงความชื่นชม คณะผู้จัดงานวันนี้สามารถจัดงานรำลึกวันสันติภาพไทยมาได้ต่อเนื่อง หลายปีแล้ว

ในวันนี้เมื่อ ๖๘ ปีที่แล้ว ๑ วันหลังจากที่ญี่ปุ่นประกาศยุติสงคราม นายปรีดี พนมยงค์ในฐานะผู้สำเร็จราชการของในหลวงรัชกาลที่ ๘ ประกาศ สันติภาพในพระปรมาภิไธยของในหลวงรัชกาลที่ ๘ ให้การประกาศสงคราม ที่ไทยทำต่อสหรัฐอเมริกา และบริเตนใหญ่ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ เป็นโมฆะเนื่องจากการกระทำที่ขัดต่อเจตจำนงของประชาชนไทย และ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ*

โดยที่นายปรีดีได้กล่าวว่า ประชาชนทั้งในและนอกประเทศได้ จัดตั้งขบวนการเสรีไทยช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตรต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่น มาตั้งแต่วันที่ญี่ปุ่นบุกประเทศไทย วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ทำให้ไทยรอดพ้น จากประเทศผู้แพ้สงคราม ไม่ต้องทำเอกสารยอมจำนน ไม่ถูกปลดอาวุธ ไม่ถูกยึดครอง ไม่เสียค่าปฏิกรรมสงคราม และที่สำคัญไม่เสียเอกราช

---

* ดู “ประกาศสันติภาพ” ได้จากภาคผนวกของหนังสือเล่มนี้

แต่เพียงคำประกาศสันติภาพไม่ทำให้ไทยรักษาเอกราชได้ ผมได้รับทราบความจริงจากการศึกษาเรื่องราวของเสรีไทยอย่างจริงจังในช่วงที่ผมได้รับเชิญจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตยให้เป็นที่ปรึกษา ปรีดี พนมยงค์ ศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึง ๒๕๕๐ ว่า ประเทศไทยของเราอยู่ในฐานะที่เสี่ยงมากต่อการปรับให้เป็นผู้แพ้สงคราม เพราะเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ รัฐบาลไทยโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จำใจยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทย และใช้เป็นฐานที่ตั้ง และทางผ่านไปสู่อินแดนอื่นที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ หรือที่อังกฤษยึดครองอยู่ อย่างพม่าและมลายู ต่อมาอีก ๓ วัน จอมพล ป. ได้ลงนามสัญญาร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่น และวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕ ไทยประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และต่อมาส่งทหารเข้าร่วมรบในสงครามเป็นฝ่ายญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย อังกฤษโกรธมาก และประกาศตอบโต้ไทย ในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่สหรัฐอเมริกาไม่ได้ประกาศสงครามตอบ เพราะถือว่าไทยเป็นดินแดนที่ถูกยึดครองไม่ได้ เป็นผู้ร่วมในสงคราม

“ผมยังค้นพบอีกว่า . . . หากไทยเป็นฝ่ายแพ้สงคราม เราอาจถูกยึดครอง และถูกแบ่งแยกดินแดนไปให้แก่อังกฤษ และจีน และเมื่อสงครามสิ้นสุดลงอย่างกระชั้นชิด จีนก็มีท่าทีจะเคลื่อนพลลงมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในไทยโดยเร็ว”

ผมยังค้นพบอีกว่า มีการประชุมของสัมพันธมิตรที่ควิเบก (Quebec) เดือนสิงหาคม ๒๕๔๖ ตกลงให้ดินแดนไทย และอินโดจีนเหนือเส้นขนานที่ ๑๖ หรือประมาณจังหวัดพิจิตรขึ้นไป เป็นเขตยุทธภูมิ เขต

ปฏิบัติการของทหารจีน และให้ได้เส้นขนานที่ ๑๖ ลงมาเป็นเขตของอังกฤษ ซึ่งก็หมายความว่า หากไทยเป็นฝ่ายแพ้สงคราม เราอาจถูกยึดครอง และถูกแบ่งแยกดินแดนไปให้แก่อังกฤษ และจีน และเมื่อสงครามสิ้นสุดลงอย่างกะทันหัน จีนก็มีท่าทีจะเคลื่อนพลลงมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในไทยโดยเร็ว

การที่รัฐบาลจอมพล ป. เข้าร่วมเป็นฝ่ายอักษะน่าจะไม่ใช่จำใจ จำยอมเสียทีเดียว มีงานเขียนของนักวิชาการหลายท่าน เชื่อว่าจอมพล ป. เชื่อโดยสุจริตใจว่า ญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายชนะ ก็ในปีแรกของสงคราม ฝ่ายอักษะญี่ปุ่น และเยอรมนีมีชัยชนะในสนามรบหลายแห่ง แต่นายปรีดี และปัญญาชนฝ่ายนายปรีดี ซึ่งนิยมตะวันตก เชื่อว่าสัมพันธมิตรจะเป็นฝ่ายชนะ ก็ได้ศึกษาและเห็นกับตาว่าอาวุธของฝ่ายสัมพันธมิตรเหนือกว่าฝ่ายญี่ปุ่นมาก ทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ เพราะใช้วิธีผลิตแบบ Mass production ยิ่งเมื่อเข้าสู่ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ สัมพันธมิตรก็ได้ดีได้ และยึดพื้นที่กลับคืนมา นายปรีดียังร้อนใจมากที่จะแจ้งให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรู้ ว่า ประชาชนไทยไม่เต็มใจเข้าร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่น มีเพียงรัฐบาลของจอมพล ป. เท่านั้นที่เต็มใจ นายปรีดีพยายามหาทางติดต่อสัมพันธมิตรมาตั้งแต่วันแรกที่ญี่ปุ่นบุกไทย ด้วยการส่งคณะไปสำรวจเส้นทางต่างๆ ที่จะออกจากประเทศไทยไปยังเมืองจุงกิง (Chungking) หรือเมืองฉงชิ่ง (Chongqing) ในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของจีนในช่วงนั้น เมื่อเจียง ไคเชก (Chiang Kai-shek) (ผู้นำฝ่ายจีน - บรรณาธิการ) หนีมาตั้งกองบัญชาการอยู่

นายปรีดีตัดสินใจมอบภารกิจนี้ ให้นายจำกั๊ด พลากรูเดินทางจากไทยผ่านอีสาน ลาว และเวียดนาม ซึ่งตอนนั้นเรียกอินโดจีนฝรั่งเศส ไปยังประเทศจีน ลงเรือที่ไฮฟอง (Haiphong) แล้วก็ไปขึ้นที่ตรงกว่างสี (Guangxi) แล้วก็ทั้งเดินเท้า ขึ้นรถไฟ เดินทางบก แล้วสุดท้ายต้องบินจากก้วยหลิน (Guilin)

ไปจุงกิงทั้งหมดใช้เวลาไป ๕๓ วัน ซึ่งผมก็ได้อ่านบันทึกของคุณจำกัดในเรื่องนี้ ซึ่งหนาเกือบ ๑,๐๐๐ หน้า เป็นการเดินทางที่ยากลำบาก และระหว่างทาง ก็มีทหารญี่ปุ่นตั้งกองอยู่เต็มไปหมด เพราะแม้ฝรั่งเศสจะถอยออกจากสงครามเพราะแพ้เยอรมนี แต่ว่าฝรั่งเศสก็ยอมให้ญี่ปุ่นตั้งกองในอาณานิคม อินโดจีนของตนเต็มไปหมด กว่าจะเล็ดลอดไปได้เกือบจะเอาชีวิตไม่รอด แต่ก็สามารถไปถึงได้สำเร็จ เพื่อไปแจ้งกับสัมพันธมิตรตามที่นายปรีดีสั่งว่า “ประชาชนไทยได้จัดตั้งกองกำลังกู้ชาติขึ้นแล้ว” ขณะนั้นยังไม่ได้ชื่อว่า “เสรีไทย” เรียกว่า “X.O.” ซึ่งเป็นแกนกลางของเสรีไทย เป็นส่วนหลักของกำลังในประเทศ ก็ได้ขอให้สัมพันธมิตรมารับรองเอกราชของไทย และหาทางช่วยนายปรีดี และคณะเดินทางออกไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นที่อินเดีย

จำกัด พลากรออกเดินทางจากไทยวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๖ ไปทางที่เรียนให้ท่านทราบ ไปทางฮานอย (Hanoi) มงกาย (Mong Cai) กวางสี ใช้เวลาเดินทาง ๕๓ วัน เมื่อถึงจุงกิง จำกัดพยายามขอพบเจียง ไคเชก แต่ที่แรกก็ยังไม่สำเร็จ ส่งจดหมายให้อังกฤษ อังกฤษกลับตอบว่า ไม่รับรองนายจำกัด ไม่รับรองคณะเสรีไทย ส่วนเสรีไทยสายสหรัฐอเมริกายังไม่ตอบคำขอ เป็นช่วงเวลาที่ยากมากของจำกัดในประเทศจีน จนวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๘๖ หรือ ๔ เดือนหลังออกจากเมืองไทย จำกัดจึงได้พบกับเจียง ไคเชก และสามารถอธิบายว่า มีกองกำลังที่เป็นจริงในประเทศ ไน้มน้ำวนเจียง ไคเชกรับรองเอกราชของไทยหลังสงคราม

เหตุการณ์สำคัญอีกอันที่เกิดขึ้นคือ หม่อมเจ้าศุภสวดีวงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ พระเชษฐาของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗ ผู้นำเสรีไทยสายอังกฤษ ได้บินจากอินเดียมาพบจำกัด ทั้ง

สองได้หารือกัน รวมทั้งเรื่องการเมืองในประเทศหลังสงคราม เนื่องจากฝ่ายเจ้าและฝ่ายคณะราษฎรยังไม่เข้าใจกันเต็มที่ ท้ายที่สุดทั้งสองฝ่ายก็เข้าใจกัน เป็นผลให้เกิดการหลอมรวมเสรีไทยทั้ง ๓ สาย คือสายอเมริกา สายอังกฤษ และสายไทย เข้าด้วยกัน และทุกฝ่ายตกลงพร้อมใจให้นายปรีดี พนมยงค์เป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทย จนถึงวันประกาศสันติภาพ และสลายขบวนการ เนื่องจากภารกิจต่อต้านญี่ปุ่นสำเร็จแล้ว

“หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ . . . ผู้นำเสรีไทยสายอังกฤษ ได้บินจากอินเดียมาพบจำกัด ทั้งสองได้หารือกัน รวมทั้งเรื่องการเมืองในประเทศหลังสงคราม เนื่องจากฝ่ายเจ้าและฝ่ายคณะราษฎรยังไม่เข้าใจกันเต็มที่ ท้ายที่สุดทั้งสองฝ่ายก็เข้าใจกัน เป็นผลให้เกิดการหลอมรวมเสรีไทยทั้ง ๓ สาย คือ สายอเมริกา สายอังกฤษ และสายไทยเข้าด้วยกัน”

ผลจากการทำงานของจำกัด ทำให้เจียง ไคเชกยินดียอมรับรองเอกราชของไทย และอเมริกาก็ยอมตามจีน อันนี้มีหลักฐานชัดเจนในการประชุมที่กรุงไคโร (Cairo) อีกไม่กี่เดือนต่อมา โรสเวลต์ (Roosevelt) (ประธานาธิบดีสหรัฐฯ –บรรณาธิการ) ได้ถามเจียง ไคเชกว่า ประเทศไทยจะเอาอย่างไร มีเอกสารของสหรัฐอเมริกา เป็นเอกสารบันทึกของกระทรวงการต่างประเทศ ประธานาธิบดีโรสเวลต์ถามเจียง ไคเชก เจียงก็ตอบว่ายอมรับรองคืนเอกราชให้ประเทศไทย ซึ่งอเมริกาก็ยอมตาม จีนเป็นประเทศแรกที่รับรองเอกราชของไทย แล้วก็ทำให้ทั้งสองฝ่ายคือ จีนและอเมริกา

ยอม จึงทำให้อังกฤษเลิกล้มความคิดที่อาจมีอยู่บ้างที่จะให้ไทยอยู่ภายใต้รัฐสัมพันธมิตร

ต่อมาก็ยังมีการส่งอาวุธ และผู้เชี่ยวชาญทางทหารมาร่วมวางแผนกับจีน ท่านศุภสวัสดิ์ฯ ก็มาทางเรือดำน้ำ มาเอง และก็มาเจอกับอาจารย์ปรีดี และได้ส่งอาวุธ และผู้เชี่ยวชาญมาร่วมวางแผนกับอาจารย์เพื่อต่อสู้กับญี่ปุ่น อันนี้แหละที่เป็นฐานที่จะประกาศสันติภาพ เราก็ไม่ได้เสียเอกราช

ผมอยากสรุปว่า ขบวนการมีความสำคัญมาก ๒ ข้อ คือ หนึ่ง ทำให้ประเทศไทยไม่ถือเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม สามารถรักษาเอกราชของชาติไว้ได้ สอง ขบวนการเสรีไทยได้ปลุกจิตสำนึก และระดมพลังของประชาชนไทยคนธรรมดาทุกหมู่เหล่าให้เข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตของประเทศชาติ ซึ่งความสำคัญทั้งสองข้อนี้ ผู้มีบทบาทสำคัญ และเป็นกำลังหลักถัดจากนายปรีดี ก็คือนายจำกั๊ด พลังกูร

ในข้อที่หนึ่ง การได้ติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรของจำกั๊ด ในความจริงข้อนี้ อาจารย์ปรีดีได้กล่าวสรุปถึงนายจำกั๊ด อาจารย์กล่าวสดุดีในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ หลังจากสงครามสิ้นสุดว่า “ถ้าปราศจากจำกั๊ด พลังกูร งานขององค์การใต้ดินครั้งนี้อาจจะล้มเหลว หรือหากสำเร็จก็คงเป็นไปในรูปที่ผิดแผกกว่าที่ได้ปรากฏแก่สายตาโลก” ข้อสอง นายฉันทนา (นามปากกา - บรรณาธิการ) หรือคุณมาลัย ชูพินิจ (นักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น - บรรณาธิการ) ได้เคยเขียนระบุไว้ในหนังสือ “X.O. Group เรื่องภายใน ขบวนการเสรีไทย”^{*} ว่า ในบรรดาผู้ที่ได้ร่วมมือกู้ชาติบ้านเมืองคราวนี้กับ

^{*} ดู นายฉันทนา X.O. Group เรื่องภายในขบวนการเสรีไทย (กรุงเทพฯ: เศษฐบุรุษ, ๒๕๒๒).

นายปรีดี พนมยงค์แต่ต้นมา ผู้เดียวที่เข้ามาพร้อมด้วยแผนการอันแน่นอน และคณะที่เป็นกลุ่มก้อน ได้แก่ นายจำกัต์ พลากร และคณะกษัตริย์ของไทย

จำกัต์ พลากรเป็นผู้มีจิตใจเทิดทูนประชาธิปไตย เขาได้รวบรวม สัมครพรรคพวกตั้งแต่สมัยที่เรียนอยู่ในอังกฤษ จัดตั้งคณะที่ต่อสู้กับพวก จอมพล ป. ซึ่งขณะนั้นอาจมีแนวโน้มเป็นเผด็จการได้ และเมื่อเรียนจบกลับมาได้ร่วมกับนายเตียง ศิริขันธ์ และครู และผู้นำสายอีสาน รวมเป็น คณะกษัตริย์ เป็นการรวมประชาชนจากชนชั้นกลาง และปัญญาชนของชาว ชนบท คณะกษัตริย์นี้เป็นองค์กรแกนกลางตั้งแต่ต้นของคณะเสรีไทย พวกเขา สามารถระดมพลingsชาวบ้านให้เข้าร่วมเป็นพลพรรคของเสรีไทย ทำหน้าที่ หาข่าว ล่าตระเวน สอดแนม ชุมโจมตีฝ้ายญี่ปุ่น และพาเชลยหนี เป็นกอง กำลังที่มีอาวุธทันสมัยครบมือประมาณ ๑๐,๐๐๐ คนกระจายอยู่ทั่วประเทศ มีกำลังทหารปกติ และตำรวจที่สนับสนุนอีกนับเป็นแสน การมีอยู่ของ กองกำลัง และการมีตัวตนของขบวนการเสรีไทยสายภายในประเทศอย่างชัดเจน นี้เองเป็นเหตุให้สัมพันธมิตรต้องรับรองขบวนการเสรีไทย และเราสามารถ ประกาศวันสันติภาพได้

“ . . . แต่ก็มันมีความสงสัยกันในหมู่เจ้าหน้าที่สืบราชการลับของ อังกฤษและอเมริกาว่า จำกัต์ถูกวางยาพิษโดยฝ่ายจีน หรือฝ่าย ญี่ปุ่นก็เป็นได้”

ผมเห็นว่า ขบวนการเสรีไทยเป็นการรวมตัวอย่างชัดเจนที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยยุคใกล้ที่คนทุกหมู่เหล่า ตั้งแต่เจ้านายเชื้อพระวงศ์

ชั้นสูง ชนชั้นกลาง ปัญญาชน ชาวบ้านธรรมดา ชาวนาชาวไร่ ได้รวมกันอย่างสนิทแนบแน่นด้วยอุดมการณ์อันเดียวกัน คือ ความรักชาติ และเอกราชของชาติ เป็นเหตุการณ์ที่น่านำมาศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างแห่งความสามัคคีกลมเกลียวของประชาชาติ

ด้วยความยากลำบากทั้งจากการเดินทาง ความเป็นอยู่ที่เลวร้าย และความเครียดอย่างสูง นายจังกัด พलगูร์ในวัย ๒๘ ปี ก็เสียชีวิตที่โรงพยาบาลเมืองจุงกิง แพทย์ชาวแคนาดาลงความเห็นว่าเขาป่วยเป็นมะเร็งที่ตับ และกระเพาะอาหาร แต่ก็มันมีความสงสัยกันในหมู่เจ้าหน้าที่สืบราชการลับของอังกฤษและอเมริกาว่า จังกัดถูกวางยาพิษโดยฝ่ายจีน หรือฝ่ายญี่ปุ่นก็เป็นได้

รายละเอียดเกี่ยวกับชีวประวัติ และภารกิจของจังกัด และทำไมจึงตั้งชื่อละครของคุณะจัดแสดงนี้ว่า “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” ไว้ขอเชิญผู้แสดงมาแล้วให้ท่านฟัง ถึงบทบาทของแต่ละตัวละคร.

ผู้ร่วมชมละคร “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” ปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา รับการแสดงความยินดีจากผู้ชม

กว่าจะเป็น “เพื่อชาติ เพื่อ humanity”

คณะละครเศรษฐศาสตร์การเมือง ได้จัดแสดงละครจำลองประวัติศาสตร์เรื่อง “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” เพื่อรำลึกถึงวีรกรรม และความเสียสละของนายจำกั๊ด พलगูร แกนนำคนสำคัญของขบวนการเสรีไทย โดยเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ทางคณะละครฯ ได้ร่วมเสวนา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เพื่อบอกเล่าเบื้องหลัง และความรู้สึกที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่คุณูปการของนายจำกั๊ด ในงานเสวนามีผู้กำกับ ผู้ช่วยผู้กำกับ ตลอดจนนักแสดงนำจำนวนหนึ่ง ให้เกียรติมาร่วมแลกเปลี่ยนเรื่องราว

พิธีกร: ขอบพระคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา กับการค้นคว้าของ อาจารย์ จนเป็นงานอัตชีวประวัติ และถ่ายทอดต่อมาเป็นบทละคร จน ประวัติศาสตร์มีชีวิตขึ้นมาในละครเวทีเรื่อง “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” วันนี้เชิญคณะละครเวทีเรื่องนี้ด้านหน้า มี คุณปิยศิลป์ บุลสุภาพร ผู้กำกับ คุณเดช เตชะพัฒนศิริ ผู้ช่วยผู้กำกับ คุณสุรเดช สุวรรณโมรา รับบทเป็น อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ คุณธีรพงศ์ ไชยมังคละ รับบทเป็นนายเตียง ศิริขันธ์ และคุณพรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล รับบทเป็นจอมพลเจียง ไคเชก

สักครู่คงจะได้เห็นว่า เบื้องหลังจากปากกาสู่บทละคร รวมไปถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตัวละครที่มารับบท ซึ่งเป็นผู้ที่มีตัวตนจริง และมีความยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ขอเริ่มต้นที่ผู้กำกับ คุณปิยศิลป์ บุลสุภาพร จัดทำละครขึ้นมาเป็นละครเวที เพื่อให้ลูกหลานไทยได้จดจำใน ครั้งนี้ ต้องถามว่า กระบวนการคิด หรือเบื้องหลังในการจัดทำขึ้นมาเป็น อย่างเป็นบ้าง

คุณปิยศิลป์: คือละครเรื่องนี้เกิดจากการหาข้อมูลของอาจารย์ ฉัตรทิพย์ หลังจากนั้นจึงค่อยมาดูประวัติศาสตร์อีกทีว่า จริงๆ แล้วตัวตน ของตัวละครในประวัติศาสตร์มีการดำเนินเรื่อง การใช้ชีวิตอย่างไร เพราะเรา พยายามทำละครเรื่องนี้ออกมาให้สมจริงมากที่สุด คือ แม้แต่คำพูดของ ตัวละคร วิธีคิด การใช้ชีวิต เราพยายามทำให้เหมือนมากที่สุด เท่าที่เราจะ พยายามหาข้อมูลได้ แต่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับละครเราก็คือ นอกจากที่พวกเรา จะพยายามหาเอกสาร หรือสิ่งที่อยู่ในตำราหนังสือทั้งหลายแล้ว มันยังไม่พอ ต้องไปหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากอาจารย์ดุष्ฎี พนมยงค์ จากคนที่เรา สามารถหาข้อมูลได้ทั้งหมด

จากนั้นก็ค่อยๆ คุยกัน ปรีกษาหาหรือว่าจริงๆ แล้ว คนที่อยู่ในประวัติศาสตร์ เขาใช้ชีวิตกันอย่างไร เขาแต่งตัวกันอย่างไร และถ้าเกิดว่าเขาเจอสถานการณ์ เจอเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เขาแก้ปัญหากันอย่างไร เพราะฉะนั้นภาพของตัวละครที่อยู่บนเวที คือการเป็นตัวแทนของคนๆ นั้นจริงๆ คือพยายามทำให้ใกล้เคียงกับจิตวิญญาณของคนๆ นั้นจริงๆ เท่าที่จะถ่ายทอดออกมาได้

พิธีกร: จากผู้กำกับที่ถ่ายทอดบทละครประวัติศาสตร์ออกมาให้ใกล้เคียงกับจิตวิญญาณของผู้ที่มีอยู่จริงมากที่สุด มาพูดถึงนักแสดงที่รับบทเป็นอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ คุณสุรเดช สุวรรณโมรา คงต้องถามถึงความเกี่ยวข้องกับการมอบหมายภารกิจ และการเป็นเจ้าของคำว่า “เพื่อชาติเพื่อ humanity”

คุณสุรเดช: ก็ขอบคุณท่านอาจารย์ฉัตรทิพย์ และผู้กำกับที่ให้บทอันทรงคุณค่านี้แก่ผม คือโดยส่วนตัวแล้ว ผมก็มีความเกี่ยวข้อง คือมีสายเลือดของทางเสรีไทยอยู่ สายภูพาน อยู่กับคุณเตียง ศิริขันธ์ ในช่วงนั้นก็ เป็น ๑ ใน ๑๘ ที่ถูกยึดยึดข้อหากบฏแบ่งแยกดินแดน ก็อย่างที่พูดถึงในบทละคร ตัวละครที่ได้รับเป็นท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ต้องแสดงเป็น ผู้มีคุณูปการต่อประเทศไทยอย่างมาก ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๔๗๕ มาก่อำเนตรัฐธรรมนูญฉบับแรกให้กับประเทศไทย หรือแม้แต่อำเนตรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ผลิตทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ

โดยในละครนี้ท่านมีบทบาทสำคัญมาก ช่วงที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ กำลังกระชั้นเข้ามา เข้ามาแล้วด้วยซ้ำ ญี่ปุ่นเข้ามา ท่านอาจารย์ปรีดีก็เป็นหนึ่งในผู้นำประเทศที่ได้มองเห็น มิวสิคท์ศน์ มองการณ์ไกลว่าประเทศ

เราตอนนี้กำลังถูกกดขี่จากญี่ปุ่น และกดขี่เอกราชอธิปไตยของประเทศเรา ท่านอาจารย์ปรีดีก็เลยคุยุทโธปกรณ์ อย่างที่ท่านอาจารย์ฉัตรทิพย์บอกว่า เป็นการผลิต แบบ Mass production ท่านก็คิดแล้วว่า ทางญี่ปุ่นไม่น่าจะสู้กับทางสัมพันธมิตรได้ ก็เลยหาวิธีที่จะทำอย่างไรจะได้เข้ากับสัมพันธมิตร ก็มาเป็นภารกิจของคุณจำกัด พลาญกูร ที่ท่านปรีดีได้มอบหมายให้ไปทำหน้าที่เจรจากับจีน อังกฤษ หรือแม้แต่ต่ออเมริกา เจตนาารมณ์ของท่านปรีดีนั้นมันมีอยู่ด้วยกัน ๒ ข้อหลักคือ

หนึ่ง ต่อสู้ญี่ปุ่นด้วยกำลังอาวุธ เพราะว่าตอนนั้นกำลังที่เป็นจริงของเราก็มี ยุทโธปกรณ์ของเราก็มี และสองคือ เป็นภารกิจของคุณจำกัดที่จะต้องไปเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรให้รับรองว่า เราไม่ได้เข้าข้างกับฝ่ายญี่ปุ่นเหมือนรัฐบาลสมัยนั้น (สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม – บรรณาธิการ) ก็เลยเป็นที่มาของภารกิจของคุณจำกัด ที่มีอุปสรรคมากมาย แต่จนสุดท้ายก็สำเร็จ ประกาศเป็นวันสันติภาพ ณ ปัจจุบัน

“ณ วันนั้น คนหนุ่มวัย ๒๘ และคณะเพื่อนได้ทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นกับสังคมไทย จนท้ายสุดรอดพ้นจากประเทศผู้แพ้สงคราม และจุดนี้ทำให้ผมคิดว่า ในฐานะที่เราเป็นคนรุ่นใหม่คนหนึ่ง ทำไมไม่มาสนใจเรื่องราวของจำกัด พลาญกูร และคณะเสรีไทย”

พิธีกร: ก็มาถึงพระเอกของละครเวทีเรื่องนี้ และเป็นพระเอกชาติไทยในชีวิตจริง วันนี้น่าเสียดายมาก คุณเสมอไหน เพิ่งจันทร์ ผู้รับบทคุณจำกัด พลาญกูร ติดภารกิจ จึงขอให้คุณเตชมาพูดถึงคุณจำกัดแทน

คุณเดช: ในเรื่องราวของละครเวที “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” ต้องขอย้อนกลับไปว่า มีที่มาที่ไปอย่างไร ครั้งแรกที่ได้รู้จักก็มีคุณปิยศิลป์ผู้กำกับของเรา ในวันนั้นก็ได้ชวนผมให้ไปช่วย มาคุยก็มีอาจารย์ฉัตรทิพย์ที่ว่ามีแนวคิดจะทำละครเวทีขึ้น ก็เพิ่งรู้ว่า พี่ปิยศิลป์เคยทำละครเวทีมานานแสนใจ วันนั้นทำให้ผมรู้จักเรื่องราวของเสรีไทย รู้จักเรื่องราวของจำกั๊ด พลาญกูร จากที่อาจารย์ฉัตรทิพย์เล่าให้ฟัง มันทำให้เปลี่ยนความคิดคน เปลี่ยนความคิดของผมได้ ดังที่อาจารย์ฉัตรทิพย์ได้เล่าถึงเรื่องราวของจำกั๊ด พลาญกูร ที่เป็นคนรุ่นใหม่ อายุไม่ถึง ๒๘ ปี และเรื่องราวของคณะเสรีไทย ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่สมัยนั้น ผมเชื่อว่าทุกการเปลี่ยนแปลงที่มาจากคนรุ่นใหม่สามารถมีพลังบางอย่างที่ทำให้เปลี่ยนแปลงจนถึงบัดนี้ได้ และเราได้เห็นเรื่องราวที่เกิดขึ้น ณ วันนั้น คนหนุ่มวัย ๒๘ และคณะเพื่อนได้ทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นกับสังคมไทย จนท้ายสุดรอดพ้นจากประเทศผู้แพ้สงคราม และจุดนี้ทำให้ผมคิดว่า ในฐานะที่เราเป็นคนรุ่นใหม่คนหนึ่ง ทำไมไม่มาสนใจเรื่องราวของจำกั๊ด พลาญกูร และคณะเสรีไทย และผมก็เชื่อว่า การเปลี่ยนสังคมของนักเสรีไทยวันนั้นกับวันนี้คงแตกต่างกัน วันนี้เราก็อยากนำเสนอสังคมในรูปของละครเวทีที่อาจารย์ฉัตรทิพย์อยากให้เกิด เพื่อให้คนรุ่นใหม่มีใจรักชาติ ดังคำที่ว่า “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” ผมขอเกริ่นไว้เท่านี้ก่อน

พิธีกร: มาถึงสหายร่วมอุดมการณ์ของคุณจำกั๊ด หัวหน้าเสรีไทย สายอีสาน ขุนพลภูพาน คือ คุณเตียง ศิริจันทร์ ต้องถามคุณธีรพงศ์ ผู้รับบทว่า ภารกิจที่เกี่ยวข้องนี้ อาจารย์เตียงได้ไปส่งคุณจำกั๊ด และคอยอำนวยความสะดวกในช่วงที่เดินทางไปสายอีสานอย่างไร

คุณธีรพงศ์: รับบทเป็นเตียง พอรับบทก็ศึกษาตัวละครอย่างที่ได้ทราบว่าเป็นเตียงกับจำกัดเป็นเพื่อนที่เรียนมัธยมมาด้วยกัน สนิทกัน คุณเตียงเรียนต่อเป็นครูอยู่ที่จุฬาฯ จากนั้นก็ไปสอบอยู่ที่โรงเรียนหวัง แล้วก็ได้รับเป็นครูใหญ่อยู่ที่บ้านเกิด (จังหวัดสกลนคร – บรรณานิการ) ต่อมาเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร ในทัศนคติของผม ผมว่าเตียงเป็นผลผลิตของ ๒๔๗๕ จริงๆ ก็คือพอได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งเตียงก็มีฐาน ๑๑ มณฑลจริงๆ พอมาเจอกับจำกัดที่เป็นนักเรียนนอกกลับมา ก็พูดคุยกัน จำกัดก็ให้ความคิดที่กระจ่างมาก ที่ไปเรียนเมืองนอกมาก่อน เตียงก็เอาความคิดนี้ไปพูดในสภา แล้วก็มองเห็นความไม่เป็นประชาธิปไตยในขณะนั้นคือ รัฐบาลของจอมพล ป. แล้วก็ร่วมเป็นร่วมตายกับจำกัด ตอนที่รัฐบาลตัดสินใจเข้าร่วมกับญี่ปุ่น

พิธีกร: จากสหายร่วมอุดมการณ์ ภารกิจของคุณจำกัดคือต้องเดินทางไปพบกับท่านจอมพลเจียง ไคเชก ซึ่งรับบทโดยคุณพรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล

คุณพรศิลป์: หลายคงจะงงว่าผมมาได้อย่างไร คือผมเศรษฐศาสตร์การเมืองรุ่นศิษย์อาจารย์ฉัตรทิพย์ ผมตกใจมาก อาจารย์ส่งหนังสือไปให้ผมอ่านก่อน พอวันรุ่งขึ้น ผมอ่านเสร็จก็โทรไปหาอาจารย์ว่าผมโอเคที่จะรับบทนี้ ก็ที่มาที่ไปว่า บทของผมเป็นชาวต่างชาติคนเดียวในห้องนี้ คือ เจียง ไคเชก บทก็ไม่เยอะ ๔-๕ ประโยคสั้นๆ ที่นี้ก่อนที่จะเล่นได้ก็อ่านให้มันเข้าใจ ผมก็อ่านจนเข้าใจ แล้วก็บังเอิญครับ ผมไปได้หัววันก่อนหน้านี้ ไม่นึกว่าชะตาชีวิตจะมาเล่นเป็นเจียง ไคเชก เป็นคนชอบดูประวัติศาสตร์พอสมควร ผมก็ไปที่พิพิธภัณฑ์ ก็แนะนำว่าอย่าไป คนแน่นมาก แต่ถ้ามีเวลาก็ไปได้ อนุสรณ์สถานของเจียง ไคเชก ผมไปครั้งแรก ผมก็ไปถ่ายรูป ไปดูว่า

ประวัติศาสตร์เป็นอย่างไร ก็ถ่ายรูปมากมาย และบังเอิญว่าอาทิตย์ที่แล้ว ผมมีโอกาสไปอีกทีก็ไปถ่ายรูปละเอียดขึ้น เพราะว่าในเรื่องที่ผมเล่นมีเรื่อง เสื้อผ้ารองเท้า เรื่องของการวางตัว ผมก็ถ่ายมาหมดเลยครับ แล้วก็ส่งมาให้ผู้กำกับดูว่า ผมก็ต้องใส่เสื้อผ้าแบบนี้ รองเท้า แม้กระทั่งผม หัวผมก็ไปถ่ายมา ไปตัดให้เห็นว่าหน้าตาอย่างนี้ได้ไหม เรื่องของรูป เมื่อกี้อู๊ดถึง ๒๕-๒๖ แต่พอ ๒๘ พฤษจิกายนผมไปที่โครี ๕ เดือนหลังจากที่จำกัดไปหาจอมพลเจียง ก็เป็นเรื่องจริง ผมไปถ่ายรูปมีโรสเวลต์ เซอร์ซิล มีเจียง ไคเชกด้วย (การประชุมของฝ่ายสัมพันธมิตรที่กรุงโครีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๖ - บรรณาธิการ)

ที่นับบทบาทของเจียง ไคเชก ผมได้รับบทบาทแล้วก็ไปค้นคว้า ไปหาหนังสืออ่าน ดูวีดีโอ ทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะทำเดิน ทำอะไรก็แล้วแต่ ที่นี้ได้ องค์ประกอบทุกอย่างแล้วท้องบท แล้วก็มีความประทับใจ ผมคิดว่า บทบาทของเจียง ไคเชกนี่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างมีผลต่อเรื่องราวของเรื่องนี้ เพราะว่าเมื่อพบคุณจำกัดแล้ว มีการคุยกัน แล้วก็มีการพูด ๑ ประโยคที่เป็นเหมือนสัญญาให้กับจำกัดว่า เขาจะทำอะไร ประโยคที่ว่า “ไม่ว่าการจะเป็นอย่างไร รัฐบาลจีนก็ยินดีที่จะช่วยให้ประเทศไทยได้รับเอกราชกลับคืน” นี่ก็เป็นประโยคที่เขาพูด

พิธีกร: นี่ก็เป็นสิ่งที่เจียงแสดงให้เห็นว่า เป็นทหารจริง รักษาคำพูด แล้วก็อีก ๕ เดือนไปพูด และทำให้ประเทศไทยได้รับเอกราชกลับมา และนี่คือบทบาทเบื้องต้น เราอาจไม่มีเวลามากนักที่จะพูดถึงรายละเอียดทั้งหมด แต่ว่ารายละเอียดทั้งหมดก็ถ่ายทอดออกมาผ่านละครของเราแล้ว วันนี้เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มาช่วยในเวทีงานสันติภาพไทย และก็มาร่วมบรรยายเรื่อง “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” ของเรา ณ ที่นี้ด้วย ขอเชิญน้องกษิดิศ ในฐานะเยาวชนคนรุ่นใหม่ รู้สึกอย่างไรที่ได้ร่วมเล่นละคร และเตรียมตัวอย่างไรบ้าง

น้องกษิตศ: ก็รู้จักคุณจำกัด พลากร จากการอ่านหนังสือ และก็อ่านหนังสือของอาจารย์ฉัตรทิพย์ และก็รู้จักมากขึ้น ปีที่แล้วผมทำหนังสือปาจารย์สาร แล้วทำเรื่องวันสันติภาพ และได้คุยกับอาจารย์ฉัตรทิพย์ในเรื่องนี้พอดี เรื่องคุณจำกัดนี่แหละ พอปีนี้อาจารย์ฉัตรทิพย์ชวนเล่น ก็ดีใจ และเป็นผู้บรรยายด้วยก็ชอบมาก ก็อธิบายเรื่องราวว่าจำกัดเป็นใคร จำกัดทำอะไร ถึงฉากสุดท้ายว่า จำกัดตายอย่างไร เราก็เป็นคนพูด ก็ดีใจ

พิธีกร: ในมุมมองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ได้ไปคลุกคลีอยู่กับกองละคร อยู่กับอาจารย์ฉัตรทิพย์ และพี่ๆ ที่ได้รับบทในตัวละครจริง ทำให้คนถึงต้องดูละครเรื่องนี้

“อ่านจากบันทึกของจำกัด หม่อมเจ้าศุภสวัสดิวงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ . . . ก็ยังมาคุยกับจำกัด คุยกันทุกวันจนเห็นด้วยกันหมดทุกสิ่งว่า ประเทศไทยต้องเป็นเอกราช เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องเป็นประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และทรงอยู่เหนือการเมือง และก็มีการเมืองแบบ Fair play”

น้องกษิตศ: อย่างที่พูดกันว่า ขบวนการเสรีไทยเหมือนหลอมรวมความหลากหลายเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อเอกราชของชาติ เพื่อประชาธิปไตย จำกัด พลากร ก็เป็นตัวละครตัวหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการหลอมรวมความหลากหลายนี้ การไปหาเจียง ไคเชก อะไรก็ดี เป็นเหมือนกับแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นใหม่ว่า เราไม่ได้ทำเพื่อประโยชน์ตนเองเท่านั้น แต่เราทำเพื่อประโยชน์ของชาติได้ ประโยชน์ของส่วนรวมได้ มีจำกัดเป็นตัวอย่งให้เห็นแล้ว แม้ต้องสละชีพไปเพื่อชาติก็ตาม

พิธีกร: นี่คือความคิดของเยาวชนคนรุ่นใหม่ สุดท้ายจะให้ทั้งสอง ท่าน ท่านผู้ที่สืบทอด และมีเจตนารมณ์จะถ่ายทอดภารกิจของคุณจำกัด ท่าน อาจารย์ฉัตรทิพย์ มาพูดถึงละครเวทีเรื่องนี้ ฝากละครเรื่องนี้ เป็นความตั้งใจ ของอาจารย์ที่อยากจะถ่ายทอดชีวิตของจำกัดให้สังคมไทย ให้ลูกหลานของ เราได้รับรู้

อาจารย์ฉัตรทิพย์: ก็สรุปมีความสำคัญ ๓ ข้อ บทบาทของคุณ จำกัดที่เราพินขึ้นมานั้นในละคร อันแรกคือ เรื่องการไปพูดกับจีน และจีนก็เป็น ประเทศแรกที่จำกัดสามารถโน้มน้าวให้เจียง ไคเชกรับรองเอกราช

อีกข้อหนึ่งก็คือ การรวมกันระหว่างคณะฝ่ายเจ้า และคณะราษฎร ผ่านการคุยกัน ๗ วัน ๗ คืนนะครับ ผมอ่านจากบันทึกของจำกัด หม่อมเจ้า ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ ท่านเสียสละมาก บินผ่านภูเขาหิมาลัย จาก อินเดียมาจีน ตอนนั้นมาไม่ได้ง่ายๆ ก็ยังมาคุยกับจำกัด คุยกันทุกวันจนเห็น ด้วยกันหมดทุกสิ่งว่า ประเทศไทยต้องเป็นเอกราช เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องเป็นประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และทรงอยู่เหนือ การเมือง และก็มีการเมืองแบบ Fair play (แบบเป็นธรรม – บรรณาธิการ) คำพูดต่างๆ ของจำกัดกับท่านศุภสวัสดิ์วงศ์สนิทเป็นสิ่งเตือนใจเราอย่างดีว่า ด้วยการรับรองของคณะสายเจ้าผ่านการตกลงกัน ให้นายปรีดีเป็นผู้นำของ เจ้า ความสามารถที่จะรวมตัวกันได้ของฝ่ายเจ้า และฝ่ายคณะราษฎรเป็น เรื่องยิ่งใหญ่อย่างมาก

ข้อที่สามก็คือ การปลุกจิตสำนึกของประชาชนทั่วประเทศ เพราะ อย่างที่ท่านอาจารย์ปรีดีพูดว่า อันนี้เป็นการรวมตัวของทุกฝ่าย และเมื่อ นายฉันทนา (ผู้เขียนหนังสือ “X.O. Group เรื่องภายในขบวนการเสรีไทย” –

บรรณาธิการ) ไปพบอาจารย์ปรีดี อาจารย์ปรีดีก็บอกว่า อย่าพูดถึงพวกผม ให้พูดถึงประชาชน และพวกที่อยู่ข้างหลัง พวกประชาชนที่เป็นกำลัง ที่จริงเสรีไทยเป็นของคุณนะ เพราะบางที่เราคิดถึงคณະนักเรียนนอก คือ คณະเหล่านั้นก็สำคัญ แต่ว่าคณະที่สำคัญกว่าคือ กำลังที่เป็นจริงในประเทศ ซึ่งบางทีจะถูกมองข้ามไปอยู่ อันนี้สามข้อนี้ น่าจะเป็นที่เราได้ระลึกถึงคุณูปการของคุณจำกัด และท่านอาจารย์ปรีดี

“ละครนี้มันสะท้อนอารมณ์สุดๆ ผมฟังทีไร ผมก็ซาบซึ้งไปทุกที ละครทำให้เรื่องจริงเหมือนเกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา ผมว่าภาพยนตร์ก็ทำไม่ได้”

ละครนี้ ผมก็ไม่คิดว่ามันจะมีพลังอย่างมหาศาล ผมเคยแต่เขียนหนังสือ ไม่เคยเขียนบทละคร แต่ว่าการที่ท่านศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท กับคุณจำกัด พูดตามที่มันเป็นจริงมากจากบันทึกของคุณจำกัด มีประโยคหนึ่งที่ผมได้ฟังทีไร ผมก็ขนลุกทุกทีคือ หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์วงศ์สนิทพูดกับคุณจำกัดว่า “ถึงผมจะเป็นเจ้า ผมก็เป็นชาวประชาติไทย” เมื่อผมเขียน มันไม่มีพลังเท่ากับพูดจริงๆ ตามที่เกิดขึ้นจริงตามประวัติศาสตร์ ละครนี้มันสะท้อนอารมณ์สุดๆ ผมฟังทีไร ผมก็ซาบซึ้งไปทุกที ละครทำให้เรื่องจริงเหมือนเกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา ผมว่าภาพยนตร์ก็ทำไม่ได้ ผมดีใจที่คณະศิษย์เศรษฐศาสตร์การเมือง ลูกศิษย์ และผมได้รับเกียรติทำละครเรื่องนี้ และก็เสนอต่อท่านทั้งหลาย

พิธีกร: ทางด้านนั้นเป็นน้องแนนที่รับบทจุลี ทักทายท่านผู้ชม นี่เป็นส่วนหนึ่งที่พามาเป็นละครแล้ว อาจารย์ต้องเติมบทนี้ อายากจะถามอาจารย์ว่าทำไม

อาจารย์ฉัตรทิพย์: บทอันนี้ ระหว่างที่จำกัดอยู่ประเทศจีน ที่นี้ กระทบว่าการต่างประเทศจีนก็มีเจ้าหน้าที่คนหนึ่งมาดูแล เป็นผู้ชาย ชื่อ นายเฉิน (Chen) ละครเราแทบจะไม่มีผู้หญิงเลย เพราะเรื่องทั้งหมดเป็นเรื่องการเดินทางของจำกัด และการเจรจาทางการเมือง เมื่อถึงเมืองจีนแล้วก็มีแต่เจ้าหน้าที่ที่กระทบมาต้อนรับ ผมก็เลยคิดว่าให้นายเฉินนั้นเป็นผู้หญิงละกัน เพราะว่ามันจะได้มีสีสันขึ้น แต่มีตัวจริงคือ นายเฉิน มาดูแลคุณจำกัดจริง มีจริงเป็นเจ้าหน้าที่กระทบต่างประเทศ แต่มันน่าคิด เพราะว่าปีต่อมานายเฉินถูกกล่าวหาว่า เป็นสายลับของญี่ปุ่น แล้วจีนก็ประหารชีวิต แต่ในละครเราก็ให้มาดูแล แต่ในความเป็นจริงก็ถูกประหารโดยรัฐบาลเจียง ไคเชก จากหนังสือของ ศาสตราจารย์บรูซ เรย์โนลด์ส (Bruce Reynolds) ซึ่งไปค้นจากหोजดหมายเหตุของสหรัฐฯ และอังกฤษ บอกว่าเป็นสายลับญี่ปุ่นจูลีจะเป็นหรือเปล่า ก็ฝากให้ท่านพิจารณา เรื่องของจำกัดบางอย่างก็เป็น Mystery (ปริศนา – บรรณาธิการ) อยู่

พิธีกร: ก็เป็นเสน่ห์ของละครด้วย และสุดท้ายก็จะถามผู้กำกับที่ได้ทุ่มเทร่างกายแรงใจ และก็ค้นคว้ามานาน อะไรคือจุดเด่น และอะไรคือสิ่งที่ทำให้คนไทยต้องชมละครเรื่อง “เพื่อชาติ เพื่อ humanity”

คุณปิยศิลป์: ขอสรุปสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมด และเพิ่มจากที่อาจารย์ฉัตรทิพย์พูด คือ ละครเวทีเป็นสิ่งที่ปัญญาชน ผมขอยกตัวอย่างปัญญาชน ฝรั่งเศสอย่าง ฌ็อง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) บอกไว้ว่า จริงๆ ละครเวทีเป็นส่วนหนึ่งที่มีพลังทางสังคม และพลังขับเคลื่อนทางการเมือง ทำให้สภาพทางสังคมได้ถูกเล็งเห็น และก็ความสัมพันธ์ของผู้คนได้เชื่อมต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดทุกช่วงที่เปลี่ยนผ่านมา คือ ที่เป็นอย่างนั้น เพราะว่าละครเวทีเป็นการ

รวมเอาศาสตร์ทุกอย่างเข้ามา ศิลปะ ทั้งภาพเขียน การแสดง และดนตรี การรวมทุกอย่างทำให้จิตใจของผู้คนรับสารง่าย สองคือว่า เราได้อารมณ์จากดนตรีด้วย การผลิตงานผู้คนที่เข้าไปดูจะสามารถระลึกได้ว่า คุณจำกัด พลังกูร เป็นคนหนึ่งคนที่ทำให้เราหวงคิดว่า ถ้าเป็นเรา เราจะต้องทำแบบนี้เพื่อชาติ ไม่คิดแค่เพียงว่าแรงของเราไม่พอ ถ้าเกิดว่าตัวตนของมนุษย์คิดอย่างนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดี ผมว่าละครเรื่องนี้จะเป็นแรงผลักดัน เป็นเหมือนภาพตัวแทนที่ทำให้คนมองว่า จริงๆ แล้วเราก็สามารถทำเพื่อชาติ เพื่อเอกราช เพื่อมนุษยชาติได้ วันนี้ผมก็ฝากละครเวที “เพื่อชาติ เพื่อ humanity” ที่จะแสดงกันในวันที่ ๓๐ และ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ นี้ให้กับทุกท่านด้วย

“ละครเวทีเป็นการรวมเอาศาสตร์ทุกอย่างเข้ามา ศิลปะ ทั้งภาพเขียน การแสดง และดนตรี การรวมทุกอย่างทำให้จิตใจของผู้คนรับสารง่าย . . . ผู้คนที่เข้าไปดูจะสามารถระลึกได้ว่า คุณจำกัด พลังกูร เป็นคนหนึ่งคนที่ทำให้เราหวงคิดว่า ถ้าเป็นเรา เราจะต้องทำแบบนี้เพื่อชาติ . . . ผมว่าละครเรื่องนี้จะเป็นแรงผลักดัน เป็นเหมือนภาพตัวแทนที่ทำให้คนมองว่า จริงๆ แล้วเราก็สามารถทำเพื่อชาติ เพื่อเอกราช เพื่อมนุษยชาติได้”

ผู้เข้าร่วมงาน: ขอแสดงความยินดีกับท่านผู้เขียนบท ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ผมฟังแล้วมีความชื่นชม แต่มีอย่างหนึ่งที่ผู้กำกับ และผู้เขียนบทจะหลงลืม หรือตกไม่ได้ คือ คุณไพศาล ตระกูลลี (ผู้ร่วมเดินทางไปด้วยในฐานะล่าม - บรรณาธิการ) เพราะว่าคุณจำกัดต้องฟังพามาก

คุณปิยศิลป์: คือ คุณไพศาล ตระกูลลี ทางบทธระครเห็นความสำคัญ มาตลอด ที่สำคัญอีกอย่างคือ คุณไพศาลเป็นล่าม แต่ว่าถ้าใช้ภาษาจีน พูดในละครเวที คนดูจะฟังไม่รู้เรื่อง จึงตัดออกบ้าง และให้ตัวละครพูดภาษาไทย เลย แม้แต่บทที่พูดกับเจียง ไคเชก ส่วนคุณไพศาล ตระกูลลี เราไปค้น ข้อมูลว่า การดำเนินชีวิตของคุณไพศาลเป็นอย่างไร ช่วงเวลาที่เดินทางไปจีน นั้น ลักษณะของท่านเป็นอย่างไร ขอบคุณมากที่ให้คำแนะนำ

ผู้เข้าร่วมงาน: ผมขอพูดสองประเด็น ละครที่ดูอย่างนี้ สังคมไทย ไม่มีเลย ตอนนี้เรามีแต่ละครน้ำเน่า ผมอยากเสนอว่า พวกเราควรคิดทำให้ มากขึ้น เราเคยทำเรื่องอาจารย์ปรีดี ซึ่งผมขอเสนอเรื่อง ป่วย อังภากรณ์ ซึ่ง จะอายุครบ ๑๐๐ ในอีก ๓ ปี เราควรทำละครให้จับจิตใจคนให้ได้

ข้อที่สอง ที่ช่วยให้จำกัดมีชีวิต มีคนอื่นอีก เช่น เตียง ศิริพันธ์ หรือ ปรีดี พนมยงค์ จำกัด พลากรกูรนั้น เข้ากับอาจารย์ปรีดีได้ พอๆ กับที่เข้ากับ พระองค์เจ้าธานีฯ ได้ ที่สำคัญเข้ากับสมเด็จพระยาตำรงฯ ได้ ทรงไว้ เนื้อเชื่อใจมีลายพระหัตถ์ถึงเซเดส์ (Coedès) (ศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศส ผู้ที่ช่วยเหลือจำกัดขณะเดินทางผ่านอินโดจีน – บรรณาธิการ) จำกัดสำคัญมาก แต่ไม่ได้รับการยกย่องในเมืองไทย

พิธีกร: นี่คือสิ่งที่ทำให้คุณจำกัด พลากรกูรกลับขึ้นมามีชีวิต ท่าน อาจารย์ปรีดีกลับมาขึ้นมีชีวิตในสังคมไทยอีกครั้ง และที่สำคัญ ดูละครย้อน ดูตัว ดูละครย้อนดูประวัติศาสตร์ “เพื่อชาติ เพื่อ humanity”

ฉากที่นายจำกั๊ด พलगูร (กลางภาพ) เข้าพบจอมพลเจียง ไคเชก (ขวาสุด)

จิวที่ถูกใช้เป็นสี่ส้นส่วนหนึ่งของละคร “เพื่อชาติ เพื่อ humanity”

ปฏิบัติการเสรีไทยในประเทศ (บางส่วน)

ช่วงทำงานรำลึกครบรอบ ๖๘ ปี วันสันติภาพไทย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการจัดงานเสวนาวิชาการเรื่อง “ปฏิบัติการเสรีไทยในประเทศ (บางส่วน)” ผู้ร่วมเสวนาหลัก คือ อาจารย์สิทธิธรรม โรหิตะสุข จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) และอาจารย์วิทิต จันดาวงศ์ ทายาทของครูครอง จันดาวงศ์ แกนนำเสรีไทยสายอีสาน ส่วนพิธีกรคือ นายเจนวิทย์ เชื้อสวาทะถิ จากองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.)

พิธีกร: ขอต้อนรับทุกท่านเข้าสู่งานเสวนาภาคบ่าย วันนี้เมื่อ ๖๘ ปีที่แล้วเป็นวันที่ประเทศไทยไม่แพ้สงคราม เรามีวิทยากรสองท่าน ขออนุญาตอย่างนี้ครับ ท่านหนึ่งเป็นนักวิชาการ อีกท่านหนึ่งจะเป็นทายาทของผู้ร่วมขบวนการเสรีไทย ซึ่งทั้ง ๒ ท่าน จะให้ภาพที่แตกต่างกัน ท่านอาจารย์สิทธิธรรม โรหิตะสุข จะให้ภาพที่เป็นทางการ และที่ท่านอาจารย์วิทิต จันดาวงศ์ จะให้ภาพแบบที่ไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับชีวิตด้วย

ผมขอแนะนำวิทยากรของเราดังต่อไปนี้ ท่านแรกเป็นอาจารย์หลักสูตรการจัดการภูมิวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์จบรัฐศาสตรบัณฑิต ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จบศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ปริญญาโทจาก มศว เช่นเดียวกัน ปัจจุบันอาจารย์กำลังศึกษาในระดับชั้นปริญญาเอกอยู่ที่ภาคประวัติศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และความสนใจของอาจารย์คือประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยใหม่ และศิลปะร่วมสมัย อาจารย์ชำนาญประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่มาช่วงหลัง ๒๕๓๕ เป็นต้นมา ขอเสียงปรบมือต้อนรับอาจารย์สิทธิธรรม โรหิตะสุข

ท่านต่อไปเป็นคนสำคัญมาก เป็นทายาทของครูครอง จันดาวงศ์ ผมจะขออธิบายดังนี้ครับ ขบวนการเสรีไทยในภาคอีสาน หรือที่เรียกกันว่าเสรีไทยสายอีสาน ซึ่งเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีเสรีไทยสกลนครเป็นกองกำลังที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งมีแนวร่วมหลายพันคน ทั้งชายและหญิง นอกจากขุนพลภูพาน หรือ เตียง ศิริจันทร์แห่งสกลนครแล้ว ยังมีวีรกรรมของคนในยุคเดียวกัน คือ ครูอง จันดาวงศ์ หรือที่รู้จักกันในนาม “วีรบุรุษสว่างแดนดิน” วันนี้ทายาทของท่านอยู่ที่นี้ ขอเสียงปรบมือต้อนรับอาจารย์วิทิต จันดาวงศ์

ที่นี้ผมอยากเริ่มอย่างนี้ก่อน เมื่อเข้าผมรอรถตู้ที่รังสิต มีน้องถามผมว่า พี่ไปทำอะไรที่ทำพระจันทร์ ผมก็บอกว่ามาเป็นพิธีกรวันสันติภาพไทย แล้วเขาก็พูดประโยคหนึ่งกับผมกลับว่า “งานวันสันติภาพโลกหรือ” คำถามมันน่าสนใจครับว่า ทำไมงานวันนี้จึงไม่ถูกจดจำในสังคมไทย คนเข้าใจว่ามันคือวันสันติภาพโลก วันนี้เลื่อนหายไปไหนจากประวัติศาสตร์ไทย ทั้งที่สำคัญมากนะครับ เพราะประเทศไทยเคยมีสงคราม ประชาชนในประเทศยากจน และมีปัญหาอีกล้านแปด แต่ ๖๘ ปีที่แล้ว คนกลุ่มหนึ่งปฏิเสธสงครามและนำประเทศเข้าสู่สันติสุข จึงเกิดวันสันติภาพไทย แต่มันก็ถูกลืม สังคมการเมืองหนึ่งมีเรื่องให้จำกับเรื่องให้ลืม ที่นี้คำถามคือ ทำไมคนไทยจึงหลงลืมวันสันติภาพไทย แต่ผมคิดว่า ผมคงไม่ตอบว่าทำไมเราถึงลืม อันนี้น่าจะคงมีคำตอบอยู่บ้าง แต่ประเด็นสำคัญที่ผมอยากจะทำให้เวลาในช่วงนี้คือ การกลับไปรำลึกถึงความสำคัญของวันสันติภาพไทย ผ่านบทสนทนาที่จะเกิดขึ้นบนเวทีนี้ นะครับ

ช่วงเสวนาจะแบ่งออกเป็น ๓ ช่วงนะครับ ช่วงแรกท่านละ ๑๕ นาที ให้พูดถึงสิ่งที่ท่านเตรียมมาก่อนตามหัวข้อเลย คือ “ปฏิบัติการเสรีไทยในประเทศ (บางส่วน)” และในช่วงที่ ๒ เราจะร่วมกันพูดถึงบทเรียน ประมาณ ท่านละ ๑๐ นาที และในช่วงที่ ๓ เราจะเปิดเวที สักประมาณ ๓๐ นาที และก็จบที่ท่านละประมาณ ๔-๕ นาที สรุปว่าเราจะจำวันสันติภาพไทยในฐานะอะไร ผมขอเริ่มต้นที่อาจารย์สิทธิธรรมก่อนเลยครับ

อาจารย์สิทธิธรรม: ขอบคุณครับ ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วก็สถาบันปรีดี พนมยงค์ แล้วก็ผู้จัดงานนี้ คงไม่เป็นการรบกวนสิ่งที่ผมเตรียมมามากไปนัก ถ้าจะนอกเรื่องบ้างนิดหน่อยว่า ถ้าพิธีกรบอกว่าเจอ

เหตุการณ์อย่างเมื่อเช้า เมื่อวานผมขับรถแล้วก็ฟังรายการเพลง รายการวิทยุ ในรถเขาก็บอกว่า พรุ่งนี้วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันที่สำคัญมากสำหรับชาวโลกอีกวันหนึ่ง แล้วก็เราก็คิดอยู่ว่า วันสันติภาพไทย สุดท้ายเขาบอกว่า พรุ่งนี้เราต้องร่วมกันช่วยรำลึกถึงคนที่มีคุณูปการสำคัญที่จากโลกเราไปในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พรุ่งนี้เราก็จะเปิดเพลงของเอลวิส เพรสลีย์ (Elvis Presley) ๑ ชุดเป็นเกียรติให้กับเอลวิส เพรสลีย์ ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ถ้าฉันก็คงต้องช่วยกันนะครับ ผมไม่มีคำตอบเรื่องนี้จริงๆ นอกจากฝากทุกคนไปคิดว่าจะต้องช่วยกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะคนรุ่นไหนก็ตาม ในเรื่องเกี่ยวกับคุณูปการของ เสรีไทย ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น และก็สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ประเทศได้รับ หลังจากที่มีขบวนการนี้เกิดขึ้น

นิดหน่อยครับ วันนี้จริงๆ ภูมิใจมาก เพราะต้องบอกผู้ดำเนินรายการว่า นอกจากคุณวิทิต จันดาวงศ์ที่เป็นทายาทแล้ว ที่จริงผมก็เป็นทายาทเสรีไทยเหมือนกัน คือ ผมเป็นทายาทของคุณบุญชู โรหิตะสุข นี้ก็นั่งอยู่ในนี้ด้วย แล้วก็เสรีไทยสายนักเรียนเตรียมจุฬาฯ-ธรรมศาสตร์ เป็นส่วนของนักเรียนนายสิบสารวัตรทหาร ปี ๒๔๘๘ ซึ่งจริงๆ ก็น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของความสนใจที่มีต่อการทำบทความ ซึ่งจะเอาเนื้อหาบางส่วนมานำเสนอวันนี้ จริงๆ แล้วขอสั้นๆ ก่อน เพราะมีเวลาไม่มาก ก็คือว่า ผมเองจริงๆ แล้วเป็นคนสายศิลปะ แล้วก็ป็นนักวิชาการที่ทำงานในสายศิลปกรรมเป็นหลัก เมื่อสมัยที่เราเป็นนิสิต มศว เราเองก็มาดูงานศิลปะที่จุฬาฯ ไปที่จุฬาฯ ไปที่หอศิลปวิทยนิทรรศน์ ที่สำนักหอสมุดกลาง เมื่อเราไปถึง สิ่งที่เราไม่เคยลืมนี่ที่จะมองดู ข้างขวาจะมีหินก้อนใหญ่มากตั้งอยู่ก้อนหนึ่ง ถ้าใครไปที่สำนักหอสมุดกลางของจุฬาฯ ก็คงจะมีประสบการณ์ร่วมตรงนี้ หินก้อนใหญ่ตรงนั้น จริงๆ ผมอาจจะไม่ค่อยดีเท่าไรที่ดูผ่านเลยไปตลอดจนกระทั่งช่วงที่

จบการศึกษาแล้ว เมื่อได้มีโอกาสมาทำกิจกรรมทางศิลปะทางสังคมอะไร ร่วมกับสถาบันปริตีฯ ได้เริ่มที่จะสนใจเรื่องเกี่ยวกับท่านอาจารย์ปริตี ได้เริ่มสนใจเรื่องเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองต่างๆ ถึงได้กลับไปอ่านก่อนหिनตรงนั้นอีกครั้งหนึ่งว่า จริงๆ แล้วมันคือ อนุสาวรีย์ ซึ่งแปลกมากกว่า อนุสาวรีย์ปกติ เราจะเห็นภาพของอนุสาวรีย์ที่เป็นรูปทรงของคน จะเป็นกลุ่ม จะเป็นเดี่ยวก็ตาม จะปั้นแบบเหมือนจริงอะไรต่างๆ แต่อนุสาวรีย์ที่เราเห็นที่จุฬาฯ เป็นหินก้อนใหญ่ก้อนเดียวเลย แล้วก็ป็นหินควอทซ์ที่เป็นอนุสาวรีย์ของชมรมนักเรียนนายร้อยสารวัตรทหาร ซึ่งอดีตก็คือเป็นนิสิตจุฬาฯ คณะต่างๆ ซึ่งได้เข้ามาร่วมอยู่กับการปฏิบัติการต่อต้านญี่ปุ่นด้วย แล้วก็เช่นเดียวกันครบในเมื่อรุ่นพี่ที่เป็นนิสิตจุฬาฯ ภายหลังก็ยังมึนนักเรียนนายสิบ ซึ่งเป็นผลผลิตจากนักเรียนเตรียมธรรมศาสตร์-จุฬาฯ ที่มาร่วมช่วยในปฏิบัติการในครั้งนี้ด้วย

พออ่านเอกสารเล่มหนึ่งที่ตั้งชื่อว่า “อนุสรณ์นักเรียนนายร้อยสารวัตรทหาร” มีการพูดถึงอนุสาวรีย์ตัวนี้จริงๆ พูดเยาะ กระทบการในการสร้างกระบวนการในการที่จะไปหาหินมา มีแนวคิดอย่างไรอะไรต่างๆ แต่มีอยู่อันหนึ่งที่อ่านแล้วประทับใจก็คือว่า หินก้อนนี้ชมรมนักเรียนนายร้อยสารวัตรทหารตั้งขึ้นมา เพื่อต้องการให้เป็นกุญแจไขสู่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับนิสิตจุฬาฯ ที่เข้าไปร่วมปฏิบัติการต่อต้านญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผมก็คงไม่มีอะไร ก็คงได้โอกาสว่า ตอนนั้นเข้าไปเรียนปริญญาเอกที่จุฬาฯ แม้ว่าจะไม่ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้โดยตรง แต่บังเอิญว่า มีวิชาหนึ่งชื่อว่า “ปัญหาในประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่” ผู้สอนก็คงต้องกล่าวถึงชื่อท่านในที่นี้คือ ดร.สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ สอน และก็เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำรายงานในหัวข้อเกี่ยวกับการเมืองไทยสมัยใหม่ ผมก็ไม่รีรอเลยที่จะเลือกทำ

และสรุปเสนอเรื่องนี้ในรายวิชา คือใช้ชื่อบทความว่า “แนวคิดและบทบาทของนักเรียนนายร้อยสารวัตรทหาร และนักเรียนนายสิบสารวัตรทหารในขบวนการเสรีไทย”

ทำไมถึงสนใจ คงไม่ใช่เพราะเป็นทายาทอย่างเดียว แต่เพราะอย่างนี้ครับ หนึ่งคือ ถ้าเราฟังอาจารย์ฉัตรทิพย์ตั้งแต่ช่วงต้น หรือต่อไปผมก็เชื่อว่า ถ้าเราได้ฟังคุณวิจิต จันตวงศ์พูด เราจะพบว่า การรวมตัวหรือว่าการลุกขึ้นมาของประชาชนทุกภาคส่วนที่เข้ามาร่วมต่อต้านญี่ปุ่น แม้จะมีกระบวนการ แม้ว่าจะมีเงื่อนไขที่ตามมาต่างกันออกไป ส่วนใหญ่แล้วก็คือเป็นการร่วมด้วยความรู้สึกที่เกิดจากความรู้สึกว่าถูกรุกราน ถูกรุกรานจากญี่ปุ่น ถูกรุกรานจากกองทัพ ซึ่งเข้ามาทำอะไรต่างๆ ที่เราทราบกันดี ส่วนที่น่าสนใจของนิสิตจุฬาฯ กับนักเรียนเตรียมจุฬาฯ และธรรมศาสตร์ก็คือว่า พวกเขาน่าจะเป็นกลุ่มเพียงไม่กี่กลุ่มที่การรวมตัวเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของบุคคลประมาณ ๒-๓ คนด้วยกัน คือ เอาง่ายๆ ว่า จริงๆ พวกเขา ถ้าเราพูดแบบสบายๆ ไม่เป็นวิชาการมาก คือ ขณะนั้นพวกเขาก็แยกย้ายกันอยู่บ้าน พวกเขาได้รับผลกระทบจากสงคราม พอหลังมีการทิ้งระเบิดต่างๆ แล้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็หยุดเทอมทันที นักเรียนส่วนใหญ่ก็คือจะกลับไปอยู่ที่บ้าน บางคนจะไปอยู่ต่างจังหวัด บางคนก็จะอยู่แถวๆ นั้น แต่ไม่ได้ทำอะไร คือคล้ายๆ นิสิตปิดเทอมทั่วไป ทำไมมันถึงเกิดตรงนี้ขึ้นได้ มันไม่ได้เกิดจากพวกเขาเป็นจุดเริ่มต้น แต่มันเกิดจากคนที่ชื่อว่า หลวงสังวรยุทธกิจ หรือคุณสังวรณ สุวรรณชีพ นั่นเอง

ที่นี่ คุณสังวรณมาเกี่ยวข้องได้อย่างไร รายงานช่วงต้นของผมก็เลยสรุปอย่างนี้ว่า ความสำคัญมันอยู่ที่ความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างหลวงสังวรยุทธกิจ กับผู้นำขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย และคนสำคัญ

ก็คือท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ มืออย่างไร พวกเราคงทราบกันดีว่า หลวงสังวรยุทธกิจก็เป็นหนึ่งในสมาชิกคณะราษฎรสายทหารเรือ ซึ่งท่านได้รับการชักชวนให้เข้ามาเป็นคณะราษฎรก็จากหลวงสินธุสงครามชัย ซึ่งหลวงสินธุฯ นี้ก็คือยกย่องกันในสายทหารเรือ ก็ยกย่องกันเป็นอาจารย์ด้วย แม้ว่าจะเป็นคนรุ่นเดียวกันก็ตาม

เพราะฉะนั้นหลวงสังวรฯ ได้รับการชักชวนจากหลวงสินธุฯ และในที่สุดก็ได้ร่วมเป็นสมาชิกคณะราษฎร อันนี้เป็นประเด็นแรก หลัง ๒๔๗๕ ผ่านพ้นไป หลวงสังวรฯ ยังมีบทบาทสำคัญกับรัฐบาลคณะราษฎรอีก มีการทำหน้าที่เป็นหนึ่งในกำลังที่ร่วมกันปราบกบฏบวรเดช ช่วงเดือนตุลาคม ๒๔๗๖ แล้วก็ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ หลวงสังวรฯ ยังมีบทบาทสำคัญพอสมควร คุมมอบหมายภารกิจสำคัญทางทหารเรืออีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ไปรับผิดชอบตำแหน่งที่คุมกำลัง เช่น เป็นผู้บังคับการเรือปืนสุโขทัย และเรือปืนรัตนโกสินทร์ เป็นผู้บังคับหมวดเรือปืน สังกัดกองเรือรบ เป็นต้น

แต่ประเด็นที่สำคัญ หลวงสังวรฯ ในปี ๒๔๗๘ ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปประเทศญี่ปุ่น ไปควบคุมการต่อเรือปืนหนักศรีอยุธยา คือต่อตั้งแต่แรกจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยเลย ใช้เวลาประมาณ ๒ ปี ในการพำนักอยู่ที่นั่น ๒ ปี กว่าๆ มันทำให้หลวงสังวรฯ มีความเชี่ยวชาญอย่างหนึ่ง นอกจากเรื่องทหารเรือ คือ ท่านพูดภาษาญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี หลังพูดได้แล้ว ในที่สุดได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการเรือรบที่ใหญ่ที่สุดของราชนาวีไทย และก็นำเรือดำน้ำ ๔ ลำเดินทางกลับประเทศเมื่อปี ๒๔๘๑ ฉะนั้นท่านเดินทางกลับมาในฐานะทหารเรือที่เป็นผู้บังคับบัญชาระดับคุมกำลัง แต่ท่านก็พูดภาษาญี่ปุ่นได้ชำนาญด้วย อันนี้เป็นประเด็นสำคัญนะครับ

คราวนี้ผมขอผ่านไปเลย ในช่วง ๒๕๘๗ เป็นช่วงที่ว่าไปแล้ว คุณจำกัดได้ปฏิบัติการกิจของท่านลุล่วงก่อนที่ท่านจะเสียชีวิต หลังจากนั้นก็มีคนไปประสานงานต่อจากท่าน และปี ๒๕๘๗ ก็เป็นปีที่ขบวนการเสรีไทย เป็นรูปเป็นร่าง นอกเหนือจากเหตุผลหลักเรื่องความรักชาติ และความสัมพันธ์ของหลวงสังวรฯ ในฐานะคณะราษฎร และในฐานะที่มีความสัมพันธ์อันดีกับอาจารย์ปรีดี นอกเหนือจากความรักชาติ และความสัมพันธ์ต่างๆ แล้ว ตัวเรื่งอีกประการที่เราจะลืมไม่ได้ที่ทำให้พวกทหารเรือเข้ามาร่วมกับ ขบวนการเสรีไทยมาก คือ มันมีความขัดแย้งระหว่างทหารเรือกับทหารบก ของทหารบก สัญลักษณ์ที่เป็นหลักตอนนั้นคือ ป. พิบูลสงคราม เพราะฉะนั้น ความขัดแย้งระหว่าง ป. พิบูลสงคราม กับทหารเรือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับหลวงสังวรฯ เอง นาวาเอกทหาร ข้าหิรัญเอง ซึ่งเรื่องนี้เราอาจไปหาอ่านเพิ่มเติมเองได้

แต่ความขัดแย้งตรงนี้ก็มีการถือว่า เป็นความขัดแย้งรุนแรง นำไปสู่การปลดหลวงสังวรฯ ออกจากตำแหน่งอะไรต่างๆ หลวงสังวรฯ ก็เคยให้สัมภาษณ์ย้อนหลังในภายหลังว่า ท่าทีของจอมพล ป. ก็จะไปในท่าทีของเผด็จการ ฉะนั้น ฝ่ายทหารเรือซึ่งเคยร่วมมือกับคณะราษฎรมาก่อนก็รู้สึก ว่า ตรงนี้เป็นปัญหาหนึ่ง ซึ่งพอได้รับการชักชวนจากอาจารย์ปรีดี ก็ทำให้หลวงสังวรฯ ตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วในการที่จะเข้าร่วมต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งเป็นรูปเป็นร่างพอสมควรแล้วในขณะนั้น คราวนี้มันมีอีกอันหนึ่งก็คือว่า ทำไมต้องเป็นหลวงสังวรฯ โดยที่อาจารย์ปรีดีต้องไปเชิญไปชวนว่า มาช่วยชาติกันเถอะนะ

ที่สำคัญคือว่า ขณะนั้นอาจารย์ปรีดีได้ติดต่อกระทรวงการต่างประเทศ ติดต่อหลวงอรรถนิติกำจร ก็คือ คุณอรรถกิจ พนมยงค์ อุปทูตไทย ณ กรุงเบิร์น (Bern) สวิตเซอร์แลนด์ แล้วฝ่ายอังกฤษก็ส่งหน่วยเสรีไทย ซึ่งเป็นหน่วยที่กระโดดร่มลงมา แต่พื้นที่คือ ชายทะเลประจวบคีรีขันธ์ การกระโดดร่มมาตรงนี้ก็เพื่อที่จะส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ต่างๆ มาช่วยสนับสนุนเรื่องการต่อต้านญี่ปุ่น ด้วยพื้นที่บังคับที่ทำให้มันเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์จริงๆ แล้วนอกจากเป็นภารกิจปิด ความที่เป็นชายทะเล มันมีความละเอียดอ่อน ต้องใช้ผู้มีความชำนาญในพื้นที่พอสมควร อาจารย์ปรีดีนึกถึงคนแรกคือ นาวาเอก ทหาร ข้าหิรัญ ก็ได้ติดต่อไป บอกว่า อยากให้มาทำภารกิจตรงนี้ ซึ่งคุณทหารไม่ปฏิเสธ แต่ว่าคุณทหารก็เสนออาจารย์ปรีดีดีกว่า คนที่เหมาะสมที่สุดในความคิดก็คือ พลเรือตรีสังวรณ สุวรรณชีพ อาจารย์ปรีดีก็เห็นด้วย และเชิญหลวงสังวรฯ ไปหารือที่ทำเนียบท่าช้าง และขอให้ท่านช่วยทำงานในตำแหน่งสารวัตรใหญ่ทหาร การในครั้งนี้มีขึ้นในวันที่ ๓๐ สิงหาคม และรุ่งขึ้นวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๔๘๗ ก็มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งพลเรือตรีสังวรณ เป็นสารวัตรใหญ่ทหารเลย

คราวนี้ หน่วยสารวัตรทหารก็คือภารกิจแรกๆ ของหลวงสังวรฯ จริงๆ แล้วไม่ได้เป็นการตั้งโรงเรียนโดยตรง แต่ขั้นแรกๆ เป็นการคอยประสาน เนื่องจากท่านชำนาญเรื่องภาษาญี่ปุ่นด้วย ท่านก็จะประสานกับหน่วยเคมเปไ (Kempeitai – บรรณาธิการ) จริงๆ แล้วหน่วยเคมเปไก็คือหน่วยที่คอยสอดส่องของญี่ปุ่น คอยสอดส่องหน่วยงานใต้ดินของประเทศไทย คอยปราบปรามงานใต้ดินต่างๆ เช่น ขบวนการเสรีไทย อะไรต่างๆ คราวนี้ หลวงสังวรฯ ก็คอยประสาน ถ้าพูดสั้นที่สุด ภารกิจของท่านคือ ถ้าพูดสมัยนี้คงเป็นลับ ลวง พรางครับ เพราะความสามารถของหลวงสังวรฯ ที่พูดภาษาญี่ปุ่นได้ดี

แล้วสามารถที่จะติดต่อกับทางผู้บังคับบัญชาของหน่วยเคมีได้ เพราะฉะนั้น ตรงนี้มันเหมือนเป็นการลับ ลวง พราง เป็นการพรางญี่ปุ่นไปด้วยที่จะไม่ให้รู้ว่าขณะนี้มีการทำภารกิจใต้ดิน มีขบวนการเสรีไทย มีการฝึกพลพรรคเสรีไทย ในต่างจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นพลพรรคของทางคุณตัวเอง หรือของทาง แพร่เอง อะไรต่างๆ ซึ่งมีการฝึกอยู่ที่หัวมุมต่างๆ ซึ่งหน้าที่ของหลวงสังวรฯ ก็คือการประสานกับคนเหล่านี้ เพื่อเป็นการพรางไปด้วยทำภารกิจไปด้วย

นอกจากนี้หลวงสังวรฯ ยังมีภารกิจอีกอันคือ เดินทางไปให้ ขวัญกำลังใจราษฎรในหัวมุมเมืองต่างๆ ที่ขณะนั้นกำลังฝึกอาวุธ กำลังฝึก ยุทธโธปกรณ์ต่างๆ แล้วก็ฝึกการรบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นราษฎรที่เป็นชาวบ้าน ตามต่างจังหวัด ทางภาคอีสาน ซึ่งจากที่หลวงสังวรฯ ท่านไปเยี่ยม ไปให้ คำปรึกษาในการฝึก มันทำให้ท่านกลับมาแล้วเกิดความคิดว่า ราษฎรเข้มแข็ง แต่ขณะเดียวกัน ปฏิบัติการก็ต้องมีคนเป็นผู้นำ หรือเป็นหัวหน้าหมู่ เป็น คนที่จะร่วมไปกับราษฎรได้ ซึ่งก็น่าเป็นคนที่เคยมีประสบการณ์ฝึกทหารมา ท่านก็คิดถึงคนหนุ่มๆ พอกลับมา ท่านก็เห็นว่า ควรต้องหาคนหนุ่มเข้ามา ช่วยตรงนี้ ท่านนึกถึงพวกนักเรียนเตรียมจุฬาฯ-ธรรมศาสตร์ หรือว่านิสิต จุฬาฯ ต่างๆ ซึ่งก่อนหน้าเคยฝึกยุวชนทหารมาแล้ว เคยได้รู้เรื่องการรบเป็น พื้นฐานมาแล้วพอสมควร เพราะฉะนั้นท่านก็ได้ประสานกับอธิการบดี

อธิการบดีจุฬาฯ ในขณะนั้นคือ หม่อมเจ้ารัชฎาภิเศก โสณกุล พอได้ประสานก็เกิดวันสำคัญขึ้น คือ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๘๘ วันนี้มีความสำคัญแบบนี้ จากคำสัมภาษณ์ จากคำบอกเล่า จากเอกสารต่างๆ ที่ได้ศึกษา มา นักเรียนนายร้อยสารวัตรทหาร ซึ่งเคยเป็นนิสิตจุฬาฯ พูดตรงกันหมด เลยว่า ไม่มีใครลืมวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๘๘ วันที่ก่อนหน้านั้นที่หม่อมเจ้า

รัชฎาภิเศกส่งจดหมายไปถึงบ้านของนิสิตที่ขณะนั้นปิดเทอมอยู่ แล้วก็มี การติดประกาศเชิญชวนว่า จะเปิดโรงเรียนนายทหารसारวัตรขึ้น เพื่อทำ การฝึกนายทหารสารวัตร ปกติไม่พูดถึงเรื่องขบวนการเสรีไทย แน่นนอน เพราะ เป็นภารกิจลับ ทุกคนก็มา จากคำสัมภาษณ์คือว่า หนึ่งเราก็ต้องยอมรับว่าคน วยี่รุ่น มีสงครามอยู่บ้านก็ไม่รู้จะทำอะไร ว่างอยู่ สองก็คือความรู้ทางทหาร มันน่าจะมีประโยชน์ต่อไปในอนาคต สามก็วัยรุ่นอีก มีการเชิญชวนคนหนุ่ม ขณะนั้นว่า ถ้าได้เข้าเรียนทหารสารวัตร พอจบมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็ไม่ต้อง เกณฑ์ทหาร คือว่างดเว้นไปเลย ถือว่าฝึกวิชาทหารเรียบร้อยแล้ว

ก็มากันเยอะครับ วันที่ ๑๕ มีนาคม มากันเยอะมาก แล้ว คำปราศรัยของหลวงสังวรฯ ก็มีส่วนตัวเดียว เพราะทุกคนจะบอกว่า ผมขอ ยกตัวอย่างท่านหนึ่งคือ หม่อมราชวงศ์ยงสุข กมลาศน์ อดีตประธานนักเรียน นายทหารสารวัตร ได้กล่าวว่า หลวงสังวรฯ ได้พูดกับพวกเราอย่างชายชาติ ทหาร ขอให้พวกเราไปช่วยราชการของชาติในระหว่างที่มหาวิทยาลัยต้องปิด การศึกษาลงเพราะความจำเป็น ท่านพูดกับเราน้อยคำมาก แต่ได้ความชัดเจน ไม่มีการโฆษณาชวนเชื่อ ไม่มีคำพูดหวานล่อมเอาสิ่งใดเป็นเครื่องล่อใจ แต่พูด แบบลูกผู้ชายกับลูกผู้ชาย พูดอย่างทหารกับทหาร พวกเราจึงตัดสินใจร่วมกับ ท่านทันที หลังจากใช้เวลาเพียงเล็กน้อย คือจะมีคำอย่างเช่นว่า จะเอาอย่างไร ก็เอา ประมาณนั้น ก็อาจจะด้วยความที่คนหนุ่มก็รู้สึกว่ามีความรักชาติอยู่

ก่อนหน้านั้นเป็นช่วงที่จอมพล ป. ชื่นดำรงตำแหน่ง มีกระบวนการ หลายสิ่งหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการทวงดินแดนคืนจากฝรั่งเศส เรื่องของ การรุกทางวัฒนธรรม มันทำให้ความรู้สึกชาตินิยมของคนหนุ่มฝั่งอยู่พอสมควร พอมาเจอแบบนี้เข้า ก็เสร็จแหละครับ ทุกคนก็ลุกฮือร่วมกัน ในที่สุดก็สมัคร

เป็นนายทหารสารวัตร ๒๕๘ นาย ผมเล่าคร่าวๆ แค่นี้ก่อน ไข่ม้าต่ออีกนิด ว่า ภารกิจของพวกเขาทำอะไรกันบ้าง แล้วแนวคิดแรกเข้าของแต่ละคน ก็จะต่างกัน ซึ่งขอเสริมตรงนี้ หนึ่ง นักเรียนนายร้อยสารวัตรทหารก็คือการฝึกวิชาทหาร ซึ่งกลุ่มนี้เจอครูฝึก OSS (หน่วยงานข่าวกรองของสหรัฐฯ ช่วงสงคราม – บรรณาธิการ) แล้วก็เป็นการฝึกแบบที่เรียกว่า การรบแบบกองโจร (Guerrilla warfare) คือเป็นการฝึกใต้ดิน เป็นการรบที่เข้มข้นทีเดียว แล้วครูฝึกก็โคตรมมา ในขณะที่นักเรียนนายร้อยก็ทำหน้าที่ไปรับรบด้วยรับรบ หนึ่งรับอาวุธยุทโธปกรณ์ แล้วก็พวกยารักษาโรค สองก็ต้องรับครูฝึกด้วย เพื่อที่จะเข้ามาฝึก แล้วพอฝึกเสร็จ ภารกิจส่วนใหญ่ก็เป็นการรับรบรับเครื่องมือต่างๆ และก็ต่อเนื่องอีกว่า อย่างที่หลายท่านบอก ๒๕๘ นายไม่พอ ตอนหลังก็เปิดสมัครนักเรียนเตรียมธรรมศาสตร์ และจุฬาฯ เด็กไปกว่านี้อีก ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยม เพื่อไปฝึกเป็นนักเรียนนายสิบสารวัตรทหารด้วย ส่วนใหญ่ก็ทำการฝึกเพื่อเตรียมวันดีเดย์ จะมีการรบอะไรต่างๆ นักเรียนนายสิบทำการฝึกที่ธรรมศาสตร์แห่งนี้ด้วย

ขอพูดเรื่องคุณจำกัด พลาจgur กระจกของคุณจำกัดอยู่ที่นี้ ในขณะที่นั้นนักเรียนนายสิบ นอกจากฝึกแล้วก็มีการเล่นเวรยาม ฝ่าทั้งเรื่องของการคุมเชลยฝรั่ง กระจกของคุณจำกัดเอง และก็มีการเล่นตระเวนไปตามที่ต่างๆ โดยเฉพาะสถานที่ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรปฏิบัติการณ์ด้วย อันนี้สั้นๆ ก่อนประมาณนี้

พิธีกร: เพื่อที่จะพยายามจับประเด็นของอาจารย์สิทธิธรรม จุฑาร่วมอย่างหนึ่งในขบวนการเสรีไทยคือ การรวมเอาความหลากหลายของผู้คน ตั้งแต่คนที่สูงสุด ไปถึงคนที่ต่ำสุด ตั้งแต่ผู้สำเร็จราชการแทนรัชกาลที่ ๘

สมเด็จพระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ รวมไปถึงชาวไร่ชาวนา มันมีถ้อยคำหนึ่ง
ที่ผมชอบมาก ผมขออ่านให้ฟัง “ไม่มีครั้งใดที่บุคคลผู้ต่างกัน ทั้งความเป็นอยู่
อาชีพ สังคม สิ่งแวดล้อม ราวฟ้ากับดิน จะมีโอกาสรับใช้ชาติ ได้ร่วมชีวิต
อยู่ร่วมตายร่วมกัน” ครับ ผมก็เชื่อว่า น่าจะเชื่อมโยงกับอาจารย์สิทธิธรรมได้
ที่นี้ถึงส่วนต่อไป เราจะเข้าไปดูปฏิบัติการสายอีสาน ผมส่งต่อไปให้วิทยากร
ท่านต่อไป อาจารย์วิฑิต จันดวงศ์ ซึ่งเป็นทายาทของครูครอง จันดวงศ์ครับ

อาจารย์วิฑิต: ขอบคุณคณะผู้จัดด้วยที่เชิญมา นี่ก็ครั้งแรก
ที่ผมมาร่วม วันก่อน ได้ติดตามจากหนังสือพิมพ์ อนุสรณ์สถานวีรชนนักรบ
นิรนามอดีตพลพรรคเสรีไทย ซึ่งเปิดไปเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคมที่ผ่านมา คือผม
ต้องการสะท้อนความสำคัญของคนรากหญ้า ในป่าจะเขียนไว้ วีรชนคนรากหญ้า
และข้างล่างจะเขียนว่า นักรบนิรนามพลพรรคเสรีไทยภูพาน ความจริง
คณะผู้จัดติดต่อไปตอนแรก ผมก็ตั้งใจว่าจะมารถยนต์ จะพาทีมงานเอาเสื้อ
ที่ทำขายหาทุนมาแสดงด้วย แต่พอดีสุขภาพไม่ค่อยอำนวย ทางมหาวิทยาลัย
ราชภัฏฯ ทางคณาจารย์เขาเป็นห่วง ก็เลยติดต่อมาทางนี้ ให้มาเครื่องบิน
ก็เลยต้องมาคนเดียว

พูดถึงเสรีไทยภูพานของจังหวัดสกลนคร ภายใต้การนำของ
นายเตียง ศิริขันธ์ ในสกลนครเดี๋ยวนี้นั้นกำลังจะเป็นวิชาเรียนอันหนึ่ง วิชา
วัฒนธรรมแห่งสกลนคร ซึ่งเป็นวิชาที่อาจารย์ในสกลนครเป็นผู้ทำหลักสูตร
คำสอนอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้นผมไปบรรยายพิเศษเมื่อวันที่ ๑๔ ที่ผ่านมา
วันที่ ๑๕ ผมก็เดินทาง คือต้องการเน้นให้เห็นว่า แอ่งสกลนครอันเป็นแหล่ง
อุดมคติอุดมท่า คือมีอยู่ในประวัติศาสตร์ว่า เส้นทางเทือกเขาภูพาน มันเป็น
สัญลักษณ์เส้นทางต่อสู่ทางประวัติศาสตร์ตลอดมา เริ่มต้นครั้งแรก เสรีไทย

ที่นี้พอฟังอาจารย์ฉัตรทิพย์นั่งพูดถึงเรื่องราวที่ท่านปริตีพูดว่า ไม่เฉพาะ แต่ท่านปริตี ไม่เฉพาะแต่อาจารย์ป่วย และก็คุณจำกัด พลังกฐ แต่ต้องมองเห็น ชาวบ้านถ้าไม่มีกำลังส่วนนี้

ผมประทับใจส่วนนี้มาก แล้วมันก็ตรงกับที่เราคิดมาตลอด ขณะนี้เราคิดว่า ต้องการให้คนรากหญ้า ชาวบ้านจริงๆ ลูกขึ้นมาเขียน ประวัติศาสตร์ของตัวเอง ให้รู้จักกำเนิดของตัวเอง เราก็มีความสำคัญเหมือนกัน เราก็มีบทบาทในการพัฒนาประเทศ อาจจะไม่ได้ใช้สมองมากเหมือน คนส่วนบน แต่พลังงาน พุน แรงกาย หยาดเหงื่อแรงงาน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถผลักดันความก้าวหน้าของสังคม แม้แต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ จบใช้ ค่าปฏิกรรมสงครามด้วยข้าว ก็ชิวนาไม่ใช่หรอ มีเพลงข้าวไทย แล้วยุคนั้น สมัยนั้น คนสกลนครเขาเข้าร่วมกันทั้งนั้น ไม่เพียงแต่เข้าร่วมเสรีไทย ตอน เขารัฐประหารปี ๒๔๙๐ เขาเอารถถังไปพังทำเนียบท่าช้างใกล้ท่านปริตี คุณเตียงหนีขึ้นไปเส้นทางภูพาน ลงอยู่ตรงนั้น แล้วก็หลบหนีอยู่ตรงนั้น ที่ พรรคพวกแกนนำเสรีไทย ๑๘ คนต้องระเห่ระร้อน ต้องพาคุณเตียงหลบ ชาวบ้าน มาปกป้อง ข้าวน้ำจะกินที่ไหน นอกจากมาเอาที่ชาวไร่

ครูเตียงใช้ครุฑรอง จันดาวงศ์มาเอาข้าว ครูครองเข้ามาในหมู่บ้าน เอาข้าวที่บ้านหีบฝ้าย ทหารขึ้นไป เขาเอาอะไรภาซากกลางผมไม่ทราบ อีสานเขาเรียกกะเพียดติดฝ้าย (อุปกรณ์พื้นเมืองด้านสิ่งทอไว้ทำเส้นใยฝ้าย – บรรณาธิการ) เอาไปครอบครุฑรองไว้อยู่ในครัว แล้วก็ใส่ข้าวไป คือถ้า ไม่ทำอย่างนั้น ถ้าเอาข้าวให้ทหารกิน มันก็จะกินหมด ทหารกลัวพวกชาวบ้าน เอาไปให้พวกครูเตียง พอใส่ไปใส่ไป แค่ว่าไปยกกะเพียดขึ้นแล้วก็พยายาม ผลักข้าวเข้าไป ให้เหลือให้ทหารแค่นี้พอ พอทหารกินหมด เสรีจแล้วเขาลูก

ลงจากบ้านไป ครูครองเอาข้าวขึ้นมา ความจริงเขาต้องการที่สุดในช่วงนั้นก็คือครูเตียง เพราะใกล้ชิดกับท่านปรีดี ส่วนพรรคพวกบริวารอีก ๑๗ คนรวม ๑๘ คนเป็นคตีกบฏแดนอีสานนั้นคือไปอาภักขาครูเตียง ทหารเขาไปถามชาวบ้านเขาไม่บอก

แล้วที่นี้พูดถึงครูเตียงในยุคนั้น การปกครองเป็นแบบเจ้านายกับบ่าว ความห่างไกล ช่องว่างระหว่างราชการกับประชาชนชาวบ้านชาวไร่ชาวนามันห่าง ช่องว่างมันมาก ซึ่งประชาชนเขาไม่รู้จักเจ้านาย รู้แต่ว่านายเป็นใคร แล้วก็กลัวขนาดข้าราชการเจ้าหน้าที่ พลเรือนก็ดี ตำรวจก็ดี พอไปตรวจราชการ ชาวบ้านที่มีลูกสาวหน้าตาดีก็จะเอาไปซ่อนไว้ เพราะฉะนั้นความรู้สึกนั้นมันมี แต่พอครูเตียงไปเป็นผู้แทนราษฎร ปิดสมัยประชุมแล้วครูเตียงจะกลับสกลนคร เล่าเรื่องราวตัวเองไปทำอะไรบ้างในสภา เป็นการให้การศึกษาประชาชนในทางการเมือง ในทางความคิด นอกจากนั้น คนสกลนครรู้จักหนัง รู้จักภาพยนตร์ พอเห็นครูเตียงมา เด็กๆ จะรู้ทันทีว่าจะได้ดูหนังแล้ว ครูเตียงไปนั่งอยู่ในหัวใจของคนแล้ว เพราะงั้นเมื่อเกิดความจำเป็นที่ครูเตียงจะขอร้องให้ไปร่วมกันฝึกอาวุธ และต่อสู้เพื่อรักษาเอกราชรักษาความเป็นไทยของตัวเองไว้ เขาไม่ขัด

จริงๆ ถ้าพูดถึงความตื่นตัวทางการเมือง ผมว่ายังไม่มี แม้แต่ครูครองเองที่เข้าไปร่วมเสรีไทย เพราะครูครองกับครูเตียงเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกันมาตั้งแต่ประถมจนถึงมัธยม มัธยมประจำจังหวัด ที่นี้ พอแยกกันครูเตียงไปเป็นครูแถวสว่างแดนดิน ขณะที่ครูเตียงไปสมัครผู้แทนพวกบรรดาครูทั้งหลายก็เป็นหัวคะแนนให้ ทางครูครองคุมสองสามอำเภอในแถบตะวันตกของจังหวัดสกลนคร ความสัมพันธ์ของคนเหล่านี้มีความสนิทชิดเชื้อ

จนกระทั่งว่าพอมีภารกิจเสรีไทย ครูเตียงบอกให้ครูครองลาออกจากครู
ต่อนั้นเป็นครูใหญ่ แก่ก็ต้องลา เพราะว่าคนอื่นไม่ลานะ ครูคนอื่นไม่ลา แต่ครู
ครองต้องลาออก เพราะครูครองเชื่อครูเตียง หนึ่งใจกล้าแล้วก็เป็นนักมวยด้วย
เป็นทั้งมวยลาว เป็นทั้งมวยไทย เพื่อที่จะให้บริการกิจสำคัญๆ เป็นงานลับ
ไปสืบราชการลับ เข้าไปหาความลับจากค่ายญี่ปุ่น ไปสอดแนม มีสาย
เชื่อมโยงติดต่อกับค่ายทหารญี่ปุ่น

ผมรู้สึกว่่าเรื่องเหล่านี้คนรุ่นนั้นปิด ปิดลับดีที่สุด ถ้ามไม่ยอมบอก
บางเรื่องยังเป็นความลับไม่กล้าพูด แต่คนเก่าแก่สมัยนั้นคล้ายมันมีเรื่องขยาย
อะไรหลายอย่าง ทีนี้ ครูครองพาคนต่างชาติ และคนบักซีได้คนหนึ่งไปส่ง
ตอนขาไปไม่เป็นไร ไปส่งให้ขบวนการเสรีจีน ขากลับโดนจับ โดนโซ่ผูกคอ
คุมขังไว้ที่นั่น วันรุ่งขึ้นเขาจะเอามาส่งไทย แก่ก็นึกว่ายังไงก็ต้องตายแหละ ขณะที่
เดินทางมาเขาเอาโซ่ล่ามคอไว้ แล้วก็ให้เดินเหมือนไล่ควายลงทุ่ง ในขณะที่
เดินมา แก่หาวิธีหนีตลอด คิดยังไงก็คิดไม่ออก ทีนี้พอมาพักกลางทางตอน
จวนๆ เที่ยง ผมจำภูมิประเทศจำเรื่องสถานที่ไม่ชัด เพราะพ่อเล่าให้ฟังนาน
แล้ว มาถึงน้ำตก ญี่ปุ่นมันพามาพัก หนีได้ภูหนี่ได้ตรงนี้ ถ้าหนีไม่ได้ตรงนี้ภู
ตาย เพราะเป็นน้ำตก แก่ก็นั่งขัดสมาธิ หันหน้าไปทางน้ำ ใ้ญี่ปุ่นมันก็นั่งชันเข่า
อยู่ข้างหลัง มือก็ถือโซ่ พอตีแกหยาบยาเส้นท่อใส่กระดูกดาช นานเข้ามันแห้ง
มันกรอบ แก่กำลังม่วน แก่ก็เอามือไปพันให้มันแน่น พอจับแบบนี้ นอกจาก
มันละเอียด มันพรุ มันร่วง มันหัวเราะก๊ากๆ พอมันหัวเราะก๊ากๆ แก่ก็คิดได้
ได้แล้ววิธีนี้ ก็หยาบขึ้นมาทั้งท่อใหญ่มวนมันทั้งท่อแล้วขยี้ เสรีจ้อญี่ปุ่นมันก็
จ้อง มันจะเยาะเย้ยอีกที ทีนี้พอขยี้ๆ มันจ้องดูอยู่ แก่หันมาฆ่าเลื่อง ตอนที
มันจ้องลืมตา แก่ก็คลี่ๆ หว่านคืนหลัง คราวนี้พอเข้าตา พอยาเส้นเข้าตาเสรีจ
มันร้อง พอร้องได้แก่ก็โดดจับคอเสื้อแล้วกระซาก แก่เป็นนักมวย ต่อย ต่อย
ไ้ขึ้นตกน้ำ แต่มีมันยังไม่วางโซ่นะ โซ่มันยาว อีกคู่หนึ่ง เพื่อนอีกคู่หนึ่งรู้สึก

ว่า ครูครองเอาทางนี้ ทางนั้นก็คล่องใจ ใ้ยุ่นมันเป็นยูโดก็จับพาด มันหันหลัง มาทางครูครอง แยกต๋อยไอนั้นตักน้ำ แยกเข้าไปกระชากปิ่นจากเอาไอ้ทหาร ญี่ปุ่นพาดลงอย่างแรง สลบ พอสลบแกถือปิ่นอยู่ ไอ้ญี่ปุ่นคนตักน้ำกระชากไอ้ เซลลาลงไป พลิกตัวมาเห็นตาย ทีนี้ก็มาค้นหากุญแจ ค้นยังไงก็ไม่เจอ ตะเข็บเสื้อดูทุกอย่างไม่มี จะไปยังไง ถ้าไปแบบนี้ คนเห็นเป็นนักโทษหนีมา คงไม่รอด พยายามค้นแล้วค้นอีก หรือมันอยู่กับไอ้คนตักน้ำ แต่ก็ไม่น่าใช่ ก็คนนี้ มันเป็นหัวหน้า พอค้นไปค้นมามันไม่เห็นจริงๆ มันจำเป็นจริงๆ ก็มันโศกขึ้นมา เดินอย่างนั้นทั้งๆ ที่มีโซ่อยู่ที่คอ แต่บังเอิญตีนมันจัญไรไปหน่อย จะเดิน ข้ามศพมัน ไปเตะขากรรไกรแล้วปากก็อ้า พอปากมันอ้า ก็เห็นเลยมองเห็น แวบๆ พอล้วงไปดู กุญแจ เลยไขถอดโซ่กองไว้ตรงนั้น ปิ่นที่ยึดไป มันก็ใช้ปิ่น ที่ยึดจากครูครอง และเพื่อน

ผมไม่ได้พูดถึงตอนถูกจับนะ พอตีมาพูดตอนถูกจับ ตอนถูกจับ ญี่ปุ่น เขาส่งภาษาฟังไม่รู้เรื่องเลยยินเฉย มันก็ซัดทหารลาวที่นำทางตาย มันยึด สองคน ครูครองกับเพื่อนอีกคนถือปิ่นกับวิทยุรับส่งที่ทางเงินเขาให้มา มัน ก็สะพายปิ่นนั้น ปิ่นมันดีกว่า ปิ่นสั้นอยู่ที่เอวกระบอกเดียว นอกจากปิ่นเซลล์ สะพายวิทยุมาจนถึงฝั่งโขงจะข้ามมาฝั่งไทย ทหารญี่ปุ่นไปยืน สงสัยมันจะ วิทยุส่งกัน ๙ คนยืนห่างกัน การเปรียบเทียบระยะห่างตอนนั้น พ่อแก่ใช้คำ ว่า ระยะเสาโทรเลข เสาโทรเลขหนึ่งก็ประมาณ ๔๐ เมตร ๙ คน คนที่ห้า อยู่กลาง พอถึงเวลากินข้าว มันก็เป่านกหวีดมารวมกัน เราก็อยู่ตรงนั้นพอดี พอมันรวมกัน บางคนกำลังจะนั่ง บางคนก็นั่งแล้ว บางคนก็เปิบข้าว ก็ซัดเลย ไอ้ปิ่นสองกระบอกก็รว้ง หมดแม็ก เสรีจแล้วก็ทิ้ง ทิ้งปิ่นแล้วยังวิ่งเข้าไปหา ไอ้ญี่ปุ่นที่ถูกยิงตาย ไปทำไม เห็นข้าวที่มันวางจะกินกัน ทั้งๆ ที่เลือดสาดแต่ มันหิว มือควักหยิบกิน ทั้งวิ่งทั้งกิน

บังเอิญมันมีเรืออยู่ลำหนึ่ง ไม่รู้เป็นเรือญี่ปุ่น หรือเรือพรรคพวก สายเสรีไทยเองส่งมา แต่ทหารญี่ปุ่นมายืนยามอยู่ตรงนั้น ก็ลงเรือ ลงเรือมาถึงกลางแม่น้ำโขง ปีนซัดมา โดดน้ำเพราะว่าก่อนจะลงเรือถอดเสื้อผ้าเหลือแต่กางเกงใน พอตตอนโดดก็ชูห่อเสื้อผ้าลอยคอ มันก็ยิงตามเรือไปพักหนึ่ง พอชักพักมันเจียบก็ลอยไปๆ มันซัดมาอีกจำเป็นต้องปล่อยห่อผ้าลอยดำน้ำหนีไป สองคนไม่เห็นกันเลย พอตีวายมาเกือบถึงฝั่งไทย ประมาณระยะทางก็ครึ่งหนึ่งของแม่น้ำโขง คือจากครึ่งมาฝั่งไทย จะหมดแรงแล้ว แกคิดว่า จะจมน้ำตายตรงนี้ พอตีได้ยินเสียงผิวดังเกตข้างหน้า คล้ายมีเรือ สักพักก็ตะโกน เขาขานมา แกก็ตอบ คิดว่าพวกเดียวกันเข้ามาช่วย พอเข้ามาช่วย เขาเอาชิ้นเรือแทนที่จะนั่งพักซักหน่อย ปีนซัดมาอีก ลูกขึ้นมาแจว เอามือกวนน้ำ จนกระทั่งมาถึงฝั่งไทย พอถึงฝั่งไทยแกจำได้ว่า พอลงจากเรือ จำได้แค่เท้าแตะพื้นทรายก็หมดสติ สลอบอยู่สองวัน ตื่นขึ้นมายังไม่รู้เลยผมอยู่ที่ไหน ก่อนจะตื่นได้ยินเสียงเรียกแว่วๆ ลืมตาขึ้นมา ก็บอกว่าคุณรักษาตัวอยู่ คุณหลับมาสองคืนแล้วจะลุกไม่ขึ้น ปวดหมดเลย เรื่องเหล่านี้ผมเขียนไว้ในหนังสือ

แล้วจากจบเรื่องเสรีไทยแล้ว ตอนครูเตียงถูกจับเค้าหาว่าเป็นกบฏ แบ่งแยกดินแดนอีสานไปรวมกับลาว จริงๆ แล้วก็นโยบายท่านปรีดีในสมัยนั้น คือสนับสนุนขบวนการอินโดจีน ปีนที่เสรีไทยรับจากเครื่องบิน อะไรต่างๆ ที่สะสมไว้ในค่าย เอาไปมอบให้กับขบวนการ “ปะเทดลาว”

พิธีกร: สิ่งที่คุณวิตเล่ามา เราได้เห็นภาพการทำบางอย่างของคนเล็กคนน้อยในสังคม อาจไม่ได้ทำแบบที่คุณวิตเล่าเบื้องต้นว่า ไม่ได้ใช้สมอง ไม่ได้ใช้ทุนเหมือนคนอื่นๆ ข้างบน แต่เป็นการทำงานอย่างหนักของคนเล็กคนน้อยเพื่อป้องกันประเทศ ซึ่งต้องยกย่อง ครับที่นี่ เรากลับมาที่บทความของอาจารย์สิทธิธรรมอีกครั้ง

อาจารย์สิทธิธรรม: ครับ ผมกลับมาคิดหนึ่งคือว่า การเปิดโรงเรียน นายทหารสารวัตร หลังจากที่หลวงสังวรฯ ได้ไปเยี่ยมเยียนการฝึกราษฎรตาม หัวเมืองต่างๆ ทีนี้ วันที่เปิดโรงเรียนคือวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๘ จะเห็นว่า ใกล้มากกับวันประกาศสันติภาพ ไม่กี่เดือนเอง วันที่เปิด เราจะเห็น ความสัมพันธ์ชัดเจนคือ หลวงสังวรฯ เชิญครูคือ หลวงสินธุสงครามชัย หรือพลเรือโท สินธุ์ กมลนาวิน มาเปิดด้วย ซึ่งขณะนั้นท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหม แต่เรื่องสำคัญที่ผมบอกว่าเป็นปฏิบัติการแบบลับ ลวง พราง ก็วันที่เปิด ๑ เมษายน การเปิดโรงเรียนก็เป็นยุทธศาสตร์เหมือนกัน เพราะ เชิญญี่ปุ่นมาด้วย ก็เชิญพลโทนามูระ (Akito Nakamura – บรรณาธิการ) ซึ่งเป็นแม่ทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทย แล้วก็ยังเชิญนายพันเอกที่เป็น สารวัตรใหญ่ของทหารญี่ปุ่นมาร่วมเปิดด้วย การเปิดก็มาเพื่อที่จะชี้แจง เองง่ายๆ ว่าเป็นการเปิดแล้วก็เชิญศัตรูมาเลย เพื่อที่จะให้ชัดๆ ไปเลย

หลังจากพรางด้วยการเปิดโรงเรียนแล้ว ต้องบอกก่อนว่า มัน น่าสนใจตรงที่ตอนเปิดโรงเรียนพวกนักเรียนที่สมัครนายร้อยก็ไม่ว่า ภารกิจ ของตัวเองเป็นเรื่องการต่อต้านญี่ปุ่น ไปรู้อีกทีขุนครับ คือเขาให้กลับไปหา พ่อแม่แล้วก็บอกว่ากำลังมีการฝึกใหญ่ภาคสนาม ซึ่งภาคสนามฝึกกันที่บริเวณ เขาบางทราย ก่อนถึงบางแสน ที่จังหวัดชลบุรี เดียวนี้ก็คือวัดเขาบางทราย บริเวณเขาบางทรายไปฝึกกันประมาณ ๓ เดือน โดยที่นำการฝึกก็คือพันโท สันต์ ณ ป้อมเพชร ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับกองโรงเรียน และหลังจาก ที่ไปฝึกแล้ว การที่เดินทางไปฝึกนี้แหละที่ทำให้พวกนักเรียนนายร้อยที่สมัคร เข้าไปเริ่มระแคะระคายว่า การเดินทางไปเข้าค่ายฝึกภาคสนามทำไมมัน ต้องยากลำบากขนาดนี้ คือ ต้องแอบ ต้องนั่งเรือ ต้องไปซ่อน เองง่ายๆ คือ เป็นการเดินทางที่ไม่ปกติ แล้วพอไปถึงนี่เอง พวกนักเรียนนายทหารถึงได้

รู้ว่า นี่ไม่ใช่การฝึกนักเรียนนายร้อยสารวัตรปกติ แต่เป็นการทำภารกิจ เพื่อที่จะฝึกไปต่อต้านญี่ปุ่น

ตอนหลังก็มีนักเรียนนายสิบสารวัตรทหาร ซึ่งก็ทำการฝึกเช่นกัน โดยฝึกที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่เป็นการฝึกพรางให้ญี่ปุ่นเห็น ก็คือฝึกท่ามกลางทหารญี่ปุ่น แล้วก็มีนักเรียนนายทหารสารวัตรทั้งหมด ๓๙๗ นาย ทั้งหมดก็ฝึกอยู่ที่นี่ แล้วอาจารย์ก็อยากจะบันทึกไว้วันที่ว่า ผู้ที่มาฝึกส่วนใหญ่ ก็อายุ ๑๗-๑๘ ผมก็มีข้อเสนอแบบนี้ อาจจะผิดก็ได้ คนที่หาข้อมูลได้มากกว่านี้ก็อาจช่วยได้ ผมคิดว่า ถ้าไม่นับชาวบ้านที่อยู่รอบหัวเมืองแล้ว นี่ถือเป็นพลพรรคเสรีไทยที่อายุน้อยที่สุด คือ อยู่ในช่วงวัยเรียน ทั้งในมหาวิทยาลัย และระดับมัธยมเอง แล้วครูฝึกที่เป็นผู้บังคับบัญชาของฝ่ายไทย เช่น พลตรีย้อย ขวัญอยู่ ร้อยตำรวจเอกชมพู อรรถจินดา พันตรีเลื่อน ทวีโภค พลตำรวจตรีประโยชน์ อังศุสิงห์ พันตรีเอื้อม กัลยาณสูตร พันเอกประสาท วรรณมิตร พันตรีประกิต งามเอก พันตรีสาคร ธาระพุทธิ สิบโทเดชน์ จันทพลาบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นครูฝึกยุวชนทหารมาแล้ว แล้วก็มาฝึกทหารให้กับนักเรียนนายร้อยแล้วก็นักเรียนนายสิบ

คราวนี้สั้นๆ คืออย่างที่บอกครับว่า ก่อนหน้าปี ๘๔ เราไม่ปฏิเสธว่า จอมพล ป. ได้มีกระบวนการทางวัฒนธรรม หรือทางอะไรต่างๆ ซึ่งปลูกกระแสชาตินิยมของคนในประเทศ ไม่ว่าจะจะเป็นระดับผู้ใหญ่ก็ตาม นักเรียนเองก็ตาม ในการทวงดินแดนคืนจากฝรั่งเศส เพราะฉะนั้น พอเปิดขึ้นมา คงไม่ต้องเถียงในเรื่องความสำนึกของการรักชาติที่มีต่อการที่ญี่ปุ่นมารุกราน หลายคนได้รับผลกระทบบ้างไม่มากก็น้อยต่างกันไป แต่ว่าการอยากเป็นทหาร ผมว่ามันสำคัญ มันทำให้แนวคิดแรกเข้าของแต่ละคนน่าสนใจ อย่างเช่น

การสัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยสารวัตรทหาร บางคนก็อยากเป็นทหารแต่ว่าไม่มีโอกาส คือ การสอบทหารเขาจะเข้มงวดมากในเรื่องเกี่ยวกับสายตา เช่น ถ้าตาบอดสี หรือสายตามีปัญหา ก็จะหมดสิทธิ์เป็นทหาร บางคนก็รู้สึกว่าการตัวเองอยากเป็นทหารตลอด แต่ไม่มีโอกาสจะได้เป็น เป็นนิสิตสัตวแพทย์อย่างนี้แล้วก็รู้สึกว่า อยากเป็นทหาร พอมาบรรจบกับการที่เปิดรับสมัครพอดี ก็รู้สึกว่า เป็นโอกาสที่ตัวเองจะได้ไปฝึกทหาร ได้ใส่เครื่องแบบ ได้ทำงานเพื่อชาติ นี่เป็นเรื่องหนึ่ง แล้วก็อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงื่อนไขด้วยว่า ถ้าฝึกทหารตรงนี้จะไม่ต้องเกณฑ์ทหารอะไรต่างๆ มันก็มีผลสำหรับวัยรุ่นที่จบการศึกษาแล้วแบบว่าไปเรียนต่อ ไปทำงานอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้น ตรงนี้ก็เป็น การเชื่อเชิญได้อีกส่วนด้วย แล้วนอกจากเรื่องเกี่ยวกับสายตา เรื่องเกี่ยวกับความอยากเป็นทหาร หลายคนรู้สึกฮึกเหิม ด้วยว่าเป็นวัยรุ่น รู้สึกว่าปิดเทอมอยู่ ญ่ปุ่บुकแล้ว ก็มีความรู้สึกอยากทำอะไร อยากจะไปต่อสู้ หรือว่าอยากจะทำอะไรที่มันดูเป็นทหาร ดูแบบมีภารกิจ ก็ตัดสินใจเข้ามาร่วม นี่เป็นแนวคิดแรกเข้า

โดยคำถามครับ มีนักเรียนนายร้อยคนหนึ่ง เขาบอกว่าวันที่มีการคัดเลือกเป็นนักเรียนนายทหารมีคำถามอยู่อย่างนี้ หนึ่ง ถ้าได้รับคัดเลือกให้ไปปฏิบัติการที่สำคัญที่ต้องการผู้เสียสละทางร่างกายจิตใจและชีวิตเพื่อประเทศชาติจะสมัครใจไปหรือไม่ ข้อแรกนะครับ ข้อสอง มีห่วงทางบ้าน เช่น ดูแลบิดามารดา และบุคคลอื่นหรือไม่ สาม จะสามารถรักษาความลับของราชการที่ต้องไปปฏิบัติ แม่พ่อแม่อีกไม่บอกเล่าเป็นระยะเวลายาวนานไม่มีกำหนดได้หรือไม่ ก็หนึ่งในนั้น คุณวิจิต ก็บอกว่า ได้ครับ

หัวข้อสั้นๆ อีกอันหนึ่งว่า ยุทธวิธีในการฝึก อย่างที่ผมบอกว่า กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้ใกล้ชิดกับครูฝึกที่มาจาก OSS ซึ่งเป็นองค์การยุทธศาสตร์

ปัจจุบันก็คือ CIA พัฒนาเป็น CIA นั่นเอง แล้วก็การฝึกของ OSS ก็คือ การฝึกทั้งสองกลุ่มเลย ทั้งกลุ่มที่เป็นนักเรียนนายร้อย และกลุ่มที่เป็นนักเรียน นายสิบ ทั้งนี้เพื่อเตรียมเข้าสู่วันติเศรณี ซึ่งขณะนั้นก็คือวันโจมตี ซึ่งจะเป็นการโจมตี กองทัพญี่ปุ่น ก็กำหนดเป็นวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๘๘ แต่ประกาศ สันติภาพเสียเรียบร้อยก่อน การที่เขาฝึกที่เขาบางทราย มีการฝึกอะไรบ้าง อย่างเช่น ฝึกซ้อมชูชีพ มีการทิ้งระเบิด ซึ่งการฝึกส่วนใหญ่เป็นหลักสูตร ทหาร แล้วภารกิจของนักเรียนนายร้อย เช่น ไปรับร้อมที่ตำบลมาตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นปฏิบัติการสำคัญ และก็ทำต่อเนื่องเป็นเวลาถึง ๑๔ วัน ในภารกิจนี้สามารถรับร้อมได้ถึง ๗๐๐ ร้อม แล้วก็รับผู้ที่โดดร้อมมาเป็น ครูฝึกทหาร เป็นทหารสหรัฐฯ อีก ๗ นาย และก็เป็นเสรีไทยด้วย ๒ นาย เป็น เสรีไทยต่างประเทศ การฝึกก็จะมีการใช้อาวุธปืน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นอาวุธ ใหม่มากสำหรับกองทัพไทยสมัยนั้น อันนี้จากเอกสารนะครับ เพราะอาวุธ เหล่านี้ส่งมาจากฝ่ายสัมพันธมิตร

ภารกิจนอกจากนั้นคือการอารักขา อารักขาทหาร อารักขา ผู้บังคับบัญชา ซึ่งนักเรียนนายร้อย และนักเรียนนายสิบกระทำร่วมกัน มีทั้ง อารักขาสถานที่เก็บอาวุธ สถานที่เก็บยุทธภัณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับยารักษาโรค ก่อนจะแจกจ่ายออกไป แล้วก็มีการดูแลของคฤหาสน์ที่ติดโดม หลังจาก ที่มีการประกาศสันติภาพแล้ว กลุ่มของนักเรียนนายร้อย และนักเรียนนายสิบ ก็ยังมีภารกิจหลังจากนั้นอีก คือ การเข้าร่วมปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น และได้มี การรักษาความสงบกรณีคนจีนที่เป็นชาตินิยมรู้สึกไม่พอใจที่มีการปลดอาวุธ โดยที่ไม่ใช่คนจีน มีการสร้างสถานการณ์ และความไม่สงบ เพราะงั้นกลุ่ม ที่เป็นนักเรียนนายร้อย และนักเรียนนายสิบเขาก็ปรับให้กลายเป็นกองพัน พลพรรคพระนคร ซึ่งทำหน้าที่รักษาสถานการณ์ฉุกเฉินในพระนคร ซึ่งมี

ความไม่สงบอยู่ มีกรณีเลี้ยะพะ ที่เป็นการปะทะกันระหว่างกลุ่มคนจีน ในเยาวราชกับกลุ่มนักเรียนนายสิบसारวัตตรทหาร และนักเรียนนายร้อยต่างๆ อันนี้เป็นสั้นๆ ที่ผมได้ทำมาแล้ว ก็สุดท้ายก็คือว่า หลังกรณีความไม่สงบ ในย่านคนจีนผ่านไป กลุ่มเหล่านี้ก็มีโอกาสสามารถร่วมกับพลพรรคเสรีไทยกลุ่มอื่นๆ ที่มาสวนสนามในวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๔๘๘ ก็คงได้เห็นภาพพระองค์ พระองค์ท่านในหลวงอานันท์ ท่านอาจารย์ปรีดี แล้วก็พลพรรคทั้งสอง พลพรรค แล้วภายหลังก็ยังได้รับเหรียญชัยสมรภูมิ

ปัจจุบันก็ยังมีหลายท่าน ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนนายร้อย สารวัตตรทหาร นักเรียนนายสิบ เมื่อเช้าที่มีพิธีเปิดที่บึงกุ่ม ที่สวนเสรีไทย อดีตนายร้อยสารวัตตรทหารคนหนึ่ง คือพลอากาศเอกกำธน สินธวานนท์ มาเป็น ประธานเปิด ซึ่งก็เป็นนายร้อยสารวัตตรทหารสายนิสิตจุฬาฯ เช่นเดียวกัน และก็มีนักเรียนนายสิบอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งหลังจากที่ผ่านตรงนี้ไปแล้ว ทำไม คนหนุ่มเหล่านี้ถึงรักหลวงสังวรฯ มาก ก็เพราะว่าบางคนกลับเข้าไปหลังจาก ประกาศสันติภาพ บางคนก็กลับไปเรียนต่อ บางคนไปเรียนต่อต่างประเทศ บางคนเรียนต่อที่นี่ บางคนก็ทำงาน หลวงสังวรฯ ท่านก็พยายามประสาน หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ กรมศุลกากรต่างๆ แล้วก็ได้ทำให้นักเรียน นายสิบเหล่านี้ได้กระจายกันไปทำงาน บางคนได้ทำงานจนเกษียณอายุ อย่างพ่อแม่ก็เช่นเดียวกัน หลังจากจบสงครามก็เข้าไปที่โรงเรียนศุลกากร แล้วก็รับราชการที่กรมศุลกากรจนเกษียณอายุ เป็นต้น ในภายหลังก็มีการรำลึก ถึง นอกจากเรื่องของเหตุการณ์ขบวนการเสรีไทยแล้ว ยังมีการจัดงานให้กับ หลวงสังวรฯ ด้วย วันที่ ๑ สิงหาคมของทุกปี

จริงๆ เก็บไว้เยอะครับ เพลงมาร์ช มันทำให้เราอ่านสิ่งที่เป็นความคิดของวัยรุ่นยุคนั้น เนื้อเพลงอย่าง สารวัตรทหารพวกเราชายชาวยุชาติรี เลือดเนื้อยอมพลีเพื่อประเทศชาติไทย แม้ริบใจกล้ามาแต่ไหน ลูจันขาดใจไ้ลายให้โลกเลื่องลือ ชาติและเกียรติวินัยกล้าหาญประจำ แม้ใครมาอย่าแดนทองของเรานั้นถา เลือดกระจาย ชีพวายเสียก่อนจึงยื้อแย่งชื่อของไทยลบบไป จนสิ้นชีวีเลือดทหารรวมกันมันสามัคคี ปรองดองกันเหมือนน้องพี่อย่ามีริวารานกันได้ ลู้ลำบากยากเข็ญ ทุกคนฝ่าลำเค็ญไป ฟ้าจะครีมีลมจะแรง สีแดงแห่งเลือดไม่จาง

เราอ่านอะไรจากเนื้อเพลงที่พุง อินทรครรชิต ซึ่งจริงๆ แล้ว แก่ไม่ได้เป็นนักเรียนนายร้อย เพราะแกย้ายไปอยู่ต่างจังหวัดตอนช่วงปิดเทอม พอรู้ข่าวว่าเพื่อนเป็น ก็ให้แต่งเพลงให้ ก็เลยแต่งเพลงสารวัตรทหารนี้ขึ้นมา แต่เราเห็นอะไรบ้าง อย่างที่ผมบอก หนึ่ง เราเห็นขบวนการที่เห็นความสำเร็จของรัฐบาลจอมพล ป. ในช่วงก่อนสงครามมากเลยว่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิดทหารนิยมหนึ่งแล้ว สองก็คือ เรื่องของชาตินิยมสามก็คือ การปลุกจิตสำนึกในแง่ของการรักษาติอะไรต่างๆ มันทำให้มีผลต่อคนหนุ่มจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว ในรั้วมหาวิทยาลัย ในโรงเรียนต่างๆ เพราะพอมันเกิดเหตุการณ์ อย่างลืมนะว่า ตอนมีการทวงคืนดินแดนจากฝรั่งเศส ตอนนั้นคนที่ไปรบคือทหารอาซีฟ แต่ว่าคนถูกปลุกฝังในเรื่องอุดมการณ์อย่างนี้ก็คือเยาวชน ที่อยู่ในแบบเรียนเอง หรืออะไรต่างๆ แต่คนที่ไปรบเองจริงๆ คือทหารอาซีฟ ดังนั้น เมื่อปี ๒๔๘๗ พอเปิดโรงเรียนนายทหารสารวัตรนี่คือโอกาสเดียวของวัยรุ่นขณะนั้น ซึ่งบางคนไม่มีสิทธิจะเป็นทหารด้วย เพราะสุขภาพ สายตา ร่างกาย บางคนก็มีความฮึกเหิม แต่ไม่ใช่ทหารอาซีฟ เพราะงั้น โรงเรียนนายทหารสารวัตรจึงเป็นพื้นที่สำคัญให้วัยรุ่นที่ถู

ปลูกฝังทางอุดมการณ์ชาตินิยมมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางทหารนิยม ทำให้รู้สึกว่าการเป็นทหารมันเป็นความเข้มแข็ง เสียสละ ก่อนหน้านั้น ผมจบสายศิลปะ ขอยोगไปนิดนึง มีการประกวดประณีตศิลปกรรม ตั้งแต่ปี ๒๔๘๐ เราเห็นรูปปั้นทหาร เราจะเห็นมีการประกวดภาพเขียนเกี่ยวกับทหารอะไรต่างๆ ซึ่งภาพลักษณะเหล่านี้ที่ไปสู่วัยรุ่น ไปสู่คนจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียวในสังคม แต่เขาไม่มีโอกาส เพราะฉะนั้นทำไมโรงเรียนสารวัตรทหารจึงประสบความสำเร็จในการสร้างพลังรวมวัยรุ่นขณะนั้น เพราะว่ากระบวนการเหล่านี้ที่ได้ทำมาตลอด แล้วบังเอิญมันเป็นช่วงมันได้จับปืนจริงๆ มันได้มีเหตุการณ์จริงๆ คือ ญี่ปุ่นมาจริงๆ มารุกรานจริงๆ เพราะฉะนั้น นี่เป็นพื้นที่ ผมคิดว่าไม่ใช่พื้นที่ทางการเมืองอย่างเดียว แต่มันเป็นการปลดปล่อยสิ่งที่ถูกสะสมเพาะบ่มทางวัฒนธรรมทาง และก็มาปลดปล่อยในลักษณะตรงนี้ด้วย แม้จริงๆ แล้ว สุดท้ายจะไม่ได้มีนักเรียนเหล่านี้ไปรบจริงๆ เพราะในที่สุดมีการทิ้งระเบิด จนกระทั่งมีการประกาศสันติภาพ แต่ความรู้สึกของพวกเขา ผมคิดว่าสำคัญ ความรู้สึกของเขายังมีความตระหนักรู้ว่า ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการต้านญี่ปุ่น และจริงๆ พวกเขาก็มีภารกิจเล็กภารกิจน้อย มันเป็นความตระหนักที่ทำให้เห็นว่า เขาได้เสียสละแล้วเพื่อชาติจนถึงทุกวันนี้

พิธีกร: เราก็ก็นึกภาพนะครับ ทำให้เห็นขบวนการชาตินิยมชาตินิยมเหมือนป้อมกลางหลังของมนุษย์ สามารถถึงมนุษย์ ใช้ชาตินิยมในทางไม่ดีก็ได้ แต่นี่เราใช้ชาตินิยมเชิงบวก คือเพราะมันถูกรุกราน เราก็ก็นึกต่อสู้อยู่ที่นี่ ผมขอตัดจากในเมืองกลับไปสู่ภาคอีสาน เขียว อาจารย์วิวิท ครับ

อาจารย์วิฑิต: ครับ พื้นที่เสรีไทยภูพานในจังหวัดสกลนครมันจะมีค่าย A ตั้งอยู่ที่บ้านหนองหลวง ตำบลหนองหลวง อำเภอสว่างแดนดิน แล้วมีสนามบินลับของเสรีไทย ซึ่งตอนนี้เป็นศูนย์ราชการ และพื้นที่สนามบินลับตรงนี้เองที่สฤชดีสั่งให้เอาครุฑรองประหารชีวิตไว้ตรงนั้น เลยขึ้นไปเป็นถ้าเสรีไทย เป็นที่เก็บอาวุธของเสรีไทย เลยขึ้นไปทางตะวันออกอีกทีก็คือค่ายบ้านโนนหอม คล้อยหลังลงมาทางกาฬสินธุ์ก็มีสนามบินนาคู เพราะมันรอบบริเวณเทือกเขาภูพานจะเป็นที่มั่นสำคัญระดับหนึ่ง เพราะมีค่ายเสรีไทยอยู่รอบสนามบินลับ ที่คุณสวัสดิ์ トラชู เขียนไว้ในหนังสือ “ลับสุดยอดเมื่อข้าพเจ้าเป็นเสรีไทยกับขุนพลภูพาน เตียง ศิริจันทร์” คือดำนาคีนเดียว พอได้ข่าวว่าญี่ปุ่นรู้ว่าตรงนั้นมันคือสนามบิน เขาตระเวนระดมประชาชนหากล้ามาดำกลางคีน รุงเข้มนันเต็มหมดเต็มทุ่งนา เครื่องบินญี่ปุ่นมาโถมนันไม่เป็นหินมันเป็นทุ่งนา มีต้นข้าวต้นอะไร

ก็พวกผมกำลังคิดวางแผน คือวางยุทธศาสตร์ไว้ว่า จะทำเป็นเส้นทางประวัติศาสตร์เทือกเขาภูพาน เพราะมันมีความเชื่อมโยงระหว่างจากเสรีไทยมา ที่พรรคคอมมิวนิสต์สามารถไปตั้งกองกำลังติดอาวุธได้ก็เป็นผลพวงจากการปราบคนเสรีไทย คนสุดท้ายที่มีบทบาททางการเมืองที่เป็นผู้แทนก็คือครุฑรอง พอฆ่าครุฑรองไปแล้วการปราบปรามในสมัยสฤชดีมันไม่หยุดมันปราบต่อเนื่อง พรรคพวกก้านัน คนศรีทธาครุฑรอง มันตามไล่ล่า ก็อยู่ในหมู่บ้านไม่ได้ ต้องหลบหนีเข้าไปอยู่ป่าอยู่เขา บางทีกลับมาบ้าง แล้วไม่ถอนปราบเป็นปี จาก ๒๕๐๔-๒๕๐๖ ต่อเนื่องกันมา พอคนไปอยู่ในสภาพแบบนี้ พอเขาประหารชีวิตครุฑรอง พรรคคอมมิวนิสต์ก็มาประชุมสมัชชาแล้วก็พิจารณากันว่า มาประชุมประมาณกันยายน ๒๕๐๔ ถึงบอกว่า จะปล่อยให้ชาวบ้านอยู่แบบนั้นไม่ได้ ถ้าไม่มีการชี้หน้าทางการเมือง มันจะกลายเป็นโจร

โจรสรรคมดา เขาจึงมีมติส่งผู้ปฏิบัติงานระดับสูงของพรรคไปอยู่กับมวลชน ไปร่วมกิน ร่วมอยู่ ร่วมนอน เพื่อศึกษา มันถึงค่อยๆ เริ่มเกิดขึ้น ตัวสมาชิก พรรคคอมมิวนิสต์ระดับนำเองก็ไปศึกษางานมวลชนจากมวลชน ศึกษา สงครามจากสงครามตรงนั้น แล้วตัวครุครองเองไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ สฤชดี ฆ่าไปแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์ถึงมาประกาศให้เกียรติ ให้เป็นสมาชิก ให้ ครุครองเป็นสหยาครอง เมื่อปี ๒๕๐๖ ถูกฆ่าตายไปแล้ว ๒ ปี แต่จริงๆ แล้ว ครุครองเป็นสันติบาลครุ จริงๆ แล้วตัวตนของครุครองเป็นตัวตนที่อยู่ในสาย สายครุเดียว

ในเมื่อตอนนี้มีแนวคิด มียุทธศาสตร์ที่จะทำเป็นเส้นทาง ประวัติศาสตร์ เพราะมันเป็นสว่างแดนดิน ตรงที่บ้านของผมนั้นจะมี อนุสรณ์สถานครุครองขึ้น ราชภัฏสกลนครกับเทศบาลตำบลสว่างแดนดิน กำลังดำเนินการอยู่ แล้วก็มาที่เสรีไทยค่าย A เลย ขึ้นมามันจะไปเกี่ยวข้องกับ อะไรที่มันเกี่ยวกับทางพุทธ วัดอาจารย์วันเลยไปทางตะวันออก อิกทีก็จะไปที่อนุสรณ์สถานจิตร ภูมิศักดิ์ เลยไปอีกทีก็ถึงถ้ำเสรีไทย มีอนุสาวรีย์คุณเดียวย อยู่ที่นั่น แล้วเลยจากนั้นไปก็เป็นค่ายโนนหอม ถ้าจำไม่ผิดเขาเรียกว่า ค่าย B แล้วข้ามฝั่งลงมาทางเขาวง มันจะมีสนามบินนาคู

แล้วเชื่อไหมครับว่า เสรีไทยค่าย A ที่บ้านหนองหลวง นักวิชาการ จากสถาบันราชภัฏฯ ยังเข้าไปทำวิจัยในเชิงสำรวจ เข้าไปแล้วไม่ได้คำตอบอะไร เลย ไม่มีใครตอบ ไม่มีใครรู้เรื่อง ผมบอกเขาแล้ว คือสมัยหลังรัฐประหารปี ๒๕๔๐ มาแถวนั้นใครพูดถึงเสรีไทยนี้ต้องเป็นคอมมิวนิสต์หมด ใครจะไป กล้าพูด ขนาดเมื่อว่า จอมพล ป. กลับขึ้นมามีอำนาจอีกครั้งหนึ่ง เขายกเว้น การเกณฑ์ทหารจากสกลนครจนถึงปี ๒๕๔๘ คือ ไม้ไว้ใจคนสกลนครถึงขนาด

นั่น ไม่มีการเกณฑ์ทหารเลย ถึงมีการเกณฑ์ทหาร เขาก็บอกว่าคนเหล่านี้เป็นคอมมิวนิสต์ของนายเตียง คนขบวนการเสรีไทย ถ้าไปเกณฑ์เข้ามาเป็นทหารประจำการแล้วจะมีอาวุธ ขนาดนั้น จนกระทั่งผมได้ไปจัดคนมาให้ เริ่มจาก ๒-๓ คน เริ่มขยายไป จนกระทั่งสามารถระดม เขาถึงกล้าพูดเรื่องเสรีไทย เรื่องครูเตียง แต่ไม่ยอมพูดเรื่องครูครอง ยิ่งกลัวอยู่ สุดท้ายพอเห็นผมปรากฏตัวบ่อยขึ้นๆ สุดท้ายเขาเลยบอกว่า ผมประชุมสุดท้าย ๒-๓ ครั้งเรื่องเสรีไทย ยังไม่ค่อยพูดถึงเรื่องอาจารย์ครองเลย ตอนนี้จะพูด แต่ก่อนกลัวอยู่ นี่คือมันจะทำไมให้คนลี้มได้อย่างไร

กำนันคนหนึ่ง เป็นกำนันนักพัฒนาเลยที่ตำบลหนองหลวง คล้ายๆ เป็นผู้รับผิดชอบค่าย A เขาตั้งรูปปั้นแก ขอเงินจากผู้แทนไปสร้างอนุสาวรีย์รูปปั้น ผมถามกำนันตอนที่จะเริ่มทำรูปปั้นนี้ เต็มๆ เขา รู้จักไหมว่าใคร ไม่รู้ แล้วทำอย่างไรถึงจะให้เขา รู้ มันต้องเริ่มจากจุดนี้ เมื่อสองวันนี้เจอกัน ผมถามว่าเดี๋ยวนี้มีคนรู้บ้างหรือยัง รู้แล้ว คือมันต้องทำให้คนรู้ สิ่งที่ผ่านมา ไม่ว่าจะการศึกษาที่ดี อะไรก็ดี บางทีมันเป็นสูตรสำเร็จเกินไป แม้แต่ว่าเรียกร้องให้ลงชื่อท้องถิ่น เรียกร้องให้มีหลักสูตรท้องถิ่นอะไรต่างๆ พวกครูบาอาจารย์เองก็ไปติกรอบแบบสูตรสำเร็จ มันไม่มีทางสำเร็จ ดีที่ตอนนั้นผมมีบทบาทเข้าไปร่วมคิดร่วมอะไรกับทางอาจารย์ เขาก็ยอมรับ แล้วการทำแบบนี้ก็จะฝากไว้ชนิดตอนท้ายว่า มันก็ยากสักหน่อย มันเป็นงานมวลชน

เขากำหนดแล้วว่า ๘ ธันวาคมของทุกปีจะต้องจัดงานที่อนุสรณ์สถานนักรบนิรนามเสรีไทยค่าย A ปีที่แล้วเปิดอนุสรณ์สถานนักรบนิรนามมาแล้ว ปีนี้คิดว่ามันต้องมี เพราะงานมันต้องมีเรื่องใหม่ ปรากฏการณ์ใหม่ที่แล้วมามีแต่ข้อมูลเก่าๆ คือ การพัฒนาสิ่งที่สร้างเหล่านี้ มันไม่เพียงเน้น

แต่ความสำคัญของคน เน้นความสำคัญของบทบาทความรู้ที่จะให้คนรุ่นหลัง ได้ศึกษาว่า ประเทศชาติมันมีจุดอยู่ได้ เรามีข้าวกินทุกวันนี้เพราะใครบ้าง มันให้เห็นตัวตนของคน ตรงนี้ผมจะให้ประวัติของคนทีเสรีไทย อดีตเสรีไทยที่ยังมีชีวิตอยู่ และก็ผู้ที่เสียไปแล้ว เอามาให้คนอ่านเขาภูมิใจตรงนี้นั้นถึงจะมีพลัง ก็ฝากไว้ด้วยครับ ขอขอบคุณครับ

พิธีกร: สิ่งที่ผมอยากรู้จะบอกก็คือว่า เราไม่น่าจะลืมนวันสันติภาพไทย เพราะเราไม่น่าจะลืมนคนที่เสียสละเพื่อให้ชาติเรายังอยู่ ทีนี้ ผมขอเปิด เวทีครับ ๑๕ นาทีสุดท้าย อยากจะให้ท่านได้แลกเปลี่ยนความเห็นก็ได้ หรือจะถามวิทยากรบนเวทีก็ได้ เริ่มที่ใครก่อนดีครับ เชิญครับ

ผู้เข้าร่วมงาน ๑: ผมเกรียงไกรครับ ผมมีประเด็นที่อาจารย์พูด ถึงว่ามันเกิดกรณีเสี่ยะพะที่เยาวราช คือผมก็ไม่ทราบรายละเอียด ไม่ทราบว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร คือผมก็ไม่รู้ว่าชาวจีนในเยาวราชเขาไม่พอใจเกี่ยวกับ ญี่ปุ่นหรือยังไง แล้วรัฐบาลช่วงนั้นอาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญหรือเปล่า คืออยากรู้ประวัติว่า ชาวจีนในเยาวราชได้ร่วมขบวนการต่อสู้กับพวกญี่ปุ่น หรือเปล่า แล้วคราวนี้ก็จะได้ทราบว่า หลังสงครามยุติแล้วทำไมมันเกิด เสี่ยะพะอะไรขึ้นมาใช้ใหม่

คราวนี้ก็มาถึงที่ครูวิทิตได้พูดว่า ภายหลัง ๒๔๙๐ รัฐบาลไทย ในสมัยนั้นไม่มีการเกณฑ์ทหารในจังหวัดสกลนครเป็นเวลาตั้ง ๗-๘ ปี มันเหมือนแบบว่าจังหวัดสกลนครได้ออกไปจากประเทศไทยแล้วหรือเปล่า มันก็เหมือนกับรัฐบาลสมัยหนึ่งที่บอกว่า เฮ้ย จังหวัดไหนมันไม่เลือกพรรคนี้ อย่าไปสนับสนุนงบประมาณมัน คล้ายๆ อย่างนั้นหรือเปล่าครับ มันมองคับแคบ ว่า เออ มึงไม่ใช่พวกกู กูไม่เอา ไม่สนับสนุนมึง ทำนองเดียวกัน มันจะ

บอกว่าสกลนครเป็นคอมมิวนิสต์ ไม่ต้องไปเกณฑ์ทหารมัน มันเป็นรัฐบาลที่ คับแคบ อย่าไปคบหาสมาคมกับมันซะใหม่ ต้องแยกย้ายกับมัน ต้องเอาให้ถึง ที่สุดใช่หรือเปล่า

พิธีกร: เดี่ยวเราจะเปิดเวทีครับ ให้ตอบทีเดียว เชิญทุกท่านถาม จนจบก่อนครับ เชิญครับ

ผู้เข้าร่วมงาน ๒: ตั้งใจฟังอาจารย์สิทธิธรรมพูดนะคะว่า อาจารย์ เป็นอาจารย์สอนนักศึกษาปัจจุบัน เราจะทำอย่างไรให้นักเรียนนักศึกษา รุ่นใหม่ที่อาจารย์สอนให้เขามีใจมารู้จักวันสันติภาพไทยได้ เราจะส่งข้อมูลไป ตามสถาบันต่างๆ ให้เขาช่วยกันได้ไหมคะ เพราะจุดนี้ คนแค่นี้ แค่ธรรมศาสตร์ ไม่มีผล เพราะเด็กรุ่นใหม่ มันต้องมาจากครูบาอาจารย์ใช่ไหมคะ ถ้าเรา ไม่สร้างฐานให้เขา เขาก็ไม่ได้รับอะไรเลย

พิธีกร: อันนี้เป็นคำถามที่น่าตื่นเต้นมาก เชิญคนต่อไปครับ

ผู้เข้าร่วมงาน ๓: รัชนี่ เป็นข้าราชการบำนาญ ๑๐ ปีแล้วคะ จาก กระทรวงศึกษาธิการ ก็อยากจะให้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวันสำคัญๆ อย่างนี้ อย่างวันสันติภาพไทยให้มากกว่านี้ ออกทางสื่อต่างๆ

ผู้เข้าร่วมงาน ๔: ขออนุญาตหลายคำถาม อย่างอาจารย์ท่าน นั้นที่ถามเรื่องจะทำอย่างไรให้นักศึกษา หรือจะทำอย่างไรให้ครูบาอาจารย์ เห็นความสำคัญของวันที่ ๑๖ สิงหาคม วันสันติภาพไทย ที่คุณรัชนี่บอกว่า จะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้มันกว้างขวาง อันนี้คนจัดงานถือเป็นเรื่อง ใหญ่ แต่ว่าคนจัดงานกลุ่มเล็กๆ ทำไม่ได้หรอกครับ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือ จากสื่อ อาจารย์ดุซงึ่ พนมยงค์ว่า สิมหรือจำไม่ได้มีอิทธิพลต่อวันนี้ด้วย เห็น

ความสำคัญขนาดไหน ผมยกตัวอย่างงานวันนี้ที่ตกลงกันได้จะมีนักศึกษา
 ธรรมศาสตร์ ๕๐ คนนั่งอยู่ตรงข้างหลัง ถ้าพิธีกรรมองขึ้นไป จะเห็นว่าไม่มี
 ขนาดนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เขายังไม่มากันเลย ท่าน
 คิดว่า คนจากที่อื่นเขาจะเดินทางมาตรงนี้หรือ ถ้าไม่ใช่ทายาท หรือคนที่
 ผูกพันโดยตรง อันนี้คิดกันเล่นๆ ฉะนั้นความกล้าหาญไม่ว่าจะอยู่ตรงไหน เสรีไทย
 ทำให้เห็นแล้ว หมายความว่า คนร่วมสมัยไม่ใช่จะละเลยเรื่องสำคัญๆ
 ในหน้าประวัติศาสตร์ แต่ต้องมีกระบวนการทำให้เขารู้สึกว่า มันเป็นเรื่อง
 ร่วมสมัย เขาได้ประโยชน์บางอย่างจากประวัติศาสตร์ตรงนั้น แต่กระบวนการมัน
 ไม่เกิดใครครับ เราประชุมกันตลอดเรื่องวิธีคิดวิธีการทำงาน แต่ว่ามันก็ออกมา
 อย่างนี้ แล้วแต่ลมเพลมพัด อะไรมาก่อนอะไรมาหลัง ลำดับงานวันสำคัญๆ
 วันที่ ๑๖ สิงหาคม อยู่อันดับที่เท่าไรของ ๑๐ อันดับ เป็นต้น ตรงนี้ก็คงต้อง
 ผาก คือที่พูดนี้อยากให้มันทึบเอาไว้ เพราะจะได้สะกิดบางคนที่เกี่ยวข้องว่า
 ต้องให้เห็นความสำคัญมากกว่านี้ ไม่ใช่จัดเป็นพิธีการ จบ ไม่มีประโยชน์ครับ
 ท่านวิทิตอุตสาหกรรมเดินทางมาให้ข้อมูลให้ข้อคิด มีผู้ใหญ่หลายท่านเดินทางมา
 ก็ต้องการมากกว่าแค่รำลึก ผมว่าทุกคนมีสำนึกที่ดี เก็บเอาความสำคัญ ๑๖
 สิงหาคม ผากสะท้อนกลับขึ้นไป ขอขอบคุณครับ

พิธีกร: คือผมสารภาพจากใจ ตอนที่แจ้งมาว่า จะมีนักศึกษามาฟัง
 จำนวนหนึ่ง เพราะทางมหาวิทยาลัยบังคับมา จะเช็คชื่ออะไรก็ตามแต่ ที่นี้ตัด
 กระบวนการนี้ไป ปรากฏว่าพอถึงวันจริง ไม่เห็นนะ ซึ่งผมก็สารภาพในฐานะ
 นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เอง ขอน้อมรับผิดแทน และคิดว่าปีหน้า
 คงเป็นบทเรียนสำคัญ คือถ้าเกิดในมหาวิทยาลัยอย่างธรรมศาสตร์ ซึ่งอยู่กับ
 เรื่องนี้โดยตรง เราเชื่อว่าอาจารย์ปรีดีสำคัญต่อเสรีไทย เด็กในมหาวิทยาลัย

แห่งนี้ยังไม่สำนึกเลย อันนี้เป็นความผิดพลาดซึ่งผมยอมรับไว้ แล้วก็ต่อสู้ต่อไปนะครับ ที่นี้มีท่านโตเสริมอีกไหมครับผม เชิญข้างบนสุดเลยครับ

ผู้เข้าร่วมงาน ๕: คือพูดถึงเสรีไทยแล้วผมก็อยากให้นึกถึงเสรีไทยที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเขาได้ทำประโยชน์มาเยอะแล้วก็เสียชีวิตมามาก ที่เขาถูกทหารญี่ปุ่นยิงตายในเส้นทางรถไฟสายมรณะ อันนี้ก็น่าจะมีอะไรที่รำลึกถึงเขา อันที่สองก็คือว่า ยุวชนทหารนครศรีธรรมราชที่ต่อสู้กับญี่ปุ่นจนตายไปจำนวนไม่น้อย เขาก็เป็นเยาวชนอายุยังไม่เท่าไรเลย เขาก็กล้าที่จะสู้รบเพื่อป้องกันไม่ให้ทหารญี่ปุ่นบุกขึ้นบกได้ อันนั้นเขาก็ได้ทำคุณูปการมาด้วยชีวิต คนรุ่นหลังน่าจะรู้รำลึกถึงเขาด้วย

พิธีกร: ครับที่นี้ผมว่าก็หมดแล้วนะครับ จะให้ท่านวิทยากรตอบคำถามนะครับ แต่แน่นอน ก่อนอื่นขอให้พ่อของอาจารย์สิทธิธรรมพูดอะไรหน่อยครับ เรียนเชิญครับผม

พ่ออาจารย์สิทธิธรรม: ขอขอบคุณครับ เป็นนายสิบนายร้อยทหารตอนแรกผมอยู่โรงเรียนจุฬาฯ นะครับ พอได้รับเรื่องจากโรงเรียนให้สมัครเป็นนักเรียนนายสิบตอนนั้นอายุราว ๑๖ ก็รีบไปสมัครเลย เพราะคุณพ่อผมเป็นทหารอยู่แล้ว พอไปสมัคร ตอนแรกก็ไม่ทราบว่าเป็นเสรีไทย พอได้รับ ๓๙๖ คน พอรับเรียบร้อย หลวงสังวรฯ ก็ไปประชุมกลางคืนว่า ที่เรามานี้มาทำอะไร ถ้าใครไม่พร้อมก็กลับบ้านได้ ไม่เป็นไร แต่ผมอยู่ประจำเลย ไม่กลับบ้านด้วย เพราะภารกิจที่ให้มันเป็นภารกิจเหมือนนักเรียนเรียนแบบเร่ง ประมาณ ๒ เดือน เดือนแรกเป็นการพรางญี่ปุ่น ด้านหลังตึกโดมเป็นที่เก็บอาวุธด้วยเป็นการพรางญี่ปุ่นด้วย เพราะญี่ปุ่นคุมเชลยด้านทำพระจันทร์ครวนี้พอมมาถึงรู้ว่าเราต้องทำภารกิจอะไร

พิธีกร: ผมในฐานะตัวแทนผู้ชม ขอถามประโยคหนึ่งครับว่า ภูมิใจใหม่ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นเสรีไทย

พ่ออาจารย์สิทธิธรรม: ผมภูมิใจมากครับ ตอนนั้นทุกคนที่มาอยู่รวมกัน ๓๙๖ คน ไม่เคยมีคนไหนที่คิดว่าจะกลับบ้านเลย ทุกคนเต็มใจที่จะมารับใช้ชาติเต็มที่ รักษาความลับนี้สำคัญที่สุด บอกพ่อแม่ก็บอกไม่ได้

พิธีกร: ขอบพระคุณครับ เชิญวิทยากรทั้งสองท่านครับ เชิญอาจารย์วิทิตก่อนครับ

อาจารย์วิทิต: เรื่องที่ไม่มีนักศึกษารวมศาสตร์ มันต้องใช้เวลาพอสมควร เราคิดว่าศาสนาพุทธเกิดที่อินเดีย แต่ไม่ได้ขยายในอินเดียใช้ใหม่ มันมักจะเป็นแบบนั้นในทางเป็นจริง ครูครองตายที่สว่างแดนดิน ไม่ว่าจะสมัครอะไรคนสว่างแดนดินไม่ค่อยกล้า เพราะว่ามันถูกปู่ลูกอะไรมา จนกระทั่งเรียกว่าขยายไปเลย มันต้องไปออกที่อื่นก่อน เราไม่ผิด เราจะประกาศสังฆธรรมให้โลกรู้ เป็นยังไงเป็นกัน เพราะฉะนั้นมันต้องกล้าฝ่าตราบนี้ แต่ว่าการฝ่าออกไปมันต้องมียุทธศาสตร์ และก็ต้องมีขั้นตอนเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์ คือ ทางยุทธวิธีมีเป้าหมาย และต้องมีขั้น ไม่ใช่ว่าที่เดียว อย่างผมทำไม่ใช่ผมไม่เจ็บนะ ไปช่วยเรื่องเงินเกี่ยวกับงานจิตร ภูมิศักดิ์ ตอนต้นๆ พวกผมเจ็บไปก็แผลจนกระทั่งปรับกระบวนการคิดในชุมชน ปรับเข้าสู่ อบต. เพราะงั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ ในธรรมศาสตร์เองต้องมีกระบวนการจัดการ จะเอาคนทั้งหมดโดยวิธีบังคับนั่นก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่มันก็ไม่ได้ผลดีนะครับ จิตสำนึก ทำอย่างไรที่จะให้เขาเกิดความตื่นตัวทางความคิด ตื่นรู้ เข้าใจ

อาจารย์สิทธิธรรม: มีอยู่นิดเดียวก็คือว่า ขบวนการเสรีไทยที่สำคัญก็คือท่านปรีดี พนมยงค์ต้องการอย่างยิ่งที่จะทำอย่างไรก็ได้

อย่างที่เราทราบกัน การประสานงานกับฝ่ายพันธมิตร การต่อสู้อะไรต่างๆ เพื่อให้ประเทศไทยกลับไปในสภาพก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ คือก่อนจะมีญี่ปุ่นบุกเข้ามา ก่อนจะประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐฯ โดยรัฐบาลจอมพล ป. คราวนี้อาจารย์ปรีดี ก็มีจุดสำคัญคือการปลดอาวุธ ก็ขอให้เป็นไปตามนโยบาย โดยขอให้ฟังคำสั่งจาก ลอร์ด หลุยส์ เมาท์แบทเท่น (Lord Louis Mountbatten) (ผู้บัญชาการทหารคนสำคัญของกองทัพสหราชอาณาจักร – บรรณาธิการ) เพราะฉะนั้น การที่เกิดกรณีการพิพาทอะไรต่างๆ มันเกิดการแย่งชิง การปลดอาวุธเกิดขึ้นแล้วก็ทำให้ชาวจีน ซึ่งต้องการจะเป็นผู้ปลดอาวุธญี่ปุ่นเอง ไม่พอใจ แต่ด้วยเบื้องหลังอะไร ก็มีรายละเอียดอีกที่บอกไปตอนนี่วิลามันน้อย อาจจะมีผิด ผมคิดว่าอาจารย์วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ เขียนไว้ดีเอะแล้ว ก็งานของอาจารย์ดิเรก ชัยนาม ก็น่าจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมตรงนี้พอสมควร ก็ขอสั้นๆ แค่นี้ก่อน เป็นการแย่งชิงกันนำการปลดอาวุธ

คือว่า พิธีกรเพิ่งพูดเกี่ยวกับสื่อทางวัฒนธรรมต่างๆ ส่วนหนึ่งมันทำให้ผมเห็นด้วยกับหลายๆ คนในที่นี้ แล้วก็คุณลุงวิฑิตด้วย ว่ากระบวนการทำให้ขบวนการเสรีไทยเป็นเรื่องที่ถูกกลบเกลื่อนไปนั้นมันมีความพยายามเป็นจุดสำคัญ จุดเริ่มต้นสำหรับผมคือรัฐประหารในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เป็นจุดที่ทำให้จนถึงทุกวันนี้ในห้องนี้ว่างเปล่า ไร้คนรุ่นใหม่จำนวนมาก ลากยาวมาถึงตรงนี้ได้เลย ซึ่งเราก็ต้องไม่ลืมว่าสงครามโลกครั้งที่ ๒ มันถูกผลิตผ่านสื่อทางวัฒนธรรมไม่น้อย อย่างเช่น ภาพยนตร์ หรือวรรณกรรม นั่นก็เป็นจุดหนึ่งเหมือนกัน ความโรแมนติก การสร้างตัวละคร ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ได้มีจริง ไม่ใช่เรื่องจริง เรื่องคุณจำกัดต่างหากซึ่งเป็นเรื่องจริง ความรักของคุณจำกัด ที่มีต่อคุณฉลบ (ภรรยา – บรรณาธิการ) อุทิศการณของคุณจำกัด นี่เป็นเรื่องจริง แต่เรื่องจริงเหล่านี้ อย่างที่ทราบครับ ต้องรอถึงวันนี้ที่อาจารย์ฉัตรทิพย์

เสียสละมา กระบวนการก่อนหน้า เราถูกทำให้ลบล้างจากสื่อ หรือว่าอะไรต่างๆ เยอะแยะมากมาย ทั้งๆ ที่เรื่องจริงอย่างนี้มันควรจะได้นำเสนอ เสรีไทยถ้าถามผมก็คงไม่เกี่ยวกับการค้นคว้าอะไรทั้งสิ้น ถ้าเราดูภาพยนตร์หรือวรรณกรรมที่พูดถึงความรักระหว่างทหารญี่ปุ่นกับหญิงไทย อาจารย์ก็คงทราบ ว่า เสรีไทยเป็นอะไรในนั้น เสรีไทยออกหักกะครับ เสรีไทยคือตัวละครที่ออกหัก เสรีไทยเป็นแฟนเก่าของนางเอก แต่ที่สุดก็ต้องอยู่แบบหลบๆ ซ่อนๆ ต้องไปปฏิบัติการ แล้วรักแท้ก็แพ้ความใกล้ชิด อะไรต่างๆ เหล่านี้ก็เลยทำให้เกิดเรื่องอย่างนี้ขึ้นได้ เพราะงั้นบทบาททรงของเสรีไทยในงานวัฒนธรรมเอง การที่เป็นตัวรองเสมือนเป็นตัวอิจฉาอย่างนี้ สิ่งเหล่านี้ก็คงเป็นประการหนึ่ง

แต่การจะไปจุดประกายวันสันติภาพไทย มันจุดติดแค่คนกลุ่มน้อย เราจะทราบได้ว่า ณ ขณะนี้ สถานศึกษาไม่ได้ อันนี้จะมีมองในแง่ร้ายหน่อยคือไม่ได้เป็นพื้นที่ของการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตอนนี้การเรียนคือเรียนเพื่อให้ได้รางวัล เรียนเพื่อให้ได้ผลการประเมินคุณภาพ เรียนเพื่อมีตัวชีวิต ๑๑ ตัว ๑๒ ตัว เพราะงั้น เราไม่ต้องหวังเรื่องเสรีไทยอย่างเดียว เรื่องอื่นๆ กระบวนการศึกษาที่มันเน้นผลตอบรับที่มันไม่เน้นกระบวนการแบบนี้ และไม่เน้นผลตอบรับในเรื่องความรู้จริงๆ มันก็เลยทำให้เกิดอย่างนี้ขึ้น คือพูดไปเรื่องอึกยาวครับ แต่ย้อนกลับไปนิดนึงว่า ผมยังจำภาพได้ เมื่อประมาณปี ๕๓ ทางสถาบันปริดี พนมยงค์ ถ้าผมจำไม่ผิดคือมูลนิธิหนังไทยใช้ไหมครับ ได้ทำโครงการที่ผมว่าดีมากโครงการหนึ่ง คือ “เผือกทั้งแผ่นดิน” คือ เอาหนัง “พระเจ้าช้างเผือก” ซึ่งประพันธ์โดยอาจารย์ปริดี กลับมาฉาย ขอโทษนะครับ ผมขอฉายชื่อคนที่เอาหนังเรื่องนี้ไปฉายตามที่ต่างๆ ทั่วประเทศ บางคนก็เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน บางคนไม่ได้เป็นผู้อำนวยการ ไม่ได้เป็นผู้บังคับบัญชาของสถาบันเหล่านั้นที่เขาทำงานอยู่ แต่เขาสนใจ และก็เป็นที่เสื่กๆ ที่เอา

“พระเจ้าช้างเผือก” ไปฉาย แม้อย่างที่ มศว น่าชื่นใจ คนที่ฉายไม่ใช่ผู้บริหาร ไม่ใช่อาจารย์ด้วยซ้ำ แต่เป็นนักวิชาการที่ทำงานอยู่ในศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ของ มศว อะไรอย่างนี้เป็นต้น นี่เป็นพลังของคนเล็กคนน้อยที่เขากล้าแล้วก็ทำในระดับที่ตัวเองทำได้ การฉายหนัง การพูดถึงเรื่องสันติภาพโดยผ่านภาพยนตร์อะไรอย่างนี้ เรื่องเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องยาก แต่นี่คือพลังที่ผมเห็น มันเกิดจากคนเล็กๆ ซึ่งผมคิดว่าโดยเฉพาะคนในวงการศึกษาคงช่วยได้ดี

วันนี้ผมเอามาพูดแบบไม่ละเอียดนัก ผมเองยังได้เพิ่มเลย ครูซึ่งเป็นทายาท คือผมจำชื่อไม่ได้จริงๆ ครูที่เป็นทายาทของพระยาพหลพลพยุหเสนา ซึ่งบอกผมว่า ไม่ใช่นี้สิตจุฬาฯ อย่างเดียว ไม่ใช่นักเรียนเตรียมฯ อย่างเดียว ยังมียูชนพินนครศิริธรรมราชด้วยที่ร่วมกันต่อสู้ญี่ปุ่น นี่เป็นเรื่องง่ายๆ ที่ถ้าเอาเรื่องที่เราค้นคว้า แล้วมีพื้นที่เล็กๆ แล้วมีคนมาพูดให้ข้อมูลเติมต่อคนละนิดคนละหน่อย ผมเชื่อว่าตรงนี้แหละเรื่องเสรีไทย เราคาดหวังว่าอย่างน้อยพอมีคนช่วยกันต่อเติมเพิ่มเติมข้อมูลหลากรุ่น

สุดท้ายจริงๆ มันมีเรื่องเสรีไทยที่ยังทำได้อีกเยอะ แล้วมันต้องการเวที อย่างผมนี้เห็นภาพวันที่ ๒๕ กันยายน มีการสวนสนามกัน ใครๆ ก็เห็นทุกคนเห็นหมด แต่เรามานั่งคิดอยู่ในใจ เรายังมีเรื่องอะไรที่ยังไม่ได้ทำเกี่ยวกับเสรีไทยอีก ก็เรื่องผู้หญิงไง ผู้หญิงในขบวนการเสรีไทย ประวัติศาสตร์จำนวนไม่น้อยเลยที่ไม่มีบันทึกเรื่องของผู้หญิงเอาไว้ ทั้งที่จริงแล้วไม่ว่าจะเป็นทายาทของอาจารย์ปรีดี ไม่ว่าผู้หญิงที่เป็นราชินิกุลที่มาจากตระกูลชั้นสูง ไม่ว่าจะ เป็นปัญญาชน ไม่ว่าจะคนที่ทำงานอยู่ต่างประเทศ หรือแม้แต่คนที่อยู่รายล้อมคุณพ่อของอาจารย์วิทิตแล้วก็ครูเตียง ซึ่งเป็นผู้หญิงชาวบ้าน

ที่คอยทำกับข้าว คอยทำอะไรต่างๆ เราจะเห็นว่าผู้หญิงอีกเยอะแยะไปหมด แต่ยังไม่มีการศึกษาจริงๆ นี่เรื่องหนึ่ง ยังมีเรื่องอีกเยอะที่เราต้องการพื้นที่ช่วยกันเติมต่อ ตอนนีเราหวังจากพื้นที่ใหญ่ไม่ได้ เพราะพื้นที่ใหญ่เราต้องต่อรองเยอะ มหาวิทยาลัยเราก็ต้องต่อรอง มีระบบราชการเยอะแยะไปหมด บางคนเห็นดีด้วย บางคนไม่เอา บางคนไม่สนใจ บางคนไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าเราสร้างพื้นที่เล็กๆ ต่างคนต่างช่วยกัน มีแค่ไหนทำแค่นั้น ผมว่าตรงนี้นั้นช่วยเชื่อมมากกว่า อันนี้เสนอไว้ครับ

พิธีกร: สุดท้ายนี้นะครับ ขอท่านคนละไม่เกินสามประโยค ถามทั้งสองท่านวิทยากรครับ ปิดงาน ทำไมเราไม่ควรจะลี้มวันสันติภาพไทย ทำไมเราไม่ควรลี้มเสรีไทย

อาจารย์วิทิต: สัญลักษณ์ชีวิต สัญลักษณ์เอกราช

อาจารย์สิทธิธรรม: ต่อจากอาจารย์วิทิตได้ไหม ว่าหลังจากที่ท่านว่าแล้ว มันคือ ภาพตัวแทนของสิ่งที่เรียกว่าจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม

พิธีกร: ขอขอบคุณทั้งสองท่าน ผมขอจบอย่างนี้ครับ คนเล็กๆ ทุกคนในสังคมควรช่วยกันทำให้คนจำเสรีไทยได้ และยังมีเรื่องราวอีกมากที่เรายังไม่ได้ทำเกี่ยวกับเสรีไทย ถ้าหากเราไม่จำเสรีไทย ไม่เห็นความสำคัญของมัน ไม่ถอดบทเรียนจากมัน สักวันสังคมไทยคงจะหลงลืมมัน ผมดีใจที่งานวันนี้เกิดขึ้น เพราะเป็นการทำให้เห็นว่าเราพยายามจะจำ เพื่อจะทำไม่ให้ลืมเสรีไทยครับ

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ (ขวาสุด) ในวันสวนสนามของเสรีไทย

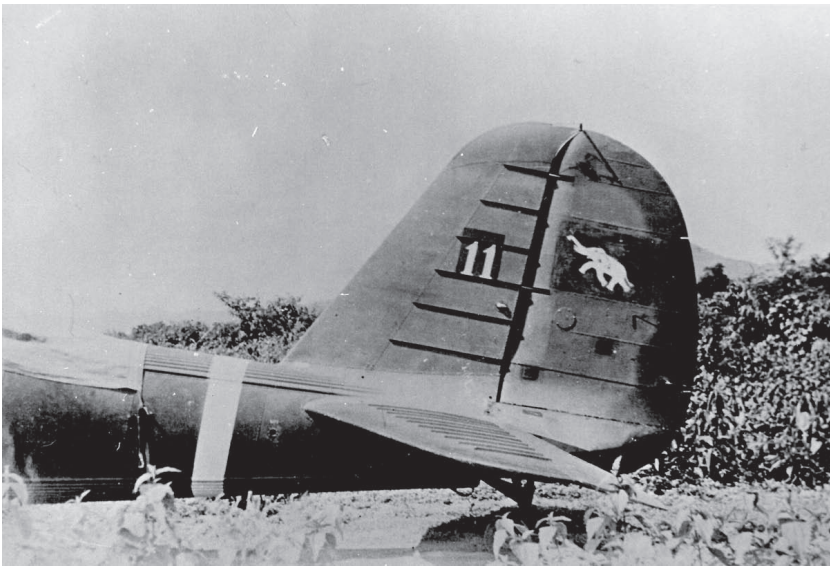

การฝึกสารวัตรนายสิบในพื้นที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ปฏิบัติการที่สนามบินลับเสรีไทย ณ จังหวัดขอนแก่น

เครื่องบินสัมพันธมิตรใช้ตราช้างเผือกเพื่อลวงว่าเป็นเครื่องบินไทย

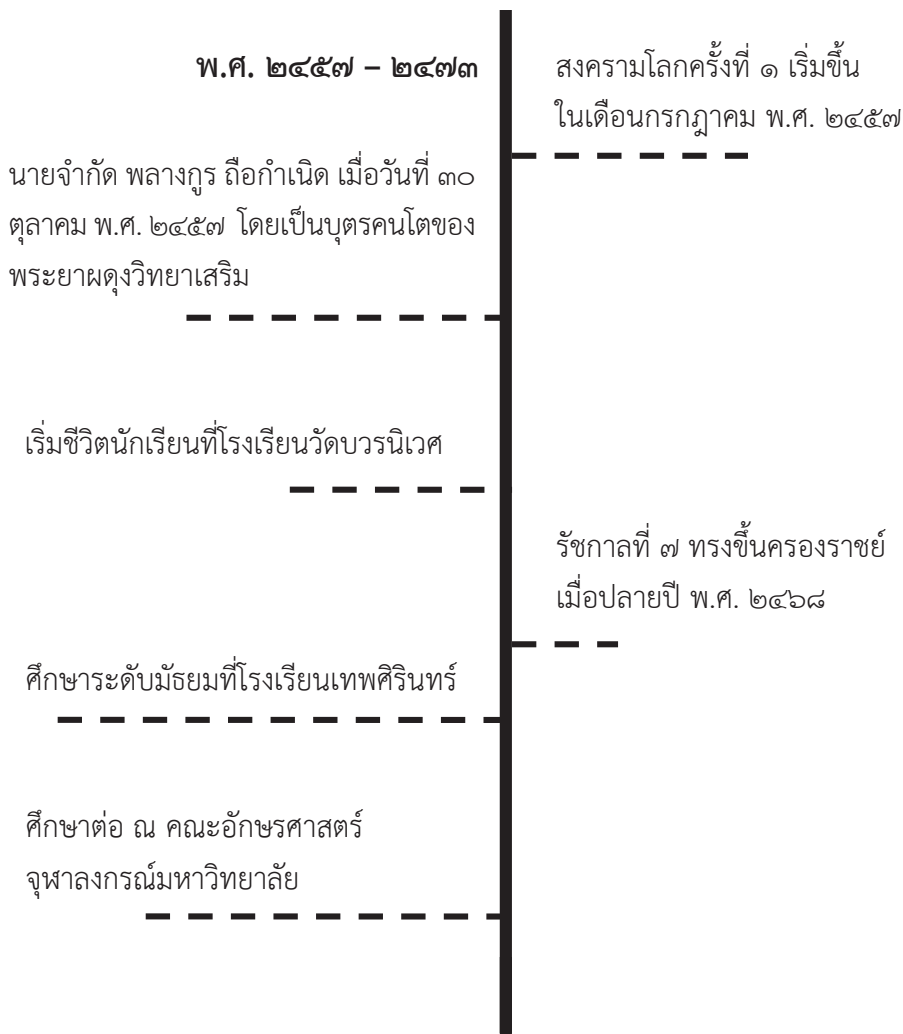

ภาคผนวก

Timeline: “เพื่อชาติ” ของจำกั๊ด พलगูร

พ.ศ. ๒๔๗๔

สอบได้ทุนกระทรวงธรรมการไปเรียนที่
โรงเรียน Bromsgrove ประเทศอังกฤษ
ช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๔

พ.ศ. ๒๔๗๕

เกิดการปฏิวัติสยาม
เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ศึกษาต่อในหลักสูตรปรัชญา รัฐศาสตร์
และเศรษฐศาสตร์ (PPE) ของ
มหาวิทยาลัย Oxford

รัชการที่ ๗ ทรงสละราชสมบัติ
เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

พ.ศ. ๒๔๗๘

พบกับ นายปรีดี พนมยงค์ ที่อังกฤษ

พ.ศ. ๒๔๗๙

ตีพิมพ์หนังสือ ปรัชญาของสยามใหม่
อันเป็นผลงานหนังสือเล่มแรกของเขา
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๙

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
เป็นนายกรัฐมนตรี
ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๑

พ.ศ. ๒๔๘๑

เดินทางกลับมาเริ่มงานเป็นข้าราชการ
กระทรวงศึกษาธิการ ต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๒

ออกจากราชการ เหตุเพราะเคยเขียน
บทความวิจารณ์ จอมพล ป.

เปลี่ยนชื่อประเทศจาก
“สยาม” เป็น “ไทย”
เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๒

สมรสกับ คุณฉลบทชลัยย์ มหานีรานนท์

เปิดโรงเรียนดุริยางควิทยาน และโรงเรียน
สอนพิเศษศรีพลัตต์

พ.ศ. ๒๔๘๔

รัฐบาลไทยสนับสนุนฝ่ายญี่ปุ่น และประกาศ
สงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร
ในเดือนมกราคม พ.ศ ๒๔๘๕

กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก
เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๔

พ.ศ. ๒๔๘๕

ร่วมก่อตั้งขบวนการเสรีไทยกับ
นายปรีดี นายเตียง และคนอื่นๆ

กองทัพเรือญี่ปุ่นพ่ายแพ้
ในยุทธนาวีมิดเวย์ (Midway)
ต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕

พ.ศ. ๒๔๘๖

อำนาจ นายปรีดี ๓ ทำเนียบท่าช้าง

ออกเดินทางสู่ประเทศจีนช่วง

เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖

ประสบผลสำเร็จในการเจรจาให้รัฐบาล

จีนรับประกันเอกราชของประเทศไทย

ถึงแก่กรรม ณ เมืองจุงกิง

เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖

พ.ศ. ๒๔๘๗

ประเทศไทยออกประกาศ

สันติภาพ ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม

พ.ศ. ๒๔๘๗

พ.ศ. ๒๔๘๘

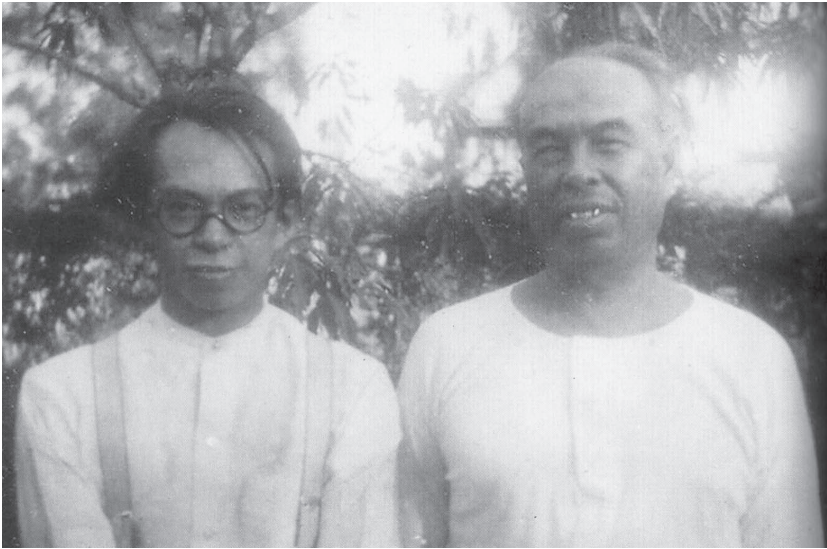
รัฐบาลญี่ปุ่นยอมจำนน

สงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุด

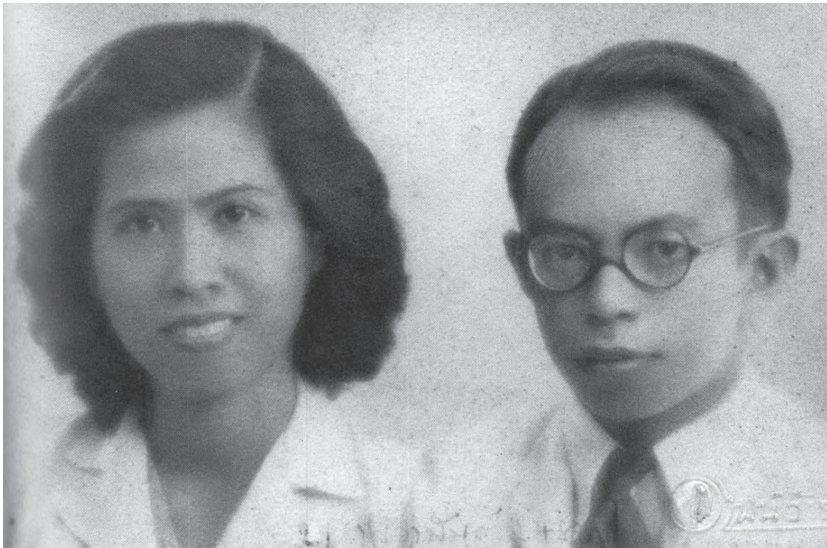
อัฐิของนายจำกัตุถูกนำกลับมา

ตั้งบำเพ็ญกุศลที่ มหาวิทยาลัย

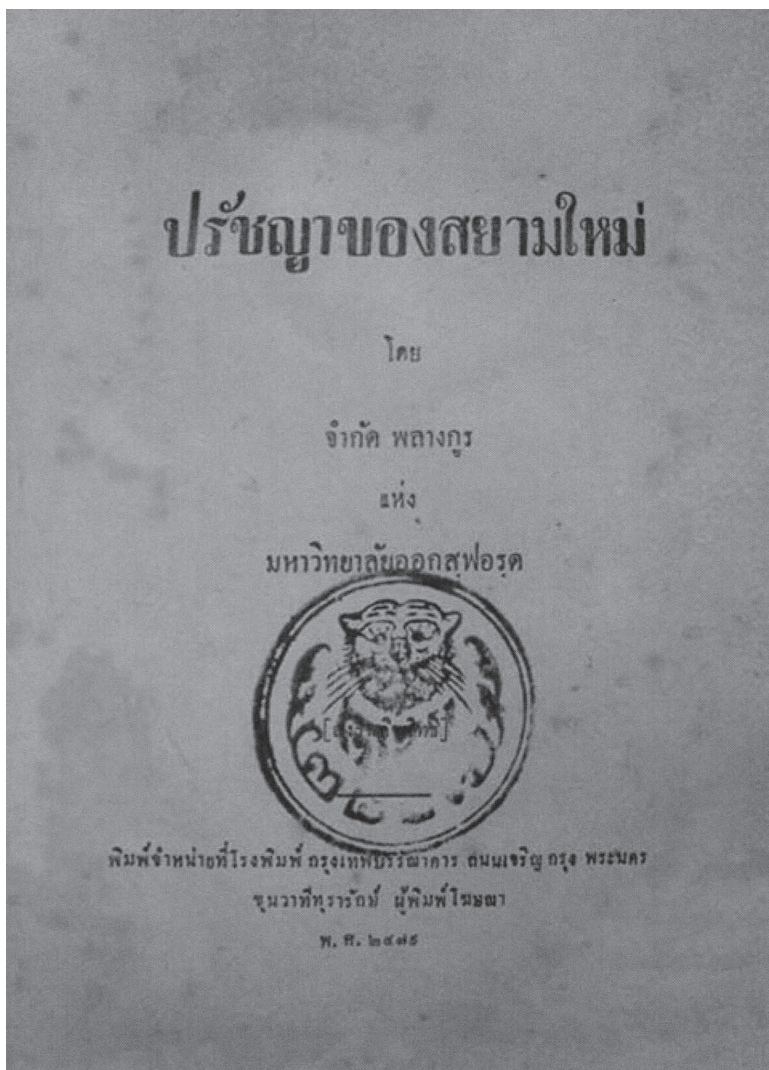
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

นายจำกัต์ พलगูร์ กับบิดา (พระยามดุงวิทยาเสริม)

นายจำกัต์ กับภรรยา (นางฉลบชลัยย์ พलगูร์) เมื่อ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๓

“ปรัชญาของสยามใหม่” ผลงานหนังสือเล่มแรกของนายจําคัด

ข้อมูลใหม่: จำกััด พลางกูร ในวัยนักศึกษา

ภูริ พวงศ์เจริญ และวาสิฏฐี ชัยพันธ์

แม้จะถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญทางประวัติศาสตร์ แต่เราก็มีข้อมูลน้อยมากเกี่ยวกับนายจำกััด พลางกูร โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงช่วงชีวิตของเขาก่อนเป็นสมาชิกแกนนำของขบวนการเสรีไทย ผู้เขียนทั้งสองจึงตั้งใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ค้นพบเอกสารชิ้นต้นชุดหนึ่ง ซึ่งให้เรื่องราวของนายจำกััดในฐานะนักศึกษาที่ประเทศอังกฤษ เอกสารดังกล่าวมาจากกลุ่มเอกสารกระทรวงธรรมการที่ถูกเก็บไว้ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

อย่างที่ทราบกัน นายจำกััดเป็นคนเรียนเก่ง จึงสามารถสอบได้ทุนกระทรวงธรรมการไปศึกษายังประเทศอังกฤษ เขาเดินทางถึงประเทศอังกฤษในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๔ โดยเริ่มปรับพื้นฐานที่โรงเรียน Bromsgrove อันเป็นสถานศึกษาเก่าแก่ที่มีอายุร่วม ๓๗๐ ปี เมื่อนายจำกััด

เข้าเรียน ต่อจากนั้น นายจำกัปก็นำเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัย Oxford โดยได้สังกัดวิทยาลัย Balliol อันเป็นระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย Oxford นั้น นักศึกษาทุกคนจะต้องมีวิทยาลัยประจำตัวเป็นที่อยู่ที่กินที่พักอาศัย ซึ่งวิทยาลัย Balliol ก็เป็นหนึ่งในวิทยาลัยแรกๆ ของมหาวิทยาลัย Oxford มันมีความเป็นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๘๐๖ และถูกหมายปองโดยเหล่านักศึกษามาอย่างยาวนาน สำหรับหลักสูตร นายจำกัปกดลงเรียนในหลักสูตรปรัชญา รัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ หรือที่มีชื่อสั้นๆ ว่า Modern Greats ในหมู่ชาวอังกฤษจะรู้ว่า หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่มีเกียรติ มีศิษย์เก่านับไม่ถ้วนในวงชนชั้นนำของประเทศ การที่นายจำกัปกได้เข้าไปเรียนทั้งที่วิทยาลัย Balliol และหลักสูตร Modern Greats จึงเป็นเรื่องไม่ธรรมดาเลย โดยเฉพาะสำหรับชาวสยามยุคนั้น

ระบบของมหาวิทยาลัย Oxford จะมีอาจารย์ที่ปรึกษา หรือที่เรียกกันว่า Tutor คอยติดตามดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ทั้งด้านการเรียน กิจกรรม การเข้าสังคม ตลอดจนสุขภาพ นอกจากนี้ ในกรณีของนายจำกัปก เขายังมีคณบดี (Dean) ของวิทยาลัย Balliol ดูแลด้วย ซึ่งขณะนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งคือ Alexander Bankier Rodger ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์

จากรายงานความประพฤติที่ Rodger ส่งมายังสถานทูตสยาม ณ กรุงลอนดอน ซึ่งมีหน้าที่ดูแลนักเรียนทุนรัฐบาลสยามทุกคนในประเทศอังกฤษ นายจำกัปกได้รับการชมเชยว่า เป็นนักเรียนที่มีความสามารถมาก เขาทั้งขยัน กระตือรือร้น และตั้งใจ Rodger ถึงกับเขียนว่า “เขาน่าจะเป็นชาวสยามที่ดีที่สุดที่ถูกส่งมาให้พวกเราในช่วงหลายปี” นอกจากนี้ Rodger ยังเพิ่มเติมด้วยว่า นายจำกัปกเป็นที่ชื่นชอบในหมู่เพื่อน และดูมีความสุขดีกับชีวิตมหาวิทยาลัย โดยความถนัดของเขาจะอยู่ที่ด้านปรัชญาเป็นสำคัญ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาของนายจำกัปกก็เห็นด้วยในเรื่องนี้

อย่างไรก็ดี แม้เป็นที่ประทับใจของคณาจารย์ แต่ผลการเรียนของนายจำกัต์กลับอยู่ในระดับปานกลาง โดยเขาเรียนจบด้วยเกียรตินิยมอันดับสาม (Third-class honours) ซึ่ง Rodger เองก็ได้แสดงความเสียใจในรายงานฉบับหนึ่งของเขาถึงสถานทูตสยาม

อันที่จริง นายจำกัต์ยังต้องการจะเรียนต่อในระดับปริญญาโทอีก โดยเขาอยากลงลึกด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประวัติศาสตร์ การทูต ก่อนไปต่อที่สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เป้าหมายสูงสุดของเขาจะเป็นการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “มิติทางเศรษฐกิจ และการเมืองของลัทธิล่าอาณานิคมตะวันตกในสยาม” (Economic and Political Aspects of Western Imperialisms in Siam) นายจำกัต์วางแผนหาข้อมูลใหม่ๆ ในประเทศอังกฤษ และมุ่งหวังว่า “Facts เหล่านี้จะช่วยให้เราเข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติเราดียิ่งขึ้น และผมคิดจะแปล Thesis ของผมให้เป็นภาษาไทย แสดงถึงการที่เราหลุดออกมาจากขั้ว Imperialism ได้”

แม้จะมีความมุ่งมั่น แต่ทางสยามไม่เห็นด้วยกับนายจำกัต์ ผู้ดูแลนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษเห็นว่า เมื่อพิจารณาผลการเรียนประกอบ นายจำกัต์ “ไม่น่าจะ” เรียนปริญญาโทได้ “เขามีแนวโน้มสูงที่จะครุ่นคิดเรื่องนามธรรม (Abstraction) และผมคิดว่ามันคงดีสำหรับเขาที่จะลงมือทำงานภาคปฏิบัติ” ขณะเดียวกัน ทางสถานทูต ซึ่งมี พระยาราชวังสัน เป็นอัครราชทูต ก็เห็นคล้อยตาม และเชื่อว่า “นักเรียนผู้นี้ได้เล่าเรียนถึงขีดที่จะกลับมารับราชการได้แล้ว” ท้ายที่สุด ทางการสยามจึง “ขอให้อัครราชทูต ณ กรุงลอนดอนรีบจัดการให้นายจำกัต์ได้เดินทางกลับกรุงเทพฯ” ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. ๒๔๘๑

เมื่อทราบข่าว นายจำกัตกก็เขียนจดหมายไปกระทรวงธรรมการ เพื่อ “ขออธิบายให้คุณพระพิงใหม่ ... เพราะถ้าคำสั่งให้ผมกลับยังไม่เด็ดขาด และอาจเปลี่ยนแปลงได้ และถ้าคุณพระเห็นด้วยกับผม บางทีผม อาจจะมีโอกาสได้เรียนหาความรู้ต่อไป” โดยในจดหมาย ๒ หน้า ที่เขียนด้วย ลายมือจากบ้านพักในกรุงลอนดอนเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๑ นาย จำกัตกอธิบายแผนการศึกษาของเขาแบบคร่าวๆ รวมทั้งเจตนาที่จะเอาความรู้ ไปช่วย “คณะรัฐสภาประศาสน์” ที่เขาเข้าใจว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลัง จะตั้งขึ้น แต่ถึงกระนั้น ทางกระทรวงก็ยังยืนยันให้เขากลับประเทศ หลังได้อ่านจดหมายของนายจำกัตก พระศิริธรรมาธิบดี ปลัดกระทรวงธรรมการ สั่งให้ตอบกลับไปช่วงปลายเดือนกันยายนว่า “เป็นเรื่องที่กระทรวงสั่งเด็ดขาด แล้ว และคณะรัฐสภาประศาสน์ก็ไม่มีในมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์”

ถึงจดหมายของนายจำกัตกจะไม่อาจทำให้เขาศึกษาต่อได้ แต่มัน ก็สะท้อนความมุ่งมั่นในการอุทิศตนเพื่อชาติของเขา ณ ย่อหน้าสุดท้ายของ จดหมาย นายจำกัตกทิ้งท้ายไว้ว่า

ผมไม่ทราบว่าจะเหตุที่กระทรวงเรียกผมกลับนั้น มีเป็นอย่างไร ถ้ากระทรวงต้องการผมใช้ เดียวนี้ เพราะกำลังขาดคน ผมก็จะยินดีทำงาน สมองจนสุดความสามารถ แต่ถ้าคนไม่ขาดอยู่ ผมคิดว่า ผมคงจะทำประโยชน์ให้แก่ชาติ บ้านเมืองได้มากกว่า ถ้าผมได้เรียนต่อไป.

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแนวดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทย ในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติตั้งที่สหประชาชาติส่วนมากย่อมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงครามและการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทยในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปลิส เซียงตุง และเมืองพานันั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นใด ๆ อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ และเครื่องจักรวรรดิ ก็จะได้พิจารณายกเลิกไป ในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้น ก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนชนต่างด้าว ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใดๆ อันจะเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติ ซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ เป็นปีที่ ๑๒
ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุณยเกตุ

รัฐมนตรี

คณะกรรมการดำเนินงาน

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร ท่านพระจันทร์	ประธานกรรมการ
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	กรรมการ
รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและบริหารศูนย์รังสิต	กรรมการ
รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษาและการเรียนรู้	กรรมการ
รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์	กรรมการ
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ	กรรมการ
รองอธิการบดีฝ่ายการคลัง	กรรมการ
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์	กรรมการ
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร ท่านพระจันทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์	กรรมการ
ผู้ช่วยอธิการบดีทั่วไป	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานกายภาพและบริหารกลาง	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารทรัพยากรมนุษย์และกฎหมาย	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารวิชาการและพัฒนานักศึกษา	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานยุทธศาสตร์และการคลัง	กรรมการ
ผู้อำนวยการกองคลัง	กรรมการ
ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานวิเทศสัมพันธ์	กรรมการ
ดร.อิสริยา นิตินันท์ประภาส	กรรมการ
อาจารย์สิทธิธรรม โรหิตะสุข	กรรมการ

อาจารย์วิภา ดววมณี	กรรมการ
นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย	กรรมการ
นางสาววารุณี ไอสถารมย์	กรรมการ
หัวหน้างานประชุม	กรรมการ
หัวหน้างานพัฒนาอาคารสถานที่	กรรมการ
หัวหน้างานประชาสัมพันธ์	กรรมการ
นายกิตติ นาวิกมูล	กรรมการ
นางอมลวรรณ ประพันธ์พงษ์	กรรมการ
นางกรรณิการ์ จังสมยา	กรรมการ
นางอรัญญา อินทร์ศรีชื่น	กรรมการ
นางยุทธนา จังอินทร์	กรรมการ
นางสาวดาวเรือง แนวทอง	กรรมการ
นางสาวฉันทน์ น้อยปั้น	กรรมการ
นางสาวฐานิตา บุญนำ	กรรมการ
นางสาววันสนันท์ ศรีเอี่ยม	กรรมการ
นางสาวธีรดา ไพรินทรภา	กรรมการ
นายกองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ
ประธานสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ
ผู้อำนวยการกองกลาง	กรรมการและเลขานุการ
หัวหน้างานบริหารสำนักงาน ท่าพระจันทร์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
หัวหน้างานบริหารอาคารสถานที่	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายศิริวุฒิ บุญชื่น	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กำหนดการงานครบรอบ ๖๙ ปี วันสันติภาพไทย
วันเสาร์ที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ (ภาคบ่าย)
ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

เวลา ๑๒.๔๕ – ๑๓.๓๐ ณ สวนประวัติศาสตร์ฯ

- พิธีเปิดงานครบรอบ ๖๙ ปี วันสันติภาพไทย
โดย อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือผู้แทน
- วางช่อดอกไม้คารวะเสรีไทย และบรรดาผู้เสียชีวิตจากสงครามโลกครั้งที่ ๒
- วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสันติภาพ เดินจากสวนประวัติศาสตร์ฯ มาที่จุดชมนิทรรศการด้านหลังตึกโดม (ฝั่งสนามฟุตบอล)
- บันทึกภาพร่วมกัน ณ บริเวณลานโดม
- ชมนิทรรศการ “ขบวนการเสรีไทย: วิถีกรรมของผู้รับใช้ชาติ”
- รับประทานอาหารว่าง และเครื่องดื่ม

เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ ณ ห้องประชุมสัญญา ธรรมศักดิ์ ตึกโดม ชั้น ๒

- ลงทะเบียน และรับหนังสือที่ระลึก
- พิธีมอบรางวัลเกียรติยศ “สันติประชาธรรม” ในโครงการเตรียมงาน ๑๐๐ ปีชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดย คุณสุดา พนมยงค์
- ปาฐกถาเรื่อง “ขบวนการเสรีไทย กับการรักษาสันติภาพในประเทศไทย” โดย พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ (อาจารย์ กองประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า)

เวลา ๑๔.๓๐ – ๑๗.๐๐ ณ ห้องประชุมสัญญา ธรรมศักดิ์ ตึกโดม ชั้น ๒

- เสวนาเรื่อง “ข้อมูลใหม่เกี่ยวกับเสรีไทยและการต่อสู้เพื่อเอกราช”

วิทยากร: ดร.ณัฐพล ใจจริง

ดร.วาสนา วงศ์สุรวัฒน์

ผู้ดำเนินรายการ: ดร.จร ปิติตล

พิธีกร: คุณเจนวิทย์ เชื้อสวาระถิ

เวลา ๑๗.๐๐

- จบรายการ

พิมพ์ที่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๕๗

โทรศัพท์ ๐๒-๕๖๔-๓๑๐๕ ถึง ๑๑ โทรสาร ๐๒-๕๖๔-๓๑๑๕

<http://www.tu.ac.th/org/tuprint>

“จำกัด พลังกูร เป็นผู้มีจิตใจเด็ดทูนประชาธิปไตย . . . เมื่อเรียนจบกลับมา ได้ร่วมกับ นายเตียง ศิริขันธ์ และครู และผู้นำสายอีสาน รวมเป็นคณะกู้ชาติ เป็นการรวมประชาชนจาก ชนชั้นกลาง และปัญญาชนของชาชนบท คณะกู้ชาตินี้ที่เป็นองค์กรแกนกลางตั้งแต่ต้นของ คณะเสรีไทย พวกเขาสามารถระดมพลังชาวบ้านให้มาเข้าร่วมเป็นพลพรรคของเสรีไทย ทำหน้าที่หาย่าว ลำตระเวน สอดแนม ชุ่มโจมตีฝ่ายญี่ปุ่น และพาเฉลยหนี เป็นกองกำลัง ที่มีอาวุธทันสมัยครบมือประมาณ ๓๐,๐๐๐ คนกระจายอยู่ทั่วประเทศ . . . การมีอยู่ของ กองกำลัง และการมีตัวตนของขบวนการเสรีไทยสายภายในประเทศอย่างชัดเจนนี้เองเป็น เหตุให้สัมพันธมิตรต้องรับรองขบวนการเสรีไทย และเราสามารถประกาศวันสันติภาพได้”

ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา